

Worldwide Travel, Inc.

Special Sale **\$975***
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

APNACOM
CONNECT GLOBALLY
(A joint venture with Apna Punjab)

CALL INDIA **100 USD** ਡਾਲਰ 'ਚ **111 ਘੰਟੇ**
(6660 ਮਿੰਟ) (LANDLINE & CELL)
ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ 1/2 ਸੈਂਟ ਪਰ ਮਿਨਟ

No Expiration! No Hidden Charges!
No Connection Fees! No Monthly fee! Call: 718 926 6177, 646 443 7979
(DEALERS WANTED) Email: apnacomidial@gmail.com
112-22 Suite # 3rd Floor, 101 Ave. S. Richmond Hill, New York-11419

Eleventh Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 11, Issue 4, January 23, 2010 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਮਾਰਕਸੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਕ ਜੁਗ ਦਾ ਅੰਤ

ਕੋਲਕਾਤਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਆਗੂ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਖੋਜ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਕੇ. ਐਮ. ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 21 ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਯਾਤਰਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਵਾਜਿਦ, ਨਿਪਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਧਵ ਨਿਪਾਲ, ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗੋਠਜੋਤ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਐਲ. ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਫੁੱਲ ਮਲਾਵਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਵਾਜਿਦ ਜਿਹੜੀ 30 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਅਤੇ ਜਾਤੀਆ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਚ. ਐਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਪੁੱਜੀ, ਨੇ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਦੇਹ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਮਲਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਾਲ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਧਦੇਬ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਯੋਚਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਲੋਕ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੁੱਲ ਦੇ ਹਾਰ ਫੜੀ ਆਪਣੇ ਵਿਛੋੜੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਕਤਾਰਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 20 'ਤੇ)

ਵਿੱਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਲੀਆ-ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਨ ਬੋਨਸ ਦੇਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਬਿਲਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬਿਜਲੀ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 'ਤੇ)

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਸਨਸੋਲ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। 19 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਟ-ਫੇਟ ਲੱਗਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਗਰ ਆਸਨਸੋਲ (ਕੋਲਕਾਤਾ) ਵਿਖੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੋ.

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 19 'ਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੋਕਿੰਗ ਐਂਡ ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ

909-350-3310, 909-697-5808
balwindernats@yahoo.com
14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

Fast Cargo Inc.

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218
Phone # 317-472-6420

ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਟ ਹਨ

CA to IN, OH, PA, NJ, MD, VA, TN & Back to CA
CA to OR & WA Back to CA
ਅਤੇ WA to OH and Back to WA

ਡਿਸਪੈਚ ਸੱਤੇ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ
ਫਿਊਲ ਅਡਵਾਂਸ

*ਰੈਂਟ ਉਤੇ ਟਰੇਲਰ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ *ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ ਤੋਂ ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਰੂਟ 'ਤੇ ਟਰਾਲੇ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਸਹੀ ਪੇਪਰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਤੇ ਡਰਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਰੈਫਰੈਂਡਮ

21 ਫਰਵਰੀ, 2010-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਆਪੀਲ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁੱਖ-ਆਸਨ ਅਸਥਾਨ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਲਈ ਇਕ ਕਮਰਾ, ਇਕ ਛੋਟਾ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਗੁੰਬਦ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਰੈਫਰੈਂਡਮ (ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ) 21 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ ਜੀ। ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੈਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤਕਰੀਬਨ 5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਸ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਅਗਾਉਂ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਰੁਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰਕਮ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅਸੀਂ ਨਾਈਲਜ਼ ਵਾਸੀ ਉਸ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਆਸਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ।

ਦਾਸਰੇ: ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਝਾਤੂਬਰਦਾਰ

Sikh Religious Society of Chicago, Palatine

1280, Winnetka St. Palatine, IL 60067 Ph. 847-358-1117

ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲਿਆ

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ - ਬਾਦਲ, ਆਰਥਕ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਕਾਬਜ਼ - ਬਰਾੜ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੜਾਂਗੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ-ਮਾਨ

ਮੁਕਤਸਰ: ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਖੂਬ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲੀ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਏਥੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਅਪਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਉਣ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਮੇਲੇ ਮਾਘੀ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿਆਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 62 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਸਹਿਕਦੇ ਰਹਿਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਬਿਗਾਨੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 2500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ

ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਆਰਓ ਸਿਸਟਮ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੀ ਅੱਖੋਂ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਗਲਾਂ ਵਿਰੁਧ ਆਖਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਡਿੱਕੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਇੰਨੀ ਕਾਹਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 70 ਬੰਦੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਤਪਾ ਮੰਡੀ : ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਇੱਥੇ ਰਾਇਲ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਡਮੁਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਬਜਾਏ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਲੀਹੋਂ ਲੱਭ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ 19 ਵਾਰ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹੇਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਹੁੰਦਿਆਂ 84 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਲਫਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਸਦਿਆਂ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੱਬੂ ਮਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਗਾਣਾ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਇੱਕ ਬਾਬਾ ਬਾਦਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 800 ਬੱਸ ਪਾ 'ਤੇ'।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਾਰਨ ਚਿੜੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਸਨ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇਸੀ ਮੁਰਗੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਲ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਮੁਰਗੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਲਿਓਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਪਰਚੀ ਕਟਾਈ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਪੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਸਾਂਝੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗਤਬਤੀ ਵਾਲੇ ਹਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਉ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਲੋਕ ਬਾਦਲ ਦੇ ਅਸਲ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਫਟ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਪੰਚ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਘਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਚ-ਸਰਪੰਚ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਂਗੇ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਡਾਕਟਰ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਮੁੜ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਹੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰਖਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

The Karn Gill Radio Show
TUESDAY(S)
 8:00 PM til 9:00 PM
 680/690 AM

Karn Gill, Realtor
 44644 Ann Arbor Road Suite A
 Plymouth, MI 48170
 Cell: (734) 612-9984
 Email: KarnGill@Hotmail.com
 Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
 -Bollywood Movie Songs
 -Discussions / Debates
 -Community Events
 -Every Day Issues
 -Interviews

Language:
 - Hindi
 - English
 - Punjabi
 - Gujarati
 - Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc
 ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ???

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕਰੋ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
 ਲੋਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
 ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ
 ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ, ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ

ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 877-899-6244
www.tryemc.com

We Work in All 50 States

ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ, ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਥਿਊਟੋ

ਮੈਲਬੋਰਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਇਹ ਚੌਥੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਦੇਰ ਗਏ ਦੀ ਹੈ। 23 ਸਾਲਾ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ ਨੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਚ ਸੋਜ ਆ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ ਦਾ ਮੌਕਾ 'ਤੇ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਦੋਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਛਪੀ ਖਬਰ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨ ਲਿਆ

ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕ 'ਤੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੁਜਾਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਇਵਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੁਰਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਾਰਟ, ਪੱਛਮੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਪਾਲ ਜਾਨ ਬਰੋਗਡਨ (48) ਨੇ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਧੁੰਧ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਇਵਰ ਸਤੀਸ਼ ਥਾਤੀਪਮੂਲਾ (24) ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਸ ਦੀ ਟੈਕਸੀ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੀਤੇ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬਰੋਗਡਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ 3 ਮਹੀਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਬਰੋਗਡਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਇਵਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ

ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰੋਗਡਨ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਤੇ ਰਾਤ ਸਥਾਨਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੜਕੇ 2 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਖਾਧੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕ ਜਦੋਂ ਮੰਦਾ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਇਵਰ ਨੇ ਸਵਾ ਦੋ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਰਵਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲਈ, ਪਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਰੋਗਡਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਵਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪਾ ਰਹੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਗ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਦਫਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਮੈਲਬੋਰਨ ਵਿਖੇ 12 ਅਤੇ 13 ਜਨਵਰੀ 2010 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਲ

ਵਿਦਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਗ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਰਾਜਦੂਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵਿਗੜਦੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਨਿਆਂ-ਪਾਲਿਕਾ ਵਲੋਂ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਹਮਲੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ। ਤਾਜ਼ਾ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਭਾਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ 6 ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ ਵਜੋਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਜਾਨ ਪਾਠਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਰ ਵਿਚ ਗਏ ਸੀ, ਪਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਮੈਲਬੋਰਨ ਸੈਂਟਰ ਲਾਇਨ ਬਾਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਠਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੋਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸ੍ਰੀ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਮਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 10 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ 20 ਮਿੰਟ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੋਬਾਰਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਲ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੀ ਬਾਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਵੋ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੱਕੜ ਵਲੋਂ ਨੋਟਿਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੈਲਬੋਰਨ 'ਚ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ

ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਫਦ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ 'ਚ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਲਬੋਰਨ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ ਕਰੋੜ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਡਕਾਰ ਜਾਂਦੇ ਜਲੰਧਰੀਏ

ਜਲੰਧਰ : ਠੰਢ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕਹਿਰ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਪੱਥਰਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਪਹਿਲਾਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜੋ ਠੰਢ ਵਧਣ ਕਾਰਨ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ 'ਚ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਠੇਕੇ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਭਗ ਔਸਤਨ 5 ਲੱਖ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਕਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਠੰਢ ਤੇ ਲੋਹੜੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਠੰਢ ਕਾਰਨ 'ਚਮ' ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਆਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਠੰਢ ਕਾਰਨ 'ਚਮ' ਦੇ ਇੱਕ ਦੇ ਪੈਗ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖਪਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਲੱਟੂ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਪੈਗ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਕੇ ਪਟਿਆਲਸ਼ਾਹੀ ਪੈਗਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਠੱਪ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਵਿਕਰੀ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਛਬੀਲਾਂ ਲਗਾਉਣ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਦੇਨ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਇਆ

ਲੰਡਨ: 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਵਿਵਾਦਤ ਫ਼ਿਲਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਵਰਗਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਣੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ '1984-ਏ ਸਿੱਖ ਸਟੋਰੀ' ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬਸ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਤੁਹਮਤ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕੌਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ

ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕ ਫੜੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਗੁਮਰਾਹਕਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਪਰ ਹੋਏ 9/11 ਦੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ। ਦਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਸੋਨੀਆ ਦਿਉਲ ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਲਈ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਦੁਲਹਨਾਂ ਨੂੰ 2 ਪਾਸਪੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ (ਐਨਆਰਆਈ) ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਲਈ ਮਹਿਲਾ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਨੇ ਅਨੋਖਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਲਾ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਤੀਰਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਿਆ ਨੂੰ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਆਯੋਗ ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਨਆਰਆਈ ਦੀਆਂ ਦੁਲਹਨਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਲਈ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਰਥ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਉੱਚਯੋਗ ਅਤੇ ਦੂਤਾਵਾਸ ਹਰੇਕ ਐਨਆਰਆਈ ਦੁਲਹਨ ਤੇਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਤਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਰੱਖੇ। ਤੀਰਥ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਐਨਆਰਆਈ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਜਰੂਰੀ ਪੰਜੀਕਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਲਈ ਦੋ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

westin travel & tours inc.

Tel: 877-256-1971
773-465-4040
 e-mail: info@westintravel.com
 web: westintravel.com
Low Fares And Confirm Seats With Lufthansa, American Airlines, Continental Air, Air India to India, Middle East And Europe

Easy Travel Inc.
 7191 Camelot Drive, Canton, MI 48187 Fax: 866-908-6663
 www.easytravelinc.net info@easytravelinc.net
ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ
Please call us for the lowest fare from your city to india

Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

SUPER TRAVEL
847-676-9090
 E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service
 AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR, JET AIRWAYS, DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.
 For Emergency Call anytime at **847-673-3825** **EARLY BIRD SALE!!!!** India \$545 London \$250

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.
 Professional HD Video & Digital Photo Production
 Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography (with flush mount Album)
 Live Video Display with Large Screens
 DJ Service with Laser Lights
 Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN (725-7926) (With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
 E-mail: raj@syanvideo.com
 or visit at: www.syanvideo.com

ਗੁੱਝੇ ਭੇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਉਧੇੜਨ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਸੂਚਨਾ ਕਾਨੂੰਨ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਸਨ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਸਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਥੇ ਦੁੱਧ-ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਵਗਣ ਵਰਗੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ। ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵਕਤ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟੋਭੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਹੀ ਜੋਟੇ ਜਾ ਪਾਏ ਸਨ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਘੱਟਾ ਫੱਕਣ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਮੌਜਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨ ਬੈਠੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੌਜਾਂ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਟੀ-ਚੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਹਾਬੜ ਕੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵੀ ਲਿਬੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਥੇ ਕਈ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰੱਖਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਛਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੁਝੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਲਿਬੋੜ ਛੱਡੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਦੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁਗਤਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ।

ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਚੱਲਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਧਦੀ। ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਓ ਤਾਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਭੇਦ ਕਹਿ ਕੇ ਫ਼ਾਈਲਾਂ ਹੇਠ ਦੱਬ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਕੇ ਉਲਟੀ ਭਾਜਤ ਪਾਈ ਛੱਡਦਾ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪੇਂਡੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਾਰੰਟੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਤੀਜਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਪਹਿਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਜਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਆਮ ਖਪਤਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਜੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਰੋਕੀ ਤਾਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖੜਾ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਫਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਟੈਕਸੀ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਵਸੂਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਬਹੁਤ ਪਾਏ ਗਏ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਹਰ ਦਰੀ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਮਾਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਹਨਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੱਸਣੇ ਪੈ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਕਾਂ ਦੇ ਪੌਤਭੇ ਖਰੀਦੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪੈਸੇ ਭਰ ਕੇ ਜਾਨ ਛੁਡਾਉਣੀ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਇਹ ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਲੀਡਰਾਂ, ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਗਟਿਓਂ ਉੱਤੇ ਫੂਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਆਇਆ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗਈ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੱਤਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੇ ਨੇਮ ਇੰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੀਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਠ ਗਈ। ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਬਾਰੇ ਇਹ 'ਭੇਦ' ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ-ਦਰਬਾਰੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਵੀ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ 1547 ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ 23 ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹੋ ਰਫ਼ਤਾਰ ਰਹੀ ਤਾਂ ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 23 ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਵਰਗੀਆਂ ਤੇਜ਼-ਰਫ਼ਤਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਛਪਵਾਉਣ ਉੱਤੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਲਾ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਨਗੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲੰਘਾ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਖੁਰਾਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਝੋਨਾ ਛੁੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਣ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿੱਲ ਦੇ

ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਕਿ ਕਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਇਸ ਮਿੱਲ ਨੂੰ 'ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ' ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸੂਚਨਾ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਹ ਮੰਗ ਲਈ ਕਿ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਬਲੈਕ-ਲਿਸਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਕਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 'ਸਮਰੱਥ' ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੜਿੱਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬਲੈਕ-ਲਿਸਟ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀ ਹੀ ਗੁਆ ਬੈਠੇਗਾ।

ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਉੱਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਸਟਾਫ਼ ਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਟਾਫ਼ ਇੰਚਾਰਜ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਡੀ ਐੱਸ ਪੀ ਨੇ ਬਹਿਰਾਮ ਕੋਟ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹੀ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਫਰਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਆਦਿ ਦਾ ਹੁਕਮ ਟੈਲੀਫੋਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਢਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਡੀ ਐੱਸ ਪੀ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਡੀ ਐੱਸ ਪੀ ਦਾ ਫੋਨ ਉਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ। ਟੈਲੀਫੋਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ

ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਣੇਦਾਰ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਬੰਦਾ ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਗ਼ਲਤ ਲਿਖ ਧਰੇ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਓਥੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁਲਸ ਦੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਬਾਣੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਓਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਭਗੋੜੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੰਗ ਲਈ ਤੇ ਪਿੱਛੋ-ਪਿੱਛ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬਾਣੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਭਗੋੜੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅਠਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਾਰਡਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਕੀਨ ਕਰਨਾ ਅੱਖਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅਗਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਇਸ ਭਗੋੜੇਪਣ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ 'ਕਰੈਕਟਰ ਵੈਰੀਫੀਕੇਸ਼ਨ' ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਚੰਦ ਟਕਿਆਂ ਬਦਲੇ ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕੁਝ ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਇੱਕੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ ਸਾਰੇ

ਜਣੇ ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਤਾਜ਼ਾ ਕੇਸ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸੇ ਸੂਚਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਤੇ ਹੁਣ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ।

ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤੇਰਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਰਨਾਂ ਵੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਰਿਟਰਨ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਕੁ ਲੱਖਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਹਰੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮਿੱਥੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇ। ਉੱਪਰੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਸਾਰੇ ਘਬਰਾਏ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਹਾਨੇ ਤਲਾਸ਼ਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁਲੀਸ ਰੇਂਜਾਂ ਤੇ ਇਕ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁਲੀਸ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਜ਼ੋਨ ਹੋਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨਵੀਂ ਜ਼ੋਨ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਅਤੇ ਰੇਂਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 6 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ, ਸਮਗਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਪਿਰ ਵਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਜ਼ਾਰੀਏ ਤੋਂ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ 40 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਸਬ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਨਵੀਆਂ ਪੁਲੀਸ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ, ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਜਵੀਜ਼ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਰੇਂਜ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਸੰਗਰੂਰ,

ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਰੇਂਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ ਅਤੇ ਗੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ੋਨ ਦਾ ਗਠਨ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੇਂਜਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਵੀਆਂ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 2 ਕਰੋੜ 85 ਲੱਖ, 63 ਹਜ਼ਾਰ, 920 ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਤ ਰੇਂਜਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੇਂਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਸ਼ਹਿਰ) ਤੇ ਇਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚਲੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁਲੀਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਦਿਹਾਤੀ) 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸ਼ਹਿਰੀ), ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਬਟਾਲਾ, ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ) 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਇੱਕੋ ਰੇਂਜ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਦੋ ਰੇਂਜਾਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੇਂਜ 'ਚੋਂ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਤੱਤ ਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਰੋਪੜ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਨਤੌੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਧਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੋਗਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਬਠਿੰਡਾ ਰੇਂਜ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਜਲੰਧਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵੀ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਦੇ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਏਦਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ 1997 ਵਿਚ ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ਗਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਓਦੋਂ ਇਕਵੰਜਾ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚਾਈ ਲੱਭਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਸ਼ਗਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਧੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਜੰਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜੰਮਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਇਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਗਨ ਲਿਆ, ਮਸਾਂ ਸਤਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਅਸਲੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਠ ਤੋਂ ਸਤਾਹਠ ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਨਿਰੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਗਨ ਸਕੀਮ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਨਾਲੋਂ ਨਕਲੀ ਦੁੱਗਣੇ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਪਤਾਅ ਨਹੀਂ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਮੌਜ ਨੂੰ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਖਾਤਾ ਰਾਜਸੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ 43 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੱਦ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਉੱਤੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਗੇਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਸੇਵਾ-ਫਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਤਿਰਤਾਲੀ ਕਰੋੜ ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ, ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੋਦਾ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਦ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਇਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫ਼ੌਜ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਗ਼ਲਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਵੈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਤਲ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਬਣ ਆਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਵਾਲੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਦਲਵੀਰ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਗਾਂਗੁਲੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 15 ਜੁਲਾਈ 1991 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਾਚਾ ਗੁਰਚਰਨ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਉੱਚਤਮ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉੱਪਰ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਵਧਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

SUPER ENTERTAINMENT

Proudly Presents

VAISAKHI MELA 2010

ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

GURPREET
GHUGGI

NACHATER
GILL

SUDESH
KUMARI

SURJIT
BHULLAR

RUPINDER
HANDA

**FOR SHOW BOOKING CALL
BALWINDER SINGH BAJWA
516-852-2222**

Email: sanjhapunjabtv1@hotmail.com

AMAR PRINTING 718-899-0301

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 23 ਜਨਵਰੀ 2010

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਬਕ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ—ਜਾਰਜ ਸਾਂਤਿਆਨਾ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ-ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲਟਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਫੁੱਟ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਇਹ ਦੁਚਿੱਤੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਟੁੱਟਦੀ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਧੜੇ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਵਿਆਪਕ ਭਰਤੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਹੁਣ ਇਹ ਆਸਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉੱਜ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨਾਲ ਭਿੜਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਢਾਂਚਾ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਗੱਪਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਪੈਸੇ-ਪੋਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮੁਹਰੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਬਦਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਪਈਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਸਨਅਤ ਦੋਨੋਂ ਮੰਦੇ ਹਾਲੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਮੇਤ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚੂਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਗਾਂ-ਪੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ 33 ਲੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਬੋਗਸ ਵੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੋਗਸ ਭਰਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ 8-10 ਫੀਸਦੀ ਭਰਤੀ ਘੱਟ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਵੀ ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਵੱਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਰੱਥ ਆਗੂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਇਕ ਧਿਰ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੈਪਟਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਨ-ਮੁਟਾਵ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਫ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਜੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਉੱਜ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਰਮ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ਼ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇਗੀ, ਉਹ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਕੈਪਟਨ ਨਵੇਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਆਗੂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਥਕ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ-ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਖਾੜੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁਖ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਐਮ. ਐਸ. ਗਿੱਲ ਉਪਰ ਸਮੁੱਚੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮਰੱਥ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਚਰਚਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੁਬਾਰਾ ਚੁਣੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਸਕਰ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਨਿਗਰਾਨ ਬੀਬੀ ਊਸ਼ਾ ਠੱਕਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਬੰਧੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਆਸਕਰ ਫਰਨਾਂਡੀਜ਼ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਪੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਦਾ ਪੜਾ ਲੀਡਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਉੱਜ ਇਹ ਕਨਸੇਅਰ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਮਾਰ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

ਐਸ. ਐਸ. ਡੀਨਾ

ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਚੈਪਟਰ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਸਰਵੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 4 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 8 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨਾਲ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 50 ਲੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ, ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਸਰਵੇ ਇੰਨਾ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇੰਨੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਤੇ ਵਸੋਂ ਦਾ ਬੋਝ ਵੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਖਿਸਕ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ 8 ਫੀਸਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 50 ਲੱਖ ਦੀ ਬਜਾਏ 70-80 ਲੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਉਦਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਿੰਕਅਪ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਕਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕੱਲਾ ਉਦਯੋਗ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 5 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹੌਜ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਹੋਜ਼ਰੀ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਉੱਨ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਜ਼ਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 5 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 1970 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਜੋ ਵੱਡੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਹਾ, ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਲਈ 1200 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਆਈ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਦੇ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਦੇਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 12 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਉਦਯੋਗਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਵਸੋਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 65 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 32 ਫੀਸਦੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ 12 ਫੀਸਦੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ 24 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਵਸੋਂ ਦੀ

ਕਮਾਈ, ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ 4 ਗੁਣਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਲਾਗਤ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਯੁੱਗ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾਯੋਗਤਾ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਘਰੇਲੂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਆਯਾਤ ਨਿਰਯਾਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਤੂਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਯਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਲੈਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਘਰੇਲੂ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਘਟੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਬੰਦ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਭੱਖਿ ਧੁੰਦਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਟਾਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਉਦਯੋਗ, ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਦਯੋਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਕਲੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਕਲੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਕਲੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬੜੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਾਰਖਾਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮਾਲ ਦੀ ਨਿਰਯਾਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸ ਤਾਂ ਹੀ ਚਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਯੋਗ ਖਰੀਦ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨਕਲੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਮੰਗ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨਵੀਂ ਮੰਗ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਤੋਂ ਮਗਰ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਦਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਚਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 336 ਨਵੇਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 97163 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਣੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 182 ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਜੋਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕੁਆਰਕਸਿਟੀ ਅਤੇ ਰਨਬੈਕਸੀ ਮੁਹਾਲੀ ਅਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦੋ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪਾਰਕ (ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ) ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਝੱਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 226 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਟਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੀ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਜਲੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜ਼ਿਲੇਵਾਰ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 16 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁੱਲ 21 ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਬਜ਼ਰਵਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗਰੇਵਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦਿਹਾਤੀ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਮੁਖਮੈਲਪੁਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਸੰਗਰੂਰ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੋਰ ਬਰਨਾਲਾ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਮੋਗਾ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਬਠਿੰਡਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਮੁਕਤਸਰ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਮਾਨਸਾ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬੜੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਸ. ਏ. ਐਸ. ਨਗਰ (ਮੁਹਾਲੀ) ਦਾ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਗੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ —ਚਾਰਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਨਿੱਕਰ ਬਨਾਮ ਛਿੱਤਰ !

ਰਾਜ-ਮਦ ਵਿਚ ਐਨ੍ਹਿਆਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਗੁਰੂਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮੇ-ਸਿਤਮ ਸਹਿ ਕੇ ਆਇਆ ਗੁੱਸਾ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾ ਜੇ ਦੇਣ ਗਿੱਝੇ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਬਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਈਦਾ ਮੁਰਖਾਂ ਨੂੰ, ਸਿਆਣੇ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਹੋਈ ਬੇ'ਜਤੀ ਢਿਠ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਨੇ, 'ਓਏ' ਕਿਹਾ ਅਣਖੀਲੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ। ਹੈਗੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟੋਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੋਨੋਂ, ਫਰਕ ਨਿੱਕਰ ਤੇ ਛਿੱਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੈ।

ਗੁਲਾਮ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ

ਡੇਵਿਡ ਐਲਿਨ ਲੌਗਡੈਲੋ
ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਗੋਬਲਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੌ ਵਾਰ ਦੋਹਰਾਉਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਿਲੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਕੰਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਉਲੱਥਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ। ਇਹ ਜਾਨਵਰ ਆਪਣੀ ਗੁਦਾ ਨਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੀ ਭਿਆਨਕ ਬਦਬੂਦਾਰ ਸਤ੍ਹਿਆਂਦ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਜਿਹੇ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਸੁੰਘ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਕੰਕ ਹੋਛੇ, ਘਟੀਆ ਅਤੇ ਨੀਚ ਆਦਮੀ ਲਈ ਅਲੱਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ-ਫਿਰੇ ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦਾ ਸਕੰਕ ਆਵਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਮਾਰੂਥਲ ਦੀ ਗਰਮ ਅਤੇ ਰੇਤ ਭਰੀ ਹਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਰਿੰਡ ਵਾਂਗ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਕਹਿਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲੀਕ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਡਵਾਨੀ, ਸਾਧਨੀ ਓਮਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ੀ ਬਿੱਛੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਛ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰ ਕੇ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਠ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ। ਜਨਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੰਗੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ, ਜੀ ਹਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਧਰੋਹਰ, ਬ੍ਰਹਮ-ਸਾਖਿਆਤ ਕਾਰਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਤਜਰਬੇ ਸਭ ਛਿਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਚਿੜੀ ਦੇ ਖੰਡ ਨੋਚੇ। ਸਥਾਨਕ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਲੂਣੇ ਦੇ ਤਿਨਕੇ ਬਿਖੇਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਅੱਜ ਉਹੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਬਿਖਰੇ ਹੋਏ ਤਿਨਕੇ ਬਟੋਰ ਕੇ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਠਾਕਰੇ ਜਿਹੇ ਜਨੂੰਨੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਬਾੜ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸੱਪ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਅਤੇ ਮਗਰਮੱਛ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਭਿਆਨਕ ਪਾਖੰਡੀ ਅਤੇ ਮੀਸਣੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਮੀਡੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਕਿ

ਸਿਆਸੀ ਗੰਦੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਨੈਗੇਟਿਵ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਹੀਰੋ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਸਹਿਤੀ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ, 'ਲੜੀਏ ਆਪ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਕੁੜੀਏ, ਸੋਟੇ ਚੁੱਕ ਯਤੀਮਾਂ ਦੇ ਆਉਣਾ ਕੀ।' ਅੱਜ ਤੌਪੜ-ਪੱਟੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਬੁੱਧੀ ਗੋਬਰ-ਗਣੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਡਰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਨੰਗਾ ਨਾਚ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਫੂਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਮਸਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਯਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਰਾਵਣ ਫਿਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਰਾਮ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਖਸ਼ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਇਹ ਸਰਗੁਣੇ ਆਖਰ ਕਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ-ਫਿਰਿਆਂ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਿਮਾਣਾ ਗਰੀਬ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਗਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਖਾਜ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨੂੰਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦੀ ਤੰਗਦਿਲੀ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ਼ਲਤ ਅਤੇ ਫੂਕਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੀ ਮਿਸਾਲ ਲੈ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਥੇਦਾਰ-ਮੰਡਲੀ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੂਸਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਗੁੰਗਾਰਾ ਜਾਂ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਵਾਂਗ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਗਤਾਂ, ਭੱਟਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ

ਵਾਲੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਨੇਤਾ ਠਾਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹਨ। ਸੱਚਾਈ ਪੱਖੋਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮਹਾਂਨਗਰ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਦੀ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਖਿਚਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਚੀਨ ਵਿਚ ਪਿਡਗਰਿਨ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਣਗੇ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹੋਰ ਵਧਣਗੀਆਂ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਸਮੂਹਿਕ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਮੰਡਲੀ ਸੀਨਾਜ਼ੋਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਵਾਏਗੀ?' ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਦਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਥੇਦਾਰ ਠਾਕਰੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਨੂੰਨੀ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਣਖੀਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸਿਦਕ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗੁਲਾਮ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਲਿਲਕੁਤੀਆਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀ ਉੱਪ-ਬੋਲੀ। ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਸਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਫ਼ਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਘਰਾਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਫ਼ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਸਾਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਵਿਚ ਡਰਪੋਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਾਹਸ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਉਲਟ ਚੱਲ ਕੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਲਈ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ਵਾਹਕ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਟੱਕੜਬੋਚ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਵਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਤਿਉਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਜੇ ਸਾਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਲੁਟਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਤੁਛ ਰਿਸ਼ਵਤ ਹੈ। ਸੁਰਧਾ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਦਮਤੀ ਵੀ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਲੰਡੀ-ਬੁੱਚੀ ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਲੋਕ-ਹਿੰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਵਾਅਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾ

ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਵੈਰ, ਈਰਖਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਦਲ-ਮੰਡਲੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪੈਸੇ ਰਿਉਤੀਆਂ ਦੀ ਲੱਪ ਵਾਂਗ ਢੰਡਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਜ਼ਾਤੀ ਸੋਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਢੰਗ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਬਦਲ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਦਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਸਾਨੂੰ ਉਠਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਅੱਜ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ 'ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਜਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੁਝਾਨ ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਕਲੱਕਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿੱਤੇ ਵੱਧ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਮੁਰਗੀ ਦਾਲ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਘਰ ਦਾ ਜੋਗੀ ਜੋਗਤਾ, ਬਾਹਰ ਦਾ ਜੋਗੀ ਸਿੱਧ ਵਾਂਗ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕੌੜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਖਪਤਕਾਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਕੱਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਚੋਪੀਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਲੋਕ-ਕਲਿਆਣ ਹਿੱਤ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਨਾ ਭੇਜਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਬੂਤਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਰੂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਮਾਸ-ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਵੇਸਵਾ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਉਰਦੂ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਠੀਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-

ਸੱਚਾਈ ਛੁਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
ਬਨਾਵਟ ਕੇ ਅਸੂਲੋਂ ਸੇ,
ਖੁਸ਼ਬੂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ,
ਕਾਗਜ਼ ਕੇ ਫੂਲੋਂ ਸੇ।

ਐਕਟਰ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਦੀ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਨੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਚਰਨ-ਬੰਧਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿਆਸੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਗਨ-ਬਾਣ ਛੱਡਿਆ ਕਿ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕਣੋਂ ਇਜਕ ਦਿਖਾਈ? ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਹੀ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੁਚਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਪਣਾ ਸਰਾਸਰ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਅਫ਼ਸਰ ਰੱਖੋਗੇ, ਉਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਉਲਟ ਚੱਲ ਕੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਲਈ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁਆਚੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ਵਾਹਕ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਟੱਕੜਬੋਚ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਵਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਤਿਉਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਜੇ ਸਾਰਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਲੁਟਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਤੁਛ ਰਿਸ਼ਵਤ ਹੈ। ਸੁਰਧਾ ਨਾਲ ਦਾਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਦਮਤੀ ਵੀ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਲੰਡੀ-ਬੁੱਚੀ ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਲੋਕ-ਹਿੰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਵਾਅਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਫੈਲਾ

ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵਧੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਮਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਪੇ, ਇਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2500 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ 500 ਡਾਲਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ ਕਰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 700 ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 400 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਕਰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਭਾਰਤ ਬੇਤੀ ਪਹਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ 250 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਕੀਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਲਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਵਿਧ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਸੂਗੰਜ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਲੀਘਾਟ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਚਿਟਗਾਂਵ ਅਤੇ ਮੰਗਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਤੀ ਉਦਾਰਤਾ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

300 ਬੰਗਲਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਰਵੀਦਰ ਡੇਢ ਸਦੀ ਵੀ ਮਨਾਉਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੰਨੀ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਛਪੇ ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੋਟੋ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਖੁਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਭਾਰਤ ਪੱਖੀ ਹਸੀਨਾ', ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਹਸੀਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਰਜਾਮਈ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਸਫਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਸੀਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਫਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ਵੇਦਪ੍ਰਤਾਪ ਵੈਦਿਕ

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ-ਬੰਗਲਾ ਸਵਰਣ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਨਮ 1971 ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 30 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਲ ਤਕ ਢਾਕਾ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤਦੇ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਤਖਤਾ ਪਲਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਉਠਾਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਿੱਖ ਬਿਗੜੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਪਰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਕੁਝ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤਿਚਾਣਾਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਫਰੱਕਾ ਜਲ ਵਿਵਾਦ ਜਰੂਰ ਸੁਲਝਿਆ, ਪਰ ਹਸੀਨਾ ਸਰਕਾਰ ਉਦੋਂ ਇੰਨੀ ਮਜਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਧਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਕਈ ਬੋਤੋ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਿਆਨ ਆਂਤਰਿਕ ਉਬਲ-ਪੁਬਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਬਾਰ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਪੁੱਚੋ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਇੰਨੀਆਂ ਪਸਤ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਇਸ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੋ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ ਅਤੇ ਮਿਆਂਮਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਯਾਨਿ ਲਗਭਗ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ

ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦਾ ਹੁਸੀਨ ਸਫ਼ਰ

ਵੀ ਵਿਕਾਸਮਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਇਕਮੁਸਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਸਵਾ ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 7-8 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਖੁਦ ਸਮਰਥ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਲਾਭ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇਕਰ ਬੇਗਮ ਖਾਲਿਦਾ ਜਿਯਾ ਜਾਂ ਇਰਸ਼ਾਦ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਭਾਰਤ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ? ਹੁਣ ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪਵੇਗਾ।

ਅਸਮ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਰਾਜਖੇਵਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਢਾਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਢਾਕਾ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਵਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸੁਰਖਿਆ ਸਮਝੌਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਗੇ, ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਵਾਪਸ ਕਰਨਗੇ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ, ਗਿਰੋਹਾਂ ਅਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸੰਯੁਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੂਰਵਾਚਲ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੁਵਿਧਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕੇਗੀ, ਜੋ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਛੁਪ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ, ਸੁੰਨੀਕਾਈ ਅਤੇ ਬਰਮੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼-ਬਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਭੂਟਾਨ ਤਕ ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਰੇਲ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਸਤਾ ਖੋਲ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਵਾਚਲ ਲਈ ਯੁੱਗਰਾਹੀ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਅਤੇ ਅਗਰਤਲਾ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਰੇਲ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੌੜਨ ਲੱਗਣ ਤਾਂ 1700 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਸਿਰਫ 500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਲ ਮਾਰਗ ਭਾਰਤ ਲਈ ਖੋਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਦੇ

ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵਧੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਮਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਪੇ, ਇਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਕਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2500 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਆਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ 500 ਡਾਲਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ ਕਰ ਘਟਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 700 ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ੇਧ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 400 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਕਰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਭਾਰਤ ਬੇਤੀ ਪਹਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਮੁਕਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ 250 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਕੀਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਲਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਵਿਧ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਸੂਗੰਜ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਲੀਘਾਟ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਚਿਟਗਾਂਵ ਅਤੇ ਮੰਗਲਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਤੀ ਉਦਾਰਤਾ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

300 ਬੰਗਲਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਰਵੀਦਰ ਡੇਢ ਸਦੀ ਵੀ ਮਨਾਉਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ 39 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੰਨੀ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਛਪੇ ਹਸੀਨਾ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੋਟੋ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਖੁਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਭਾਰਤ ਪੱਖੀ ਹਸੀਨਾ', ਹੁਣ ਦੂਜੀ ਹਸੀਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਰ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਰਜਾਮਈ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਹਸੀਨਾ ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਸਫਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਸੀਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਫਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ਬੀਜੇ ਅੰਬ ਧੜ੍ਹਰੇ ਜੰਮੇਂ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਘਰੀਂ ਕੜ੍ਹਰੇ ਜੰਮੇਂ!

ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਐਸਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਅੰਗਰਾਂ ਦੀ ਵੇਲ ਨੂੰ ਨਮੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸੰਤਰਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋੜ-ਤੁੰਮੇ ਲੱਗ ਗਏ ਹੋਣ। ਨਿਕਟ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਝ ਦੀ ਔਲਾਦ ਕੱਟੇ-ਕੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁੰਝੂ ਦੇ ਜਾਏ ਵੱਢੇ-ਵੱਢੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਗਾਂਵਾਂ-ਮੱਝਾਂ ਦੇ ਪੈਟੋਂ ਕਦੇ ਖੋਤੇ ਜਾਂ ਸੂਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਅੱਟਲ ਨਿਯਮ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੂਹ ਜੂਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਐਸੀ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਕੋੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੰਨੋ-ਪ੍ਰਮੰਨੋ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਨ-ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਈ ਗੌਰਵਮਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦਮ ਉਲਟ ਚੱਲ ਕੇ, ਪਿਛੋਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਸੋਨ-ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੀਤ ਵਾਲੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋੜੀਉਂ ਖੋਟੇ, ਗੀਦੀ ਰਾਗ-ਨੁਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭੀ ਗਈ ਮੁਢਲੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਣਥੱਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਸਾਲੋ, ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਭਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਬਾਰਕ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ-ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਧਰਤੀ-ਪੁਰਖ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਪੋਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਮਸੰਦ। ਜੋ ਕਿ ਦਸਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘੇਰੇ ਸਮੇਂ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਘਰੇ ਆ ਵੱਤਿਆ ਸੀ।

ਲਗਭਗ ਪੰਜਦਹਾਈ ਗਜ਼ਾਰ ਮੁਰੱਬਾ ਮੀਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ-ਮਰਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਜਨਮੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੇ ਪਾਏ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਰਾਠਾ ਸੂਰਮਾ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਹੱਟਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖੁਸ਼ਕ ਕਰੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ,

ਪਰ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਸੁੰਭਾ ਜੀ ਤੇ ਸਾਹੂ ਜੀ, ਮਹਾਂ ਨਿਕੰਮੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਆਪਾਂ ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸਿਰਕੱਢ ਸੰਸਥਾ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਰੋਲ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਮੁਖੀਏ ਨੇ, ਪੰਥਕ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਗਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾਤਨ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਜਾਣ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕੈਲੰਡਰ ਖਾਲਸਈ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਸੁਤਰੰਜੀ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡਦਿਆਂ, ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਮਾਉਣ ਵਰਗਾ ਇਹ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਰਬ ਉੱਚ' ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਵੀ ਉੱਚੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਅਲਾਪੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈ ਨਾ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਹਾਸੇ ਹੀਣੀ ਗੱਲ-ਨਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਈ, ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਰਾਗ! ਗੁਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਰਬੋ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਪੁਗਾ ਲਈ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ 'ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ, ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਹੀ ਪਹਿਲੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਾਨਯੋਗ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਗੜਵਈ (ਨਿਜੀ ਸੇਵਕ) ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਮਾਜਰਾ ਜੱਟਾਂ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ) ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠਕ ਆਪੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਣ ਕਿ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਮੁਖੀਆ, ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਬਨਿਸਬਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ 'ਸਤਿਕਾਰ' ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰੋਪੜ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੱਠਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਆਏ

ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਮਾਜਰਾ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਕ ਦਫਾ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਥਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖੋ, ਮੇਰੀ ਰੀੜ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਬੁੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਵਾਂ। ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜੀ, ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੈਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਜੇ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਪੱਕੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਜ ਜਾਂਦਾ? ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਅੱਗਿਉ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲਈ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਗਰ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣੇ, ਐਥੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੁਝ ਪਲ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ।

ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕੀ ਮੌਜ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਜਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਜਗਿਆਸੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੈਸੀ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ! ਸੋ ਕੁਝ ਚਿਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ- “ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ, ਮੈਂ ਇਸ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪੱਕਾ ਬਣਾ ਲੈ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਜੀ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਮੌਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਛੇ ਪਉੜੀਆਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ 'ਝਟਕਾ ਮਾਸ' ਛਕ ਲੈਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਮੌਕੇ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਸ-ਹਾਰੀ ਖੁਰਾਕ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਮੌਕੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੰਥਕ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਾਂਗਰ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਪੰਥਕ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰੇ।

ਇੰਜ ਇਥੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ 'ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ' ਬਣ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਕੇ ਝੁਲ ਰਹੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੜਿਆਂ ਉੱਪਰ ਉੱਕਰੀ ਹੋਈ ਇਬਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ- 'ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਭਾਈ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ।'

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਭਾਈ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਵਾ-ਬਸਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਦੇ 'ਗੁਨਾਹ' ਹੇਠ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੂੰ ਧਿੱਗੋ-ਜੋਰੀ ਗੱਦੀਉਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਰੀਹਨ ਪੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ 'ਤੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ

ਤੂੰ ਵੀ ਧਰਤੀਏ ਬਹੁਤਾ ਭਾਰ ਨਾ ਪਾਈਂ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ
ਬਿਮਾਰੀ, ਚਿੰਤਾ, ਦੁੱਖ ਆਦਿਕ ਸਭ ਮੌਤ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਭੈਣ ਹਨ। ਚੈਲ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ- “ਹਰੇਕ ਘਟਨਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਲੱਗੀ, ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ ਅਹਿਮ ਹੋ ਗਈ। ਬਿਮਾਰ, ਬੁੱਢਾ ਜਾਂ ਲਾਸ਼ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ? ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਵਧੀਕ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕਪਿਲਵਸਤੂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸਿਧਾਰਥ ਉਪਰ ਏਨਾ ਅਸਰ ਕਿ ਉਹ ਮਹਿਲ ਛੱਡ ਕੇ ਬਣਵਾਸੀ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਰਿੰਡ ਅਤੇ ਮਖਿਆਲ ਦੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਡੰਗ ਵਿਚਲੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਸਾਇਣਕ ਬਣਤਰ ਖਤਰਨਾਕ ਕੋਬਰੇ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗੀ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ। ਬਸ ਮੱਖੀ ਦੇ ਡੰਗ ਵਿਚਲੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੋਰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਾਹ ਕਦਮ-ਕਦਮ ਉੱਪਰ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪਵੇਗਾ-ਇਹੋ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਜੇਗਿੰਦਰਪਾਲ, ਸਤਿਕਾਰਤ ਉਰਦੂ ਗਲਪਕਾਰ ਆਖਦਾ ਹੈ” ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਨਾਂ, ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਦਸਾ ਦਰ ਹਾਦਸਾ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਸੱਟ, ਉੰਨੇ ਸਾਲ ਆਦਮੀ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਪਲ ਭਰ ਵਿਚ।

ਮੈਕਸੀਕਨ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕੁਤੀ ਫਰੀਦਾ ਕਾਹਲੋਂ (1907-54 ਈ.) ਦੀ ਲੱਤ ਗੈਂਗਰੀਨ ਕਾਰਨ ਕੱਟਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਗਏ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ, ਕਿਹਾ, “ਰੱਬ ਨੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੰਭ ਦੇ ਦਿੱਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ

ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ? ਉਡ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤੁਰਨ ਬਗੈਰ ਸਰ ਜਾਏਗਾ।”

ਸੰਤ ਜੇਰੋਮ (342-420 ਈ.) ਰੋਮਨ ਚਰਚ ਦਾ ਸਾਧੂ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਲਿਖਿਆ, “ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਦਲਦੇ ਹਾਂ, ਯਾਨਿ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਯਕੀਨ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਮਰ ਹਾਂ, ਅਥਿਨਾਸੀ ਹਾਂ।”

ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਇੰਜੀ (1860-1954) ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ-ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ-ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂ-ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਤਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਬੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਧੱਕਿਆ ਗਿਆ ਆਦਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ, ਜੋ ਧੱਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਛੁਪਾ ਕੇ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਧੀਕ ਵਾਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖੁਮਾਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਅਕਸਰ ਜਾਂਦਾ-ਆਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਵਾਰਡ ਦੇ ਐਨ ਪਰਲੋ ਸਿਰੇ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ-ਅਹੁ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਪੁੱਛਿਆ- ਤੂੰ ਸਤਨਾਮ ਈ ਐਂ ਨਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ-ਹਾਂ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ-ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਲ ਦਾ ਈ ਐਂ। ਮੈਂ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਤੇਰਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਨਰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸ ਇਹ ਸਤਨਾਮ ਈ ਐਂ? ਉਹ ਤੇਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਈ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਈ ਏ ਉਹਦਾ ਨਾਮ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ-ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦਾ ਏ? ਨਰਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ-ਇਹ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ। ਬੜਾ ਨਾਮ ਏ ਇਸ ਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਤੇਰਾ ਪਤਾ ਲੈ ਈ ਆਵਾਂ। ਕਦੀ ਕੰਮ ਈ ਪੈ ਜਾਂਦੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ।

ਖੁਮਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਤੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਕਿਵੇਂ ਐ ਹੁਣ ਚਾਚਾ? ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ-ਠੀਕ ਏ ਹੁਣ। ਛੇ ਛੇ ਸੇਅ ਖਾ ਜਾਂਦੈ। ਦੁਆ ਨਾ ਛੁੱਟੀ ਹੁਣ। ਤੂੰ ਈ ਆਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ? ਆਹ ਹੁਣੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸੇਅ ਖਾ ਕੇ ਹਟਿਐ। ਤੇਰੇ ਆਖਿਆਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਰਾਜੀ ਹੋ ਕੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਣ ਲੱਗਾ ਏ।

ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਜਾਏ, ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇਲਾਜ ਵੀ ਦੱਸੇਗਾ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਵੀ ਕਰਾਏਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਆ ਗਿਆ। ਤਕਲੀਫ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੇਰੇ ਦੱਸਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ-ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਖਤਰੈ। ਦੀਵਾਨ ਮੁਹਕਮ ਚੰਦ ਇਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੀਮ ਹੱਥ ਮਲਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ। ਧਰਵਾਸੇ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੈ? ਜੱਜ ਦੇ ਅਰਦਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਰਸਾਈ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਖੇਰਖਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਦੇ ਐਨ ਉਪਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ

ਤਖ਼ਤੀ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ- “ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਟੁਣੇ ਟਾਮਣ ਤੱਕ, ਸਭ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜੀ।”

ਬੇਬੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਤਾਈਆਂ-ਚਾਚੀਆਂ ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਦਾ ਤੰਦਾ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਗਈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦੋ ਆ ਉਤਰੀਆਂ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ-ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਮਾਈ ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਆਉਂਦੀ, ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਫੇਰ ਹਾਲਚਾਲ ਪੁੱਛਣਾ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਦੱਸਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਬੜੀ ਮੁਸੀਬਤ। ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਭਰਾ ਬੋਲਿਆ-ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਈ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਈਆਂ ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਬੇਬੇ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਏਰੀ ਕੁਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਟੈਮ ਆਇਐ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨੀ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਹੁਣ। ਸੋਚਦੀਆਂ ਨੇ-ਜੇ ਇਹ ਮੁੜ ਕੇ ਬਿਮਾਰ ਈ ਨਾ ਹੋਈ ਫੇਰ ਬਦਲਾ ਕਿਵੇਂ ਲਵਾਂਗੀਆਂ?

ਚਾਚੀ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨੁਕਸ ਲੱਭਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਅੱਖ ਕੱਢ ਕੇ ਹੇਠਲਾ ਉਪਰਲਾ ਮਾਸ ਇਉਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਇਥੇ ਅੱਖ ਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੇਜ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਅੱਖ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੈਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੁਖਦੀ ਅੱਖ ਤਾਂ ਹੋ ਈ ਨੀ। ਜਿਵੇਂ ਕੰਧ ਵਿਚਲਾ ਆਲਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਲਿੱਪ ਪੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨੂੰ ਭਮੱਤਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਚੀ ਦੀ ਅੱਖ ਭਰ ਆਈ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਆਂ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਰਾ ਬੋਲਿਆ-

ਚਾਚੀ ਦੁਜੀ ਅੱਖ, ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਈ ਨੀ, ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪੂੰਝੀ ਜਾਨੀ ਐਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੌਜ ਹੋ ਗਈ ਸਗੋਂ। ਦੋ ਫਾਇਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਹੰਝੂ ਬਚ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜਾ ਦਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਜਿਹੜੀ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਕਢਦੀ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲਿਆ ਕਰੂ। ਦੁੱਗਣਾ ਫਾਇਦਾ।

ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਸਿਰਦਰਦ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਬਰ ਲੈਣ ਗਏ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਦਲ ਰਗੜ ਕੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਸਿਰਦਰਦ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਸੰਦਲ ਰਗੜਨਾ ਵੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣ ਗਈ।

ਦਰਦੇ ਸਰ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸੰਦਲ ਰਗੜ ਸਰ ਪੇ ਲਗਾ।

ਲੇਕਿਨ ਸੰਦਲ ਕਾ ਰਗੜਨਾ ਭੀ ਤੋ ਹੋ ਇਕ ਦਰਦੇ ਸਰ!!

ਨੀਲ ਬੋਹਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਆਏ ਹਮਦਰਦ, ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਖੁਰੀ ਲਟਕਾ ਗਏ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਤੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਐ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦੀ ਖੁਰੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ? ਬੋਹਰ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਪਤਾ। ਜਿਹੜੇ ਖੁਰੀ ਲਟਕਾ ਕੇ ਗਏ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪੜੈ ਬਈ ਇਹ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨਾਗਸੈਨ ਦੀ ਨੌ ਸਾਲ ਦੀ ਧੀ, ਮਾਮੂਲੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਅਦ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ। ਮੈਂ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਬਰ ਦੇ ਪੱਥਰ ਉਪਰ ਉਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖੀ ਬੈਠਾ ਸੀ- “ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜਿਸਮ ਉਪਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਖਤ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣ ਦਿੱਤੀ। ਤੂੰ ਵੀ ਧਰਤੀਏ, ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਵਧੀਕ ਭਾਰ ਨਾ ਪਾਈ ਇਸ ਉਪਰ। ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਉਪਰ ਕੋਈ ਬੋਝ ਬਣੀ ਸੀ?”

ਗੁਰਬਾਣੀ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ (2 DVD) ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਥਾ
600 ਘੰਟੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋ DVD

ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ (Audio) ਆਡੀਉ ਵਿੱਚ ਹਨ ।

ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਦੀਆਂ 55 CD ਸੀਡੀਆਂ ਦੀਆਂ
2 Mp3 CD ਸੀਡੀਆਂ ਰਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
440 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ 12 CD ਸੀਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸੀ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨੀ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ
ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੇਵਾ.COM ਨੇ ਨਿਤਨੇਮ ਤੇ
ਸੁਖਮਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ English ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ
ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ eMail ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ
ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ
ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ www.Gurbanisewa.Com ਤੋਂ Free Download ਵੀ
ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣਾ Email Address ਭੇਜੋ ਤਾਂ
ਜੋ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦੀਆਂ **Free CD** ਸੀਡੀਆਂ ਭੇਜ ਸਕੀਏ।

ਤੁਹਾਡਾ ਦਾਸ: ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ (ਡੈਲਸ) ਟੈਕਸਸ

S.Gursewak Singh (Dallas) Tx.

Phone : 972 - 234 - 4111

eMail : SVFoundation@Yahoo.com

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

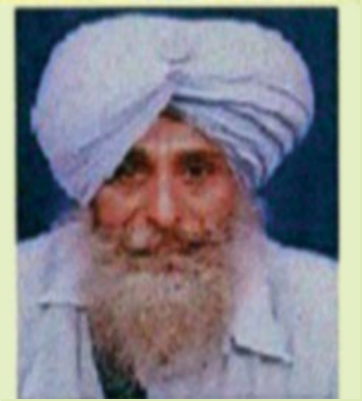

ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ

ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ

24 ਜਨਵਰੀ, 2010 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ)

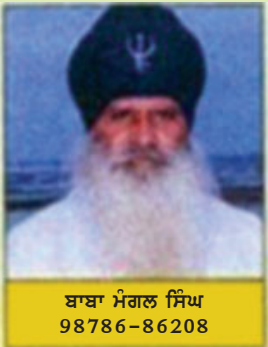

ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਸੁਰੋਗ ਸਿੰਘ
97805-07226

ਬਾਬਾ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ
98786-86208

ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
97804-33468

ਭਾਈ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
98782-64025

ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ
94640-44386

ਭਾਈ ਕੰਵਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
92573-19493

ਭਾਈ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹਿਣਾ
98722-34391

ਭਾਈ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
93575-27334

ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ
96462-61464

ਭਾਈ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ

ਭਾਈ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
98154-31912

ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ
95013-53585

ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
97801-86791

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀਓ,

ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਬਿਹਾਰੀ ਭੱਈਏ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੀ 4 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਕੌਮ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਂ 'ਤੇ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਪਿਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਹੁਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ। ਉਧਰ ਭਾਵੇਂ ਅਖੌਤੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਪੰਥ ਦੇਖੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰ ਰਹੀ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਧਰਮੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਕਾਂ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਜਿਥੇ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਦੀ 4 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ 5, 6 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਥ ਦੇਖੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਦਾ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਖਾਲਸਾ ਹਾਲੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀਓ! ਜੇਕਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਸ਼ੋਭਾ ਯਾਤਰਾ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੌਮ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਹੱਥਠੋਕੇ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਰੋਤ ਹਨ, ਵਿਚ ਵੀ ਦਨਦਾਉਂਦਾ ਫਿਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਲਈ ਡੁੱਬ ਮਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਸੋ ਕੌਮੀ ਵਾਰਸੋ! ਆਓ, ਉਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਬਾਂਕੇ-ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ, ਜੋ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹਨ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਧਰਮੀ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਬਰ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ' 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਅਜ਼ਮਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

22 ਜਨਵਰੀ, 2010
ਅਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
24 ਜਨਵਰੀ, 2010
ਭੋਗ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ
ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਾਂ
ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ

ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ 24 ਜਨਵਰੀ, 2010 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਿਖੇ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੋ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੋ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ: 347-341-0198, 646-824-9043, 347-739-5202

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸਰੇ

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ)

ਯੂਸਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਯੂਸਾ) ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਰਿਜਨਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਇਲੀਨਾਏ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੋਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਯੂਸਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਰ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਰੇਲਵੇ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਬੱਸਾਂ

ਲਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਪਾਸ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੋਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਡੀਕੇਡ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕੇਅਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਜੌਹਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 24 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੈ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਨਾਰਥਸ਼ੋਰ ਹੋਮ ਹੈਲਥਕੇਅਰ ਏਜੰਸੀ ਦੀ

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਰੇਖਾ ਅਮੀਨ ਮੈਡੀਕੇਡ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕੇਅਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਗੇ। 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਡਾ. ਕਪੂਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਸਿਹਤ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਜੰਤਰੀ ਵਿਚ ਸੇਧਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਕਾਈ ਨੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 2003 ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਦਬਾਓ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਜੰਤਰੀ ਦਾ ਭਗਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਹੋਏ ਕਾਂਡ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸੂ ਤੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕਤ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਬੀਬੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਮੋਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ

ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

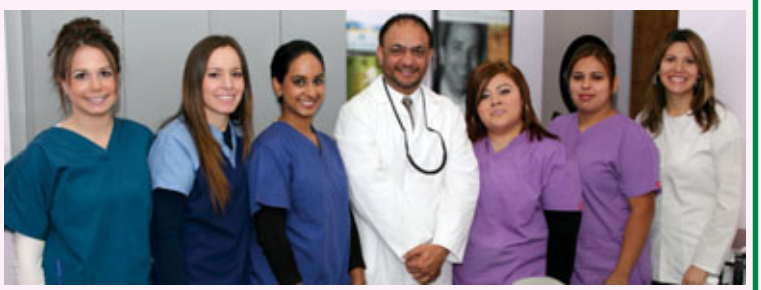
ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਭੋਰਛੀ ਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਨੰਦਪੁਰ

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਮਹਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਹਣਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ 'ਤੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਕਤੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਾਈ ਮਹਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental 490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172 630-894-8008	Lakeland Dental 115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042 847-526-1920
--	--

Imperial Truck Wash & Repair

One Stop Center For Truckers-Repairs-Tires-Wash in Indiana
Now open 24 hours Diesel Restaurant (765-987-1000)

5809 South State Rd 3,
 Spiceland, IN- 47385
 interstate 70 Exit 123
 (Turn Right Yellow Building)

Tire Service

We carry all major brand tires-new and used at very attractive prices.

Special on Firestone tires.
 Front 2 tires
 \$700 out of the door

All Kinds of Welding Work & General Repair.

- *Transmission
- *Clutch
- *Brakes
- *Suspension
- *Oil Change
- *Rear End
- *Wet Kit & PTO Pumps
- *Alternators
- *Starters
- *Cement Blower
- *AC Work
- *Radiator Flush

ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਸਾਰੇ ਅੱਠ ਡਰਾਈਵ ਟਾਇਰ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਇਲ ਰੋਜ਼ ਜਾਂ ਥਰੀ ਐਕਸਲ ਅਲਾਇਨਮੈਂਟ ਫਰੀ

Trailer Wash-out \$25

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਵਰਕ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਰਿਪੇਅਰ ਮਾਰਕੀਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਕੀਮਤ

Spot Free Truck Wash

Oil Change \$189.99 Only
Brake \$99.00 With Labor
Wheel Seal \$89.00 With Labor
Labor Rate \$59.00 Hourly Rate

Alignment Wheel Balancing

24 Hours Road Service & Towing
Jasvir Singh (765) 987-7000

ਮੁੜ ਮੁੜ ਯਾਦ ਸਤਾਵੇ...

ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਦੇ ਦਿਨ

ਸੰਨ 1974 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਕੁਚੁਕਸੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਵਕੀਲ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬੀ.ਏ. ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਦਾਖਲੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਿਰਸੇ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਫੜ ਲਈ। ਘਰ ਤੋਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਫਰ ਸੀ। ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਸੂਰ੍ਹੂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਾਨਸਾ, ਸੁਨਾਮ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਰਸਾਤ ਸੂਰ੍ਹੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਜਦੋਂ ਜੀਰਕਪੁਰ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਮੁੜੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੈਦਚਾਲ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੀਰਕਪੁਰ ਕੁਝ ਇਕ ਢਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਜਾ ਰਹੀ ਬੱਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ 17 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚਲੇ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਚਾਚੇ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ 18 ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤ ਭਵਨ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਪਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਸ਼ ਲਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਰੇ ਕਚੂਰ ਘਾਹ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਉਹ ਸੀ, ਇਥੇ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਰਾਤ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਘਾਹ ਉਤੇ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਫਜ਼ੂਲ ਜਾਪੇ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੇ ਕਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਏਗੀ। ਮੈਂ ਬੋਧੇਰਾ ਚਿਰ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਈਆਂ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁਟੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣੀਆਂ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੀ ਇਕ

ਸਵਾਦ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਘਰ ਦੇ ਮੱਝਾਂ-ਕੱਟੀਆਂ ਰਲਾ ਕੇ ਸੋਲਾਂ ਸਤਾਰਾਂ ਡੰਗਰ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਖੇਤ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤਕਾ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਾ ਕਿ ਭਲਕੇ ਇਥੇ ਮੱਝਾਂ ਚਾਰਾਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਵਡੀ ਮੱਝ ਜੋ ਸਭਦੀ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕੱਟੜੂ-ਵਛੜੂ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੱਝਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਜਾਣਾ। ਜਦਕੁ ਧਿਆਨ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਡੀ ਮੱਝ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਮੱਝ ਤੇ ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਦੇ ਆਨੇ ਦਾ ਘਾਹ' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਘਾਹ ਸਿਰਫ ਦੋ ਆਨੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗਿਆਰਾਂ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇਸ ਕਾਲਜ ਤੱਕ ਮੈਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸੈਕਟਰ ਤੋਂ ਦੁੜੰਗੇ ਲਾਉਂਦਾ ਪੈਦਚਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਚ ਐਮ ਵਿੱਲੋ ਖੁਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਦਾਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਬੱਬੀ ਮੈਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਲਹਿਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਢਾਣੀ ਦਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਮਿਲ ਪਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਮਰਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਸਟਲ ਨੰਬਰ 1 ਵਿਚ 4/59 ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਸੀ ਅਤੇ 4/60 ਬਲਦੇਵ ਦਾ।

ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਐਮ ਏ ਭਾਗ ਦੂਜਾ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਚੋਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਚੋਣ ਮੁੱਕ ਨਾ ਗਈ, ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਚੋਣ ਦਫਤਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਡੇਰਾ ਬਲਦੇਵ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਐਮ ਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮੇ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕਮਰਾ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਸੀ। ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਪਾਉਣੇ, ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ

ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਪੁਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਸਾਬਣ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਲਈ ਟੁਬਪੇਸਟ ਕਦੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸਵਰਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੈਣਾ। ਜੇ ਕਦੇ ਸਵਰਨ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਛੇੜਨਾ, ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਏ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਵੀ ਕਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂਦੇ ਆ ਬਾਜ਼ਾਰ।

ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਦਿਲਬਾਗ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ 22 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਰਾਇਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਿਲਬਾਗ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਰੀਬ ਘਰ ਤੋਂ ਸੀ। ਮਜ੍ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਜਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਜੀਫਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰਾ ਸਹਿਪਾਠੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪੇਪਰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਰਲ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਸਟਲ ਆ ਜਾਣਾ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਬਲਦੇਵ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਗਣਾ ਤਾਂ ਦਿਲਬਾਗ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, 'ਸਾਲਿਆ ਬੱਲੇ ਬਹਿ, ਮੰਜਾ ਨਾ ਭਿੱਟ ਦੇਈ।' ਅਗੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਖੀ ਸੁਰਾਹੀ 'ਤੋਂ ਗਿਲਾਸ ਚੁਕਣਾ, ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਤੇ ਜੂਠਾ ਗਲਾਸ ਵਾਪਸ ਸੁਰਾਹੀ ਤੇ ਮੂਧਾ ਮਾਰ ਦੇਣਾ। ਫਿਰ ਕਹਿਣਾ, 'ਸੁਟੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੁਰਾਹੀ ਤੇ ਗਿਲਾਸ, ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਵੱਡੀ ਸਰਦਾਰੀ। ਸਾਲੇ ਆਏ ਭਿੱਟਣ ਦੇ।'

ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਬਜੈਕਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨਾ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੁਣੇ ਹੋਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਓਪਰਾ ਓਪਰਾ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਜੋਟੀ ਸੈਕਟਰ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵਸਦੇ ਪਿੰਡ ਖੁੱਡਾ ਲਾਹੌਰਾ ਦੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੈ ਗਈ। ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਸਬਜੈਕਟ ਸਨ। ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਦੇ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਸੁਗਲ ਬਣਦਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸਤੀਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਕਿ ਹਿੰਦੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਓ। ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਆਪਣਾ ਸਵਿਚ ਬਦਲ

ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਮੁੰਡੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਓ ਅਤੇ ਉਹ ਝੱਟ ਹੀ ਸਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਗਰਵਾਲ ਕਦੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਕਦੀ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਹੀ ਪੈਂਦਾ।

ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਵੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਕਾਲਜ ਦਾ ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾ ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਵਿਚ ਡਾਲ ਮਾਰੀ। ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਅੱਗੋਂ ਲੰਘਦੀ ਵੱਡੀ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਆਦੀ ਸਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਛੋਟਾ ਲੱਗਿਆ। ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੀ। ਨਹਿਰ ਵਾਂਗ ਮਟਮੇਲਾ ਨਹੀਂ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਦੋ ਕੁ ਹੀ ਛਾਲਾਂ ਲਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਨਿਗੂ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਪੈ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਫਾਂਟਾਂ ਵਾਲਾ ਕੱਛਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੇਰੀ ਸਵਿਮਿੰਗ ਕਾਸਚਿਊਮ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਮੇਰੀ ਜਾਣੇ ਬਲਾ ਸਵਿਮਿੰਗ ਕਾਸਚਿਊਮ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੱਲ ਕਾਸਚਿਊਮ ਲੈ ਕੇ ਆਵੀਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਵਿਮਿੰਗ ਕਰੀਂ। ਮੈਂ ਸਵਿਮਿੰਗ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ।

ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਕਲਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ। ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਜੋ ਹੁਣ ਇਸ ਜਹਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੜੇ ਜ਼ਹੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੰਦਰਾਂ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸੀ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਹੱਸਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਕਈ ਚਿਰ ਸਾਧ ਵੀ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਐਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੀਠੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਘਿਆ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਾ ਚੁਗਲੀ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਦੱਸੀ ਸੀ।

ਡਾ. ਦਿਲ ਦੀ ਕਲਾਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਹੀ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਬੋਝ ਤੋਂ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਅੱਥਾਂ ਥੱਲੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਧੁੱਪੇ ਸੀਮੇਂਟ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਉਤੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਲੈ ਲੈਣੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੈਨੂੰ ਬਿਨਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। ਚਾਹ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੱਪਾਂ ਦਾ ਆਰਡਰ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਦਾ ਆਉਂਦੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਸਿਰਸੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਸਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਦਿਲ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ। ਨੰਬਰ ਬਹੁਤਾ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੋਝ ਤੇ ਚੰਗਾ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਿਨਾ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਵਾਏ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਬੰਗੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇਜ ਲਿਖਣੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਬਿਨਾ ਪੈਨ ਚੁੱਕਿਆਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ। ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਮੀ ਦਾ ਸਹਿਪਾਠੀ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਿਆ। ਡਾ. ਦਿਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਮ ਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ।

ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇਗੀ ਡਾਂਸ ਇੰਡੀਆ ਡਾਂਸ ਵਿਚ

ਡੇਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਮਾਰਵਾਹ ਜੀ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਡਾਂਸ ਇੰਡੀਆ ਡਾਂਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮੁੱਬਈ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਟੈਕਸਸ ਦੀ ਮੌਲੀ ਡੋਵ (ਸਾ ਰੇ

ਸਨ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 30 ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਵਾਂ ਸ਼ੋਅ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੋਅ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 18 ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਤਿੰਨ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਟੀਮਾਂ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰਾਂ-ਗੀਤਾ ਕਪੂਰ, ਟੋਰੋਂਸ ਲੂਈਸ ਅਤੇ ਰੀਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਵੀਰ ਸਾਲਾ ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਮਾਰਵਾਹ 18ਵੇਂ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਕਰਾਉਨ ਦੀ ਜੇਤੂ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਮਾਸਟਰ ਰੀਮੇ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏਗੀ ਅਤੇ ਮੁੱਬਈ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ

ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਚੈਲੰਜ 2007 ਦੀ ਫਾਈਨਲਿਸਟ) ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਪੂਜਾ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ (2002 ਦੇ ਜੀ ਵਰਲਡ ਕੁਈਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਜੇਤੂ) ਨਾਲ ਖਹੇਗੀ। ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਦੀ ਚੋਣ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਮਿਠੁਨ ਚਕਰਵਰਤੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਹੋਏ ਆਡੀਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਡਾਂਸ ਇੰਡੀਆ ਡਾਂਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ ਚੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏਗੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਉਚੇ ਰੁਤਬੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਕੀ ਨਿੱਕੀਤਾਸ਼ਾ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇਗੀ? ਇਹ ਜਾਣਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਪੂਰਬੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਵਜੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ 6 ਵਜੇ ਜੀ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਡਾਂਸ ਇੰਡੀਆ ਡਾਂਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪੀ ਏ ਓ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ ਏ ਓ) ਵਲੋਂ ਇਥੇ 8 ਤੋਂ 10 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਲਾਈ ਗਈ ਭੰਗੜਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨੂੰ ਭੰਗੜਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ

ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਨਾਚ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਭੰਗੜਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸੀ।

ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਗਾ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਭੰਗੜੇ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਹਰ ਸਾਲ ਲਾਈ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਕੋਚ ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਹੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਵਧਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੰਸਥਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਭੰਗੜਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵੀ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਸੀ। ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਡਣ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸਾਖੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ' ਆਉਂਦੀ 3 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਪਵੇਗਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਮਓਨਰਜ਼ ਇੰਸ਼ੁਰੈਂਸ ਦਾ?

ਸੁਨੀਤਾ ਚੋਪੜਾ*

ਹਰ ਘਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰੀਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਹੋਮਓਨਰਜ਼ ਇੰਸ਼ੁਰੈਂਸ' ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੀਮੇ ਰਾਹੀਂ ਮਾਰਟਗੇਜ਼ ਲੈਂਡਰ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੋਵਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਨਵੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਕਰਕੇ ਵੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਇਸ ਬੀਮੇ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਬੀਮੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਈਏ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਬੀਮੇ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸੁਨੀਤਾ ਚੋਪੜਾ

ਬੀਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਘਰ ਦੇ ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਰਕਬੇ, ਘਰ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰੈਨੋਵੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਵਾਧੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਏਗੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਘਰ ਮੁੜ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਘਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵੱਧ ਖਰਚ ਹੋਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੀਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਫਾਇਰ ਹਾਈਡਰੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫਾਇਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਚਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਵੀ ਘੱਟ ਪਵੇਗੀ। ਸੋ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਇੰਸ਼ੁਰੈਂਸ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਦਾ ਬਚਾਓ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਬੀਮੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਘੱਟ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਕਸਰ ਹਰੀਕੇਨ ਅਤੇ ਟਾਰਨੈਡੋ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਭੁਚਾਲ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਆਮ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਰੀਦਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਧ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਮਓਨਰਜ਼ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਚੋਰੀ-ਚਕਾਰੀ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਰਾਇਮ ਦੀ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਥੇ ਬੀਮੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਅਪਰਾਧ ਰਹਿਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਉਸ ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਅਪਰਾਧਮਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਰਿਪਲੇਸਮੈਂਟ ਕਾਸਟ ਕਵਰੇਜ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਾਲ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।

*ਸੁਨੀਤਾ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਫੋਨ 773-370-7106 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ 11:15 ਵਜੇ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਰੀਬ 40-50 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤਖ਼ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੁੰਡੇ ਬਿਠਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਗੁੰਡਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਗੁੰਡਾ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਤੱਤ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ ਦੀ ਸਾਝੀ ਫ਼ਰੋਸ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਕਾਰਨ ਬੱਝੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪਰਦਾਫ਼ਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਕਮੀਨੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਉੱਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ।

ਹਮਲਾ 'ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ' -ਮੱਕੜ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।"

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਸਾਖੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਵਾਦਮਈ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਦੇ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ 'ਪ੍ਰਿਮਾ ਫ਼ਾਪ ਕੈਲੰਡਰ' ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੀਰ ਸਾਡਾ ਕੈਲੰਡਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਨਾ ਸਮੇਤ ਆਪੋ ਬਣੀਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਸਰਨਾ ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫੋਕੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Business Directory

India Desi Bazaar
11304 NE Fourth Plain Rd.,
Vancouver WA 98662
Ph:(360) 882-7703

Editing & Translation

1. For Professional Translation Work (Academic, Technical and Creative) from Punjabi and Hindi to English and from English to Punjabi and Hindi

2. For Professional Text Editing in English

Prithvi Raj
prithviraj46@yahoo.com
shaprithvi@gmail.com
Cell (India)-94173-50789
90418-82353

Matrimonials

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 22 ਸਾਲ, 6 ਫੁੱਟ ਅਮਰੀਕਨ ਇਮੀਗ੍ਰੈਂਟ ਲੜਕੇ ਲਈ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕੱਲੇ ਭਰਾ, 24 ਸਾਲ, 5'12" ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-313-5909 ਜਾਂ 317-217-9930

Ramgariah Sikh Family looking for suitable match for their son, performing residency (DPM). Girl should be well educated and belong to ramgariah family. Send photograph/biodata to angelhavok@aol.com

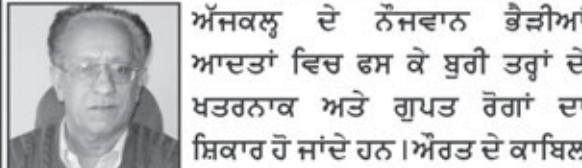
ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਗੰਧਰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਗਿਰਦੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫ਼ਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਨੇ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।
ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)
MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਇਨਸਾਫ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਮਾਂਟਰੀਅਲ, ਕੈਨੇਡਾ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਇਨਸਾਫ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਲੰਬੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਜਲਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਇਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਪਰਾਸ਼ਟ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਐਂਡਰੀਊ ਕੈਨੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵੀ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਠੂ ਯਾਰਕ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 26 ਜੀਅ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਪਾਰਕਐਸ ਤੇ ਲਾਸਾਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਊਬੈਕ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੀ.ਡੀ.ਓ. ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਲਾਸਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਹਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਊਬੈਕ, ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਡੀ.ਓ. ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਮਾਰਕਸੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਕ ਜੁਗ ਦਾ ਅੰਤ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਬਾਕੀ)

ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਲੀਮੁਦੀਨ ਸਟਰੀਟ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਹੈੱਡਕੁਆਟਰ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਬਿਲਡਿੰਗਸ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 1977 ਤੋਂ 23 ਸਾਲ ਦਫ਼ਤਰ ਰਿਹਾ ਵਿਖੇ ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਰੱਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਧਦੇਬ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਸ਼ੋਕ ਮੋਹਨ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਨੇ ਦੇਹ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾਏ।

ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਫੈਲੀ ਲੰਮੀ ਸਿਆਸੀ ਗਾਥਾ ਦਾ 17 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਮਾਨ ਬੋਸ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੁੱਧਦੇਬ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਬਜ਼ਰਗ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਨੇ 11.47 'ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਨਮੂਨੀਆ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਏ.ਐਮ.ਆਰ.ਆਈ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਵੈਂਟੀਲੇਟਰ (ਸਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਨਉਟੀ ਮਸ਼ੀਨ) 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾ. ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਇੱਕ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਤੇ ਮਹਾਨ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਆਗੂ ਸਨ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ।

ਕਾ. ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਚੰਦਨ, ਨੂੰਹ ਰਾਖੀ, ਪੋਤਰੀਆਂ ਪਾਇਲ, ਡੋਇਲ ਤੇ ਕੋਇਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕਾ. ਬੋਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਰਿੰਦਾ ਕਰਤ ਤੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਇਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਐਸ ਐਸ ਕੇ ਐਮ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੇ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਤ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੇ

ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਐਸ ਐਸ ਕੇ ਐਮ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਐਸ ਐਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਲੋਂ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ), ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਆਗੂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ, ਸੀਟੂ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਵਾਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ, ਇਸਤਰੀ

ਸਭਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੇ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਸਮੇਤ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਂਬਰ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਭਵਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨਾਲ ਅਫਸੋਸ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਦਲ ਨੇ ਕਾ. ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ

ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਨੂੰ ਖੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਿਉਕੰਦ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪਾਟਿਲ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅੰਸਾਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਾ. ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਗ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਨਪੀੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੱਬ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਪਾਰਟੀ ਹੈੱਡਕੁਆਟਰ ਨੂੰ ਸੋਗ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਦਿਆਂ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਧਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਲੜਾਕੂ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਅਸਲ 'ਚ ਇੱਕ ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਸਨ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਕਰਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਾਥੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 'ਚ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸੋਗ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਚੀਨ ਦੇ ਅੰਬੈਸਡਰ ਝਾਂਗ ਯਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿੜਕੇ ਨਹੀਂ। 70 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪ੍ਰੰਨੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਸ ਦੇ ਅੰਬੈਸਡਰ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਕਾਡਕਿਨ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾਈ ਆਗੂ ਦੱਸਿਆ।

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ

ਜਲੰਧਰ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿੜ ਦੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1975 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਪੀ. ਆਈ.ਐਮ. ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਥਿਤ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ 24 ਸਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਬਦਲਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਆਗੂ ਇਥੇ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਈ.ਐਮ.ਐਸ. ਨਿਮਦਰੀਪਾਦ, ਪੀ. ਸੁੰਦਰਿਆ, ਪੀ ਰਾਮਾਮੂਰਤੀ, ਏ.ਕੇ. ਨਈਅਰ ਅਤੇ ਐਮ.

ਬਸਵਾਕੁੱਠੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦੇ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਵਡਾਲਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਦੋਸਤ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਬੜੇ ਸਾਦਾ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਅਤੇ ਹਰ ਨਵੀਂ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੂ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਵਡਾਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ

ਹੈ ਕਿ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋਸਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੂ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਡੱਟ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਸ ਕਾਮਰੇਡ ਆਗੂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਪਤਵਾਸ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਵਡਾਲਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਬਾਸੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫਰਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਣ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਥਾਈਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਗੂ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਠਤ ਰੱਖਿਆ।

ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਬਾਸੂ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ

ਕਾਮਰੇਡ ਬਾਸੂ 1977 ਤੋਂ 2000 ਤੱਕ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖੱਬੇ ਮੁਹਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਉਹ 95 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣੇ, ਉਥੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਬਣਿਆ ਸੀ। 1940 'ਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੇਲਵੇ ਦੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਬੀ.ਏ. ਰੇਲ ਰੋਡ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਲਵੇਮੈਨਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਗੂ ਬਣ ਗਏ। 1946 'ਚ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। 1953 ਤੋਂ 1961 ਤੱਕ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਹ 1951 'ਚ ਬਣੇ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਨੂੰ ਵਿਗਾਸਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਂਦ ਦਾਸ ਗੁਪਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 1957 ਤੋਂ 1967 ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣੀ। 1967 ਤੋਂ 1970 ਦੌਰਾਨ ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਚ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਵਰਜਣ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਸੀ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ) ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਢਲੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਅਰਧ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਅੱਖੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ। 1977 ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਿੱਤ ਬਾਅਦ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਖੱਬੇ ਮੁਹਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ 23 ਸਾਲ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਖੱਬੇ ਮੁਹਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਸਰਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਨਖਲਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ 1984 'ਚ ਹੋਈ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਉਠੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ

ਵਾਪਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 1992 'ਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਬਾਅਦ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਖੱਬੀਆਂ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸੰਜੀਵ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂਆਂ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੀ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਲਾਏ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 70 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਕੱਟੇ ਅਤੇ 2 ਸਾਲ ਅੰਡਰ ਗਾਰਡ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ ਰਚਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ 'ਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। 1980ਵਿਆਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ 90ਵਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਖੱਬੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਇੱਕ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਨ, ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਡੋਲੇ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਬਿਖਰਾਅ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਬਾਅਦ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ

ਆਪਣੇ ਪੋਲਿਟ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਸਮਝ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਮਤਪੱਥੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਕਬੂਲ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਪਰ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਉਹ ਪੀਪਲਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਸੀਟੂ ਦੇ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ 1970 'ਚ ਇਸਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 2000 'ਚ ਉਮਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਿਆ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰੀ ਦਿਨ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸੀਪੀਆਈ (ਐਮ) ਲਈ ਪੂਰਨਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਇਜ਼ਤ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਆਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਣਾ ਛੱਡੀਆਂ ਕਮਅਕਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ*

ਜਨਾਬ ਜੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਜੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਅਰਥਹੀਣ ਗੀਤ ਗਾ-ਗਾ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ। ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਜੱਟ ਦੇ ਵੱਟ ਨਾ ਕੱਢੇ ਹੋਣ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਮੁਕੱਮ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਭੁੱਖਾ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਹੁਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਚੁੱਕੇ, ਜਵਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾ ਰਿਹੈ, ਬੈਂਕਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਗਲ 'ਚ ਰੱਸੇ ਪਾ ਕੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕ ਰਿਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਚਾਅ 'ਚ ਮੁਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗਲਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੰਨਦਾਤੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜੱਟਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਨਾ ਮੁਆਫੀਯੋਗ ਗਲਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ 'ਜੱਟ' ਸਿਰਫ ਉੱਜੜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਕਲ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਸਾਡੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਅਕਸ 'ਆਲੂ' ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਲੂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਕੌਮ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਸਿਰਫ ਜੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੁੜੀ ਘੱਰੋਂ ਭੱਜ ਗਈ ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਉਹ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਭੱਜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਜੱਟ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਪਾੜ ਮੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਇਹ 'ਬਹਾਦਰੀ' ਵਾਲਾ ਕੌਮ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਪਿੱਛੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਜੱਟ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੋਸ ਭੁਗਤਣ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ 'ਸ਼ੋਭਾ' ਵਾਲਾ ਇਹ ਕੌਮ ਵੀ ਜੱਟ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਜੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਖੰਗੂਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੰਘੀ ਘੁੱਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੌਮ ਵੀ ਜੱਟ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਜੱਟ ਖੁਨੀ ਹੈ, ਉੱਜੜ ਹੈ, ਅਣਖ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਮੁਸੱਟਣਾਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਲੁਟੇਰਾ ਵੀ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਹੈ, ਵਿਹਲਾ ਹੈ, ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਹੈ ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਜੀਹਦੇ ਮਰਜ਼ੀ ਗਲ 'ਚ 'ਗੁਨਾਹ' ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਨਿੱਘ ਵਰਗੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਸਤੀ 'ਚ ਆਇਆ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੇ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਗੈਰਤਮੰਦ' ਹੈ।

ਜੁਰਾ ਸੋਚੋ, ਗਾਇਕ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਕਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਹਰਕਤਾਂ ਵਾਲਾ ਜੱਟ ਕਿਤੇ ਮਿਲਿਆ? ਕੀ ਗਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਵਾਲਾ ਖਲਨਾਇਕ ਜੱਟ ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ? ਉਮੀਦ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਜੱਟ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ 'ਜੱਟ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਤੀਜੇ ਦੀ ਨਿਗੂ ਵਿਚ ਇਹ ਏਨੀ ਅਣਖੀ ਕੌਮ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕ

ਦੇ ਗਾਇਕ ਬੰਸੀ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਗੀਤ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਸੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜੱਟ ਕੋਈ ਗੁਰੀਬ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਖਰਮਸਤੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਧੋਣ ਇਉਂ ਵੱਢਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਲਾਦ ਲਈ ਖੀਰਾ। ਇਹ ਕੌਮ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੱਛੇ ਇਸ ਕਦਰ ਲੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨੋਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਡਰਦੀ। ਜੇ ਇਹ ਕੌਮ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲੱਗ ਜਾਣ। ਬੰਸੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਦੇਖੋ :

ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਲਾਗਡਾਰ

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਮਿੱਟ ਪਿੱਛੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਭੋਗ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੋਥਾ ਵਿਚਾਰਾ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਤਤੀਏ ਜੱਟਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਨਰਮ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੱਟ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਹਾਲਤ

ਜਾਤੀਵਾਦ/ਬਰਾਦਰੀਵਾਦ ਭਾਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਏਨੇ ਮਾੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਕਿ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਕਮਅਕਲੀ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਜੱਟ ਤਬਕੇ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਗੀਆਂ ਕਿ ਬੜੀ ਉੱਜੜ ਕੌਮ ਰਹੀ ਹੈ ਇਹ।

ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਮਾਂ ਬਣਾ ਛੱਡੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਖੂਨੀ ਬਘਿਆੜ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੌਕੇ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਗੁੰਡਾ ਗਿਰੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੱਸਦੈ, ਕੋਈ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਹਲੜ ਗਰਦਾਨਦੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਤੇ ਮੁਰਗੇ ਖਾਣੇ ਆਖ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੈ, ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਖਰੇ 'ਚ ਨਹੁੰ ਨਾ ਖੁੱਭਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੈ ਤੇ ਕੋਈ ਜੋ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੈ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੈ ਕਿ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਵਾਲ ਵਾਲ ਕਰਜ਼ੇ 'ਚ ਵਿੰਨਿਆ ਪਿਆ।

ਜੁਰਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਜੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ। ਇੱਕ ਗਾਇਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜੱਟ ਬੰਦਾ ਵੱਢਣ ਵਾਲਾ ਜੱਲਾਦ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਣ ਵੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰਨਾ

ਤੱਕ ਸੁਧਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ ਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲੋਂ ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕੈਸਿਟ 'ਹਕੀਕਤ' ਦੇ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਗਾਇਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਜਿਹੇ ਗਾਇਕਾਂ ਜਿੰਨੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਦੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਹਕੀਕਤ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹਕੀਕਤ ਵਾਲੇ ਹੀ ਗੀਤ ਗਾਏ ਹਨ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਭਾਰੂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟ ਕੌਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਤੀਏ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਿਆਂ 'ਤੇ ਅੰਗੁਠਾ ਲਵਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦੇਖੋ:

ਲੈਸਰਾਂ, ਸਫ਼ਾਰੀਆਂ 'ਚ ਜੱਟ ਫਿਰਦੇ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਜੇ ਪੂਰੇ ਮੁੱਲ ਮਿਲਦੇ। ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਬਸ ਬਚਦੀ ਏ ਰੂੜੀ, ਖੇਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮਸਾਂ ਬਚਦੀ ਏ ਤੁੜੀ। ਦੇਖੋ ਕਿੰਨੇ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ ਬੁਰੇ ਹਾਲ ਜੱਟਾਂ ਦੇ,

ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਇਹੋ ਨਾਲ ਜੱਟਾਂ ਦੇ। ਗੀਤ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਗਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਆਤਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਾਰ, ਬਿਜਲੀ ਕੱਟਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਤਰ ਵਿਚ 'ਹਕੀਕਤ' ਸਾਂਝੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਗੀਤ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਹ ਗਾਇਕ ਕਿਉਂ ਬੇਵਕੂਫੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਪੱਖ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਗੀਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਅੰਤਰਾ ਦੇਖੋ:

ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਇਹੋ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ, ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਨੂੰ ਛਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਲਿਜਾਣੀਆਂ। ਮੰਤਰੀਓ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਓ ਭੁੱਲੇ, ਪੈਸੇ ਫੜ ਕੇ ਵਿਆਜੁ ਸਾਡੇ ਚੱਲਦੇ ਨੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ, ਪੁੱਛੋ ਆਤੁਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੀ ਹਿਸਾਬ ਜੱਟਾਂ ਦੇ,

ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਇਹੋ ਨਾਲ ਜੱਟਾਂ ਦੇ...। ਹਾਲੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. 'ਤੇ ਆਇਆਂ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਵੱਲ

ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕੁਰਕ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਲੈਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਿ ਬਰਨਾਲੇ ਦਾ ਜੱਟ ਬਾਣੇ ਤਾਂ ਆਪੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ 302 ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਨਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਰੋਸ਼ਾ ਚੱਕੀ ਵਾਲਾ ਨਾਂ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰ ਨੂੰ।

ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਡੇ, ਬਦਮਾਸ਼, ਲੁਟੇਰੇ, ਡਾਕੂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਨਾਲ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧੋਣ ਵਾਲਾ ਗਾਇਕ ਜੋਰ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗੇ ਜਿਗਰੇ ਰੱਬ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ...'। ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਇਹ ਬੰਦੁਕਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਲਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਟਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਤੀ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਹ ਬੜਾ ਕੁੱਝ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਜਗ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਛੱਡੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਕੁਇੰਟਲਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਗੁਮ ਹੀ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਸੀਂ 'ਜੱਟਵਾਦ' ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਖਿਲਾਫ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕੋ ਅੱਖ ਨਾਲ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਵਰਗ ਵੰਡ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਖਾਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਰਗ ਵੰਡ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਲੋਕ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਾਂਡਲ-ਚਾਂਡਲ ਕੇ ਸੱਚ ਉੱਤੇ ਝੂਠ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਜਿਹੜੇ ਜੱਟ ਗਾਇਕ 'ਜੱਟਾਂ' ਬਾਰੇ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਹੀ ਦੇਖ ਲੈਣ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਜੱਟ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਫੁਕ ਛਕਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਕਵਾਸ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

Loose Weight Feel Great!

*Natural *Guaranteed *Doctor Recommended

ਮੋਟਾਪਾ

ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ਕੁਦਰਤੀ ਹਰਬਲ Products ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Side Benefits ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘਟਾ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

IQBAL KAUR

Ph: 708-444-0554

NirpalKaur.com
ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ
A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ
ਖਿੱਚੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

www.Raunkmela.com

Enjoy Live Radio Show
Every Sun: 9am-9.30am
(Central Time)
on 1590AM

or on Internet.

Since 1983

ਮੇਜ਼ਬਾਨ: ਪੰਮੀ ਗਿਲ

ਸਿਆਸੀ ਫ਼ਣਕਾਟੇ ਦੀ ਫ਼ਣਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ

ਜਿਹੜਾ ਖਾਣਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਮਹਿਕ ਨਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਜੀਭ ਦੇ ਸੁਆਦ 'ਤੇ ਖਰਾ ਨਾ ਉਤਰੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ ਨਾ ਛੇਤੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਸਰੀਰ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਿਕਰਮ ਅਤੇ ਬੇਤਾਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਕੋ ਕਰੈਕਟਰ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਸੁਣਨ ਦੇ ਇਹ ਆਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ 'ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਆਉਂਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਹੱਲਾ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੌਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੰਗੇ ਫਸਾਦ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਣ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋਣ, ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਭਲੇਮਾਣਸ ਨੇਤਾ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਲ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੋਹਰ ਵੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਮ ਕਰੀਏ ਪਰ ਕਰਤੂਤ ਦੇਖ ਕੇ ਹੱਥ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੱਜਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਛੇਤੀ ਜਾਹ'। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਕੰਜਰੀ ਦੇ ਕੋਠੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸਰੀਫ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਲੱਭ ਵੀ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਡਾਕੀਆ ਮੁੜਦੀ ਡਾਕ ਲਿਫਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ 'ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਸ ਪਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।' ਹੱਡ-ਹਰਾਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਡ ਚਾਹੇ ਗੰਗਾ ਪਾ ਦਿਓ ਚਾਹੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੁਝ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਹਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪੁੱਤ ਵੀ ਸਿਰ ਫੇਰ ਦੇਣ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਗੁਆਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੇ ਵਧ ਸ਼ੌਂਕੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰਨੀਆਂ, ਭਰੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਹੈ। ਤੇ ਇਸੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਭੇਦ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਗੁਆਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਇਸੇ ਲਈ ਵਿਅੰਗ ਦੇ ਫ਼ਣਕਾਟੇ ਪੈਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਹੀ ਸੌਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਹਾਸਰਸ ਦਾ ਵੀ ਮੁਰੀਦ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਕਬਰ ਤੇ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੋ ਪਾਤਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਕਬਰ ਨੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੰਡਾਂ, ਨਕਲੀਆਂ ਤੇ ਮਸਖਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਭੇਜਿਆ। ਜਦੋਂ ਭੰਡ ਫਜ਼ਲਦੀਨ ਤੇ ਵਸਲਦੀਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਹਾਸਿਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰ੍ਹਿਆ ਸਗੋਂ ਭੰਡ ਵੀ ਮਾਲੋ ਮਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਵਾਕਿਆ ਸੀ-
 'ਆ ਬਈ ਭੰਡਾ?'
 'ਸੁਣਾ ਬਈ ਭੰਡਾ।'
 'ਫਜ਼ਲਦੀਨਾ ਬਾਹਲਾ ਖੁਸ਼ ਏ।'
 'ਵਸਲਦੀਨਾ ਹੋਵਾ ਕਿਉਂ ਨਾ?'
 'ਖੇਲੂ ਕੇ ਦੱਸ ਫੇਰ।'
 'ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਅਮਾਮੇਦੀਨ ਦੇ।'
 'ਫੇਰ?'
 'ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹਜ਼ੂਰ ਬਾਹਲੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਏ।'
 'ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਖਾਣ ਨੂੰ।'
 'ਆਂਹਦਾ ਕੱਲ ਮੁਹਤਰਮਾ ਨੇ ਖੀਰ ਦਾ ਪਤੀਲਾ ਧਰ ਲਿਆ। ਪੂਰੇ ਟੱਬਰ ਤੋਂ ਖਾਧਾ ਨੂੰ ਗਿਆ, ਵਾਧੂ ਪਈ ਏ, ਫਕ ਜਾ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਸਾਰੀ।'
 'ਫੇਰ?'
 'ਫੇਰ ਕੀ, ਪਾਤਾ ਮੋਛਾ। ਮੁਹਤਰਮਾ ਦੇ ਮਾਂਜਣ ਜੋਗੀ ਨੀ ਛੱਡੀ, ਉਦੋਂ ਰੱਖੀ ਹੋਠਾਂ ਜਦੋਂ ਕਲੀ ਉਤਰ ਕੇ ਜੀਭ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਈ।'
 'ਦੁਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਬੇਸਬਰ।'
 'ਅਖੇ ਹੱਥ ਨਾ ਪੁੱਜੇ ਥੂਹ ਕੌੜੀ।'
 'ਫਜ਼ਲਦੀਨਾ ਹੋਰ ਸੁਣਾ ਫਿਰ?'
 'ਲੈ ਸੁਣ, ਪਰਸੋਂ ਮੈਂ ਗਿਆ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਿਹੁੰ ਦੇ।'
 'ਉਥੇ ਵੀ ਖਿਲਾਰੀ ਭੁੱਖ।'
 'ਗੱਲ ਸੁਣੋਗਾ ਕਿ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕੀ ਜਾਵੇਗਾ?'
 'ਚੱਲ ਸੁਣਾ।'
 'ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਲੰਬੜਦਾਰਾ ਰਾਤੇ ਦਾ ਸੁੱਤਾ ਨੂੰ। ਭੁੱਖ ਝੱਲੀ ਨੀ ਜਾਂਦੀ।'
 'ਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਫੇਰ।'
 'ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤਾਈ ਤੇਰੀ ਘਰ ਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਛਾਬਾ ਖਾਲੀ ਐ, ਆਪਣੀ ਸੂਈ ਐ ਤਾਜੀ ਮੱਝ, ਬਾਲਟੀ ਅਹੁ ਕਿੱਲੀ ਨਾਲ ਲਟਕਦੀ ਐ, ਵਾਧੂ ਪਿਆ ਦੁੱਧ, ਫਕ ਲੈ ਫਜ਼ਲਦੀਨ।'
 'ਫੇਰ?'
 'ਪਾਧਾ ਨੀ ਪੁੱਛਿਆ ਉਦੋਂ ਹੀ ...ਜਦੋਂ

ਬਾਲਟੀ ਆਖੇ ਜੈ ਹਿੰਦ।'
 ਤੇ ਫਜ਼ਲਦੀਨਾ ਅੱਜ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੰਮਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਜਸਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਨਾਹ ਤੋਂ ਕੀ ਮੰਗੋਗਾ ਅੱਜ?
 'ਅਮਾਮੇਦੀਨਾ ਚਿੜੀ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਆਲ੍ਹੇ ਜਿੱਭਾ ਅੱਡ ਹੁੰਦਾ ਭਲਾ?'
 'ਅੱਜ ਜੋ ਮੰਗੋਗਾ ਉਹੀ ਮਿਲੂ ਭਰ ਲੈ ਝੋਲੀਆਂ।'
 'ਸੱਚੀ?'
 'ਮੰਗ ਕੇ ਵੇਖ?'
 'ਦਿਲ ਡਰਦੈ।'
 'ਕਿਉਂ?'
 'ਮਹਾਰਾਜ ਚੱਕ ਕੇ ਕਿਤੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ।'
 ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਕਬਰ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਫਜ਼ਲਦੀਨਾ ਚੱਲ ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਬਚਨ, ਕਰ ਲੈ ਚਾਅ ਪੂਰੇ।'
 'ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਛੜਾਂ।'
 'ਫੇਰ?'
 'ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਵਾਧੂ ਨੇ, ਇਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿਓ।'
 ਤੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਹੱਸ ਹੱਸ ਦੂਹਰੇ ਹੋ ਗਏ।
 ਖੈਰ! ਅਕਬਰ ਫਜ਼ਲਦੀਨ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਪਰ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਾ ਚੁੱਕਾ ਕੇ ਬੀਰਬਲ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਕਿ ਇਹਦਾ ਨਿਕਾਹ ਹਫਤੇ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੈ...ਤੇ ਹੁਣ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਚਲੇ ਤਾਂ ਚੇਤਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਭੰਡਾ ਭੱਲੇ ਤੇ ਬਾਲੇ ਨਾਲ ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਇਕ ਟਿੱਚਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਤੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਇਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਚਮਚੇ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਸਕੱਤਰੇਤ 'ਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਹ ਪੱਤ ਲਾਗੀ, ਉਹ ਬੇਹਿਸਾਬ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਬੜਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦੈ। ਇਸ ਦੁਖਾਂਤਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਛੇਤੀ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਛਣਕਾਟੇ 'ਤੇ ਭੱਲੇ ਤੇ ਬਾਲੇ ਨੇ ਰਾਜ ਗਾਇਕ ਹੰਸ ਦਾ ਕੀ ਰੋਲ ਰਿਹੈ, ਸਰਦੂਲ ਦਾ ਕੀ, ਸਿੰਦੇ ਦਾ ਕੀ? ਸਭ ਪਰਦੇ ਖੋਲ੍ਹ 'ਤੇ।
 ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲੇ ਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਲੜੀ 'ਚ 'ਛਣਕਾਟਾ 2009-ਮਿੱਠੇ ਪੋਠੇ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਅੰਗਮਈ ਪਰ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਲੇ-ਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਹੈ, ਭੱਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ ਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਮਾਰਕਫੈਡ ਵਿਚ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨਗਰ ਵਿਚਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਸੁਖਚੈਨ ਵਾਂਗ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਜੱਸੋਵਾਲ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੋਟਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੰਗੀਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਇਥੇ ਹੀ ਕੁਲਦੀਪ ਪਾਰਸ ਜੁਆਨ ਗਾਇਕ ਬਣਿਆ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੱਕ ਹਾਲੇ ਇਹ ਘਰ ਮੱਕਾ ਹੀ ਹੈ।
 ਛਣਕਾਟੇ ਦੀਆਂ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਸਿਟਾਂ ਸੀਡੀਆਂ ਤੇ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹੈ। ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੋਜਾਨਾ ਦਰਜਨਾਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ

ਡਿਗਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਉਜੱਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੀਤਕਾਰ ਗਾਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਣ ਤੇ ਸਟਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ ਸਭ ਕੁਝ ਫਨਾਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਾਇਕ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵੱਲ ਖਿਸਕ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਚੈਨਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮੋਟੀ ਖੱਟੀ ਖੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਡਾਲੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸੂਫੀ ਰੰਗ 'ਚ ਹੀ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀਆ ਮੁੰਡਾ ਸਰਤਾਜ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਪੱਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਂਗ ਮਹਿੰਗੇ ਸ਼ੋਅ ਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਕਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਰਬੂਜੇ ਚੱਪਣ ਕੱਦੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।
 ਭੱਲੇ ਹੁਣਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜੂ ਏਨੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੁਚੇਤ ਬੰਦਾ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇਗਾ, ਕਿ ਆ ਬਾਤ ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਉਹ ਆਈ ਚਲਾਈ 'ਚ ਹੀ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋਨਾ ਲਾਕਰ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਮੁਕਤਸਰ 'ਚ ਬੀਬੀ ਭੱਠਲ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਹਾਰਿਆ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜੋਰਵਾਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਭਤਾਸ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਿਓ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੁੱਤਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ। ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏਦਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਭੱਲੇ ਹੋਰਾਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਸੱਚੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਬਿਜਲੀ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁਣ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾਅਰਾ ਜਿਹੜਾ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵੇਖੋ ਹੁਣੇ ਲੁਧਿਆਣੇ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਰਬਜੀਤ ਮੱਕੜ ਨੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਏ ਦੀ।
 ਬੜੇ ਕਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਭੱਲੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਚੋਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਖਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਭੰਨ ਕੇ ਹੱਥੀਂ ਉਤਰ ਆਉਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ। ਮਸਲਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿੰਟਕਾਰੀ ਲਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।
 ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭੇਦ ਹੈ ਪਾਇਆ ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਖ ਪਛਾਣੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ ਕੋਣ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ।
 ਸੁੱਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਪਰਚੀ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ, ਰੱਬ, ਬਾਦਲ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਐਤਕਾਂ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
 ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਸਭ ਦਰੜ-ਫਰੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਚਲਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਛਣਕਾਟੇ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਰੰਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਵਧ ਵੀ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਬਠਿੰਡੇ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ

ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਠੰਡੇ ਪਰ ਕਾਕਾ ਜੀ 'ਚ ਡਾਚਾ ਜੋਸ਼ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਜਦ ਦਿੱਲੀ ਗੱਜੀ ਉਭ ਗਏ ਸਭ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਕੀ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਧੱਕਾ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈ ਸਮਝਾਇਆ ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਜਦ ਕਿੰਗ ਬਣਗੀ ਪਲਟ ਦਿਉਗੀ ਕਾਇਆ...।
 ਜਿਵੇਂ ਆਲੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਦਾਲ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ 'ਚ ਪਾ ਲਈਏ ਇਵੇਂ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਗਾਉਣ 'ਤੇ ਡਿੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ;
 ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਵੇਂ ਗਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਪਿਆ...।
 ਪੂਜਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਲ੍ਹੇ ਟੇਪ ਹੁਣੇ ਕੱਚੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਫੋਲੂ ਸਿੰਗਰ ਨਾਲ ਦੋ-ਗਾਣੇ ਗਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ 'ਚ ਭੱਈਏ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਧ ਗਵੱਈਏ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 12400 ਪਿੰਡ ਹਨ ਤਾਂ ਦੁਗਣੇ ਗਾਇਕ। ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਆ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ;
 ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੁੱਸ ਜਾਵੇ ਭੱਜ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇ ਜੋਟੀ, ਫਿਰ? ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਮਾਸਟਰ ਸਲੀਮ, ਕਲੇਰ ਕੰਠ ਜਾਂ ਸਾਬਰਕੋਟੀ।
 ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੇਬ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਵਿਚ ਜੇ ਰੰਗੀਨ ਮਹੌਲੇ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਸੁੱਕਾ ਰੋਅਬ ਜਮਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨੱਚਣੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਜੀਅ ਤਾਂ ਕੱਢੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਤੇ ਸੱਦੇ ਲਹਿੰਬਰ, ਨਿੱਕੂ, ਬਲਕਾਰ ਜਾਂ ਜੈਜੀ ਬੀ. ?
 ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਪੋਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੇਟ ਮੂਹਰੇ ਜੰਗ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਪਾਰਖੀ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੁੱਜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਦਲੇਰੀ ਕਾਮੇਡੀ 'ਚ ਸਿਰਫ ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਭੱਲੇ-ਬਾਲੇ ਹੋਰਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਿਛਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪੀ ਨਹੀਂ। ਕੈਸਿਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਗੀਤ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਲਕਾ

ਫੁਲਕਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਛਣਕਾਟਾ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਅਰ ਵਰਗੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਾਂਗ ਭੱਲੇ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹਾਸਰਸ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ੋਖਮ ਭਰਿਆ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਦੋ ਵਿਅੰਗਮਈ ਕਾਵਿ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ; ਕੁਝ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਨੰਗੇ ਨੇ ਕਿਤੇ ਨੰਗਾ ਪੱਲੇ ਧੋਲਾ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਨੇਤਾ ਕੋਲ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਏ.ਸੀ. ਨੇ ਤੇ ਪੱਖਾ ਨਹੀਂ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕੀ ਆਖਾਂ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਲਈ...।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਕੁੱਪੋਤ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤੇ 'ਚੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਖਿਸਕੇਗੀ ਪਰ ਜੇ 'ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਸੇਵਾ' ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗੱਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਕ ਨਸੀਅਤ ਹੈ- ਰੁੱਖਪਣ ਤੇ ਸਖਤ ਰਵੱਈਆ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਨਾ ਰਾਸੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਿਚ ਧੌਣ 'ਚੋਂ ਕੀਲਾ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਪਾਸੇ ਚੁਗਲਖੋਰਾਂ ਤੇ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਤੋਂ ਫੇਰ ਨਾ ਜਾਣਾ ਡੰਗੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਲੈਣੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਗੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਵਹਿਣਾ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਬਹੁਤ ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ...। ਜੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੋਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਨੀਲੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੜੇ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹੋ, ਗਰਮ ਹੋ ਠੰਡੇ ਹੋ, ਧੋੜੀ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਟੋਪੀ ਜਾਂ ਨਿੱਕਰ ਵਾਲੇ ਹੋ ਤਾਂ ਭੱਲੇ-ਬਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਛਣਕਾਟੇ 'ਚ ਉਠਦੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅੱਡੀ ਨਾਲ ਹੋਲ-ਮੋਲ ਜਰੂਰ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖੋ ਫਿਰ ਸੁਆਦ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲੱਗੋਗਾ ਕਿ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਉਹ ਚਲਾਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹਦੇ 'ਚ ਚਤੁਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਭੱਜਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ 'ਵੇਖ ਗਿੱਧਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਲੱਗੋਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਕੁਰਾਹੇ ਪਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਦਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦੇ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਮਹਾਨ ਮੁਲਕ

ਹੁਣ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨਾ ਕਰਦਾ ਉਡੀਕ ਕੋਈ, ਬੋਲਦਾ ਬਨੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕਦੋਂ ਕਾਲਾ ਕਾਂ ਏ।
 ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆਣ ਵੜੇ, ਖੁੰਡੀ ਲੈ ਕੇ ਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਏ।
 ਹੰਗਲੀ ਜਵਾਨੀ ਖਾ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਚਰਚੁੰਢ ਸਾਰੀ, ਦੱਸੇ ਕਿਹੜਾ ਬਚਿਆ ਸੁਹਿਰ ਜਾਂ ਗਰਾਂ ਏ।
 ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁੱਤ ਗੂਠਾ ਧਰੀ ਬੈਠਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਨਾ ਔਲਾਦ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਏ।
 ਭਾਈਆਂ ਹੱਥੋਂ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਗਲ ਨੂੰ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਜੀਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਭੱਜੀ ਬਾਂਗ ਏ।
 ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਬੇਰੰਗ ਹੋਇਆ ਫਿਰੇ ਬੰਦਾ ਮੇਲੇ 'ਚ ਗੁਆਚੀ ਜਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਕੋਈ ਗਾਂ ਏ।
 ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਮੁਲਕ ਮਹਾਨ ਮੇਰਾ, ਚਿੰਟੀਆਂ ਤੇ ਨੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸਰਾਂ ਏ।

ਫਿੰਬਰੀ ਟਾਈਟ

ਮੁਸ਼ਟੰਡੇ ਰਠੌਰ ਨੇ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ ਕਰੀ ਤੁਲਨਾ, ਹੁੰਦਾ ਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸਣਾ ਰਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਕੇਸ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿੱਨੇ ਵੀ ਬਣੀ ਜਾਵਣ, ਆਪਾਂ ਕਰਾਂਗੇ ਪੂਰੀ ਹੀ ਫਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸਹੇ ਦੀਆਂ ਤਿੱਨੇ ਟੰਗਾਂ, ਹੁਣ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘਦੀ ਨਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਡਾਚਾ ਵਕਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵਾਰ ਕਰਦਾ, ਦੋਦਾ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਬਲਦ ਏ ਸਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਧਰਮ ਰਾਜ ਸੀ ਬਣਿਆ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ, ਵਿਚ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਉਡਦੀ ਸੀ ਕਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਸਦਾ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਹੋਵੇ ਵੀ ਹਾਈਟ ਮੀਆਂ।
 ਤੇ ਚੇਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਾਨੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕਰਦੇ, ਜਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ਫਿੰਬਰੀ ਟਾਈਟ ਮੀਆਂ।

ਸੋਹਣੀ ਪੱਗ ਤੇ ਮਾਰਤੀਓ

ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਹ ਬੀਬਾ ਪੱਗ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਡਰਦੀ ਏ? ਕੀ ਇਸਨੂੰ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਤੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ? ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿਨਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਉਸ ਮਾਰਤੀਓ ਵਰਗੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਗੈਰ-ਮੁਲਕ ਗੈਰ-ਮਜਹੂਬ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਪੱਗ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਸ ਕੈਪਟਨ ਵਰਗੀ ਸੋਚ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੱਗ ਨਾਲ ਇੰਨਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਗੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੋਚਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ
 *ਫੋਨ:916-273-2856

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕਤਾ ਨੂੰ ਰਲਗਡ ਕਰ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਭਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵਕ-ਉਲਾਰ ਨਾਲੋਂ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਡਾ ਵੇਰੀ ਕੋਈ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਓ। ਇਹ ਮਤਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮਿਊਜ਼ੀਅਮੀਟੀਅਮ' ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਏਨਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ-ਸਿਆਸੀ-ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਗੂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਪਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਂਫਰੰਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਰੋਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈ-ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਇਹ ਗੱਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਮੰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਤੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਹੀ ਛੁੱਡ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਭਾਵੁਕਤਾ ਅਧੀਨ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਰੂਲ ਜਾਣ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਈਸਾਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੇਖ ਲਿਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਦੋਸਤ ਸਜੱਗ ਸਿੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿ ਵੀ ਸੁੱਚੀ-ਭਾਵੁਕਤਾ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਧੀਵਤ-ਚੇਤਨਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ 'ਕੌਮ' ਦੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪੀ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਰਾਹ ਧਰਮ-ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੀ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, 'ਬਾਬੇ ਕੇ' ਅਤੇ 'ਬਾਬਰ ਕੇ' ਦੇ ਕਬਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮੀ-ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਛੋਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਪਿਤਾ, ਇਕ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ (ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ ਅਤੇ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ 'ਖਾਲਸਾ' ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਹੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਕਠਿਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਵਾਧਾ ਇਹ ਕਿ ਬੈਨੀਫਿਟ ਐਂਡਰਸਨ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇਮੈਜਿਨਿਡ ਕਮਿਊਨਿਟੀਜ਼' ਨਾਲ ਕਲਪਿਤ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਕੌਮ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੌਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤਵਨਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ-ਲਹਿਰ, ਫਿਰ ਸਕ੍ਰਿਮ-ਧਾਰਮਿਕ-ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਉਭਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨਕਲਾਬੀ-ਰਾਜਨੀਤਕ-ਪਲਟਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ, ਪ੍ਰਭੂਤਾ-ਸੰਪੰਨ ਕਲਪਿਤ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਚਰਡਸਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ ਦੇ ਮੁਰਤਾ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਜਲੋਅ-ਆਧਾਰ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਾਹਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੁੱਖ ਵੀ ਬਥੇਰਾ ਝੱਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਵਾਬਸਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਵੀ ਨੇੜੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਅਸਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸਿਮਰਤੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪਰਚਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜੁੱਮੇਵਾਰੀ ਇਸ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਫਖਰਯੋਗ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸਬੰਧਤ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲ-ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਮਕਾਲ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਅਭਿਨਵਣਹਾਰ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਨਸਣਹਾਰ-ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਅਪਹਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਹਿੰਸਾਸ ਹੀ ਖਬਰ-ਰੋਗ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਅਪਹਰਣ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਹਿੰਸਾਸ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀ, ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਖਬਰ-ਰੋਗ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖ-ਕੌਮ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੰਥਕ-ਚੁਣੌਤੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ-ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵਿਧੀ (ਸ਼ਬਦ-ਜੁਗਤਿ) ਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਨਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਿਲਕਣਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੱਲ ਉਪਰ ਐਂਡਰਸਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤੀ-ਵਿਧੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਆਧਾਰ-ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਸਤਿਸੰਗਤ ਐਸੀ ਜਾਣੀਐ ਜਿਥੇ ਏਕੋ ਨਾਮ ਪਛਾਣੀਐ) ਹੈ। ਉਸਾਰੂ, ਨਿਰਭਉ ਅਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਧੀ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖਾਨਦਾਨੀ-ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਪਰ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ (1499-1699) ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅੰਗ ਸੰਗ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ ਸਿੱਖ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਸ਼-ਮਾਡਲ (ਜਨਮ-ਨਾਸ਼, ਕਰਮ-ਨਾਸ਼, ਭਰਮ-ਨਾਸ਼ ਆਦਿ) ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਲਈ ਵੰਗਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਉਲਾਰ ਵਿਚ, ਪਿਛਲ-ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪਿਛਲ-ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨਾ ਠੀਕ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ-ਰਾਹਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਅਹਿੰਸਾਸ ਵਲ ਤੋਰੀ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਫਲ-ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਪੰਥਕ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਕਲੋ ਇਕਲੋ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਜ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਥਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੌਮ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ-ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਕਲਪਿਤ-ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੌਮ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ-ਪੰਥਕ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕਲਪਿਤ-ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਜਾਣ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਾਂ

ਸਿੱਖੀ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਦੇਸ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਵਾਸਤੇ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਥਕ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸੇ ਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਖਾਲਸਾ-ਸਿੱਖ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀ, ਪੰਥਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੇ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਦੁਜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। “ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੋਇ ਸਾਧਸੰਗ ਪੰਜੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ” ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ-ਜਲੋਅ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ-ਜਲੋਅ ਦਾ ਸਿਆਸੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਔਗੁਣ ਹੀ ਔਗੁਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੰਗਾਰ ਰੂਪ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਵਾਤ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਫਸਲ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੱਚ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜੇ ਵਾਰਸਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸਦਾ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਂਦੀ ਵੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਤਾਂ ਬਾਬੂਬੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਈਚਾਰਕ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਲਗਭਗ ਅਨਾਤੀ ਹੀ ਕਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਨਾਤੀਪਨ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਾਤੀ ਵੋਟ-ਬੈਂਕ ਲਾਰਾ-ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸੌ ਖਿਆਂ ਉਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਤ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦਾ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ 'ਸ੍ਰੀ ਚੰਦੀਏ ਵੈਰਾਗੀਆ' ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨਹੀਂ ਵਿੱਚੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ-ਸੁਰਤ ਤੋਂ ਗੁਰੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦਾ ਗੁੱਸਾ 'ਚੰਦੂ' 'ਤੇ ਹੀ ਕਢਦੇ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। 'ਰਾਮਰਾਈਏ' ਅਤੇ 'ਧੀਰਮਲੀਏ' ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਲੜਾਈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਵੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਅਤੇ 'ਸਭ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਹੈ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਗੁੜੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਲੜਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਭਗ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕੀ। ਇਸ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬੇਸ਼ਕ ਵਧੇਰੇ ਰੜਕਵੇਂ ਹਨ ਪਰ ਕੌਮੀ-ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖੌਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪੰਥਕ-ਵੰਗਾਰ ਵਜੋਂ ਇਥੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਜਦੋਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ 'ਮੂਰਖ ਸਿੱਖ' ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ, 'ਲਿਬਰੇਟਿੰਗ ਸਿੱਖਿਜ਼ਮ ਫਰੌਮ ਸਿੱਖਿਮ' (2003) ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਦਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਉਂਦੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ। ਬਥੇਰਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਭਵਿਖਵਾਣੀ ਵਾਂਗ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਖਤਰੇ ਵਲ ਉਗਲੀ ਉਠ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ ਅਕਾਦਮਿਕ-ਸੰਵਾਦ ਛੇਤਰ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਸ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ-ਸੁਭਾ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਡੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬੇਬਾਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਧਰਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੱਲ ਡਾ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਰੀਵਿਊ

ਵੀ ਲੇਖ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਲੇਖਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ: “Out of these, the most manipulative stratagem is the symbiotic relationship in which the religious and political leadership sustain each other, strengthen each other, weaken each other, exploit each other, while all the time complementing each other. It is liberation from such stereotyped Sikh praxis that I, euphemistically, call liberation of Sikhism from ‘the Sikhs’ - a liberation from an obsolescent mindset; a liberation from the hardened dogma encrusting the spirit of Sikhism; a liberation from the self-styled custodians of the faith; a liberation from the, theonomy of the Takht Clergy claiming, virtually regency of the Guru and God on earth; a liberation from the Jekyll and Hyde type of leaders who well qualify as dramatis personae of the political theater of the Absurd; a liberation from mushrooming sants emitting scented stinks; a liberation from ‘Pop intellectuals’ of Sikhism; a liberation from theologasters delivering in the shrines shallow discourses with sprinkling of (little understood) sakhis; a liberation from Stupid Sikhs (in the words of Sirdar Kapur Singh).” (Introduction, p. 18) ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ, ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ-ਸਿੱਖ ਵਿਰੁਧ ਵਰਤਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਤਕੇ ਵਾਂਗ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤ ਕਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਸੋਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੁਗਤ ਰਹੀਆਂ ਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹੀ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲ ਰਹੇ ਅਪਵਿਤਰ-ਗਠਜੋੜ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਖਾਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੌਮ-ਚਲਾਉ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਪਰਸਪਰ ਮਹਿਮਾ-ਸਭਾ ਵਾਂਗ ਵੀ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਘਸੇ-ਪਿਟੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ-ਅਮਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਵਕਤ ਵਿਹਾ ਚੁਕੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਢਕੀ ਹੋਈ ਕੱਟੜਤਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਆਪੋ ਬਣੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਅਖੌਤੀ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੇ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਥਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਮੂਰਖ ਸਿੱਖਾਂ’ ਤੋਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ

ਬਚਾਉਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਪਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਪੰਥਕ-ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਓਹੀ ਵਰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ-ਈਜਾਦਦਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਧਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਸਾਢੇ ਨਤਿਜਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ/ਬਹਾਨੇ ਜੇ ਆਸਰਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ-ਈਜਾਦਦਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਈਜਾਦਦਾਰੀ-ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਅਪਵਿਤਰ-ਗੱਠਜੋੜ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਅਗਿਆਨ-ਕਲਪਿਤ ਬੰਧਨਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਏਨਾਂ ਫਸ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਜੋ ਮਾਰਗ ਦਸਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖੀ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਲਗਿਆਂ ਦੋ ਸਦੀਆਂ (1499-1699) ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖ-ਅਧਿਆਤਮਿਕ-ਜੁਗਤਿ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਚਾ 'ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋਧਨ ਧਰਤ ਲੋਕਾਈ' ਸੀ; 'ਜਗਤ ਜਲਦਾ ਰਖ ਲੈ' ਸੀ; 'ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕੇ ਬਨਿ ਆਈ' ਸੀ ਅਤੇ 'ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੈਤਿਕ-ਸਰੋਕਾਰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਸਾਇਦ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਕਦੇ ਰਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ-ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਵਰਤਮਾਨ ਵੰਗਾਰਾਂ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਥਿਤ-ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਸੂਰ, ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਏਸੇ ਪਰਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਜਿੰਨਾ ਘਟ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਉਚੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ, ਸੌਖਿਆਂ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੇ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਵਾਂਗ ਵੇਚ ਸਕਣ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵੀ ਸਮਕਾਲੀ-ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤਲਿੱਸਮੀ-ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਵੀ ਸਮਕਾਲੀ-ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੱਗੇ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਅੱਗੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਖ-ਵਰਗ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ? ਜੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਲਮਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਓਨਾ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੰਥਕ-ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਮਗਰ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਂ ਪਛਤ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ, ਕਾਬਜ਼ ਧਿਰ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਿੱਧਾ ਸਮਰਥਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮੰਗਦੀ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੀ-ਸਾਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਉਤਰ ਕਾਟੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ' ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਵੀ ਇਸ ਸਿਆਸੀ-ਖੋਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਹੀ

ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਥਿਤ 544 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਰੋਸਾ ਕਿਸ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ:

ਬਾਹਰ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬੂਝਤ ਜਲ ਸਰਤਾ ਕੈ, ਨਾਉ ਮੈ ਜਉ ਅਗਨਿ ਲਾਗੈ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬੁਝਾਈਐ।
ਬਾਹਰ ਤੋ ਭਾਗਿ ਓਟ ਲੀਜੀਅਤ ਕੋਟ ਗਤ, ਗਤ ਮੈ ਜਉ ਲੂਟਿ ਲੀਜੈ ਕਹੋ ਕਤ ਜਾਈਐ।
ਚੇਰਨ ਕੈ ਤ੍ਰਾਸ ਜਾਇ ਸਰਨਿ ਗਹੈ ਨਰਿੰਦ, ਮਾਰੈ ਮਹੀਪਤਿ ਜੀਉ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਚਾਈਐ।
ਮਾਇਆ ਡਰ ਡਰਪਤ ਹਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵੈ,
ਤਹਾਂ ਜਉ ਮਾਇਆ ਬਿਆਪੈ ਕਹਾਂ ਨਹਰਾਈਐ।
ਜੇ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ-ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾਂ 417 ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ:

“ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਦਯਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਆਰਾਮ-ਜਿਗਯਾਸਾ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਗਯਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਅਚਾਰਯ, ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਸੁਫਾਖਾਨਾ, ਭੁਖਿਆਂ ਲਈ ਅੰਨਪੂਰਣਾ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤ ਦੀ ਪਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋਹਮਈ ਦੁਰਗ, ਅਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼੍ਰਾਮ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ”।

ਆਮਦਨ-ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਚੁਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇਣੀ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਣੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖੀ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਰਤ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਦੁਜੀ ਪਰਤ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਣ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੋ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਤੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਭੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਮੀਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਵੀ

ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਆਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪੀਰੀ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਰਾਜ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪਰਤ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਭੁਗਤਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ? ਇਸ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ (ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ) ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ? ਮਿਸਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਤਿਆਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਿਸਲਦਾਰਾਂ) ਨੂੰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਧ ਕੇ ਜੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਬਣ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਠੀਕ ਸੀ ਪੰਥਕ-ਸੁਰ ਵਿਚ। ਇਸ ਕਥਿਤ ਸਿੱਖ-ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੀ ਸੰਵਰਿਆ ਸੀ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਅਜੇ ਤਕ ਵਾਰਸਾਂ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਗਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਅਕਾਲੀ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਰੋਲ-ਮਾਡਲ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੀ ਖੱਟਿਆ? ਇਸ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਿੰਗ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਨ? ਜੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਾਂਗੇ? ਇਹ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਪੈਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ ਵਲ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਸਿੱਖ-

ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਸਜੱਗਤਾ ਗੁਆਚਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਦਾ ਸੱਜਰਾਪਣ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ੍ਰੋਤ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਬੀਤ ਗਏ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੱਥਕੇ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਕਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ। ਸਮਕਾਲ-ਸਥਾਪਤੀ ਵਰਤਮਾਨ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ “ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਣ” ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਮਕਾਲੀ-ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੰਮੀਆਂ-ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਮੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਬੰਮੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਮੀ ਨੂੰ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੀ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੂਰਕਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰੇ

ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਏਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕੇ “ਬਤਾਓ ਤੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਹੋ”। ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਖਾਲਸਾ ਹਾਂ, ਪੰਥਕ ਹਾਂ? ਜੇ ਜਵਾਬ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਪਰ ਜੇ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਗੁਆਚ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਆਪਣਾ ਸਮਕਾਲੀ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਆਪ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ‘ਬੱਚੇ-ਖਾਣੀ’ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਹੋਰ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ-ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਤਣਾਓ-ਉਤਪਾਦਕ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਰਾਹੋਂ ਕਿਉਂ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ? ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਤਣਾਓ, ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦਾ ਤਣਾਓ, ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਤਣਾਓ, ਖਾਲਸੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਤਣਾਓ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਤਣਾਓ, ਸਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਦਾ ਤਣਾਓ ਆਦਿ। ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਲਿਸ਼ਟ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਪੰਥ-ਸਿਰਜਤ ਰਹਿਤ ਦਾ ਬਾਣੀ ਵਰਗਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਹਰਫੇ-ਆਖਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸਭ ਆਪਣਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿੰਦਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਉਪਭੋਗੀ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹਿ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੋਂ ਤੁਰ ਪਈਏ ਤਾਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਿੱਖੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਧਰਮ, ਇਕ ਬੋਲੀ ਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੀਰਣ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵਧਦੇ ਕਦਮ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਜੇ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਡਾ. ਆਰਠਵਾਲੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਿਤਾ ਹੈ, “Contemporary Sikhism, while remaining uni-focal on religious level, would have to be multi-focal on ethnic and cultural level” (ibid, p. 18).

ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਾਰਸ, ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਉਲਾਰ ਵਿਚ ਵਾਰਸੀ-ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਮਾਲਕੀ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ‘ਆਤਮ ਚੀਨਣ’ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਸਜੱਗਤਾ ਗੁਆਚਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਦਾ ਸੱਜਰਾਪਣ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ। ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ੍ਰੋਤ ਇਤਿਹਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਬੀਤ ਗਏ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਵਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੱਥਕੇ ਇਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ-ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਮਕਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ। ਸਮਕਾਲ-ਸਥਾਪਤੀ ਵਰਤਮਾਨ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ “ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਣ” ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਮਕਾਲੀ-ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬੰਮੀਆਂ-ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਮੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਬੰਮੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਮੀ ਨੂੰ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੀ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੂਰਕਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਖ-ਭਾਈਚਾਰੇ

ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰਕ-ਯੂਨਿਟ ਇਸ ਲਈ ਹਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਉਪਭੋਗੀ-ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਿਅਕ-ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ-ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਟੇਟ ਸਬਜੈਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਧਾਰਮਿਕ-ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਗੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਢਲੇ-ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬਦਲਵੇਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕ-ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਧਰਮ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਏ ਬਿਨਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਲੁਪਤ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਆਪ ਹੀ ਰੋਕ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਵਧ ਕੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ “ਗਰੀਬੀ ਗਦਾ ਹਮਾਰੀ” ਗੁਆਚਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਜਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਨਿਰਮਲ-ਟਕਸਾਲ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਸੀ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ ਰਖ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹੀ ਨਿਰਮਲੇ ‘ਵੇਦਾਂਤੀ’ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ। ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖ-ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਭੁਲ ਹੀ ਗਏ ਕਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲਾ ਸੰਪਰਦਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ-ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਉਸਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਇਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਬਿਬੇਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੀ ਛੁਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਮਕਾਲ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ-ਵਾਰਸਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ-ਗੁੰਝ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੀ ਰਹਿਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਅਕਸਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਤਮਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਹਿਰੀ-ਉਤਮਤਾ ਦਾ ਭਰਮ ਤਾਂ ਪਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਬਣ ਰਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਸੰਭਵ ਸੱਚ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਸੱਚ ਜਦੋਂ ਅਗੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨੰਬਰ ਵਧਦਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕਹਿਰੀ-ਉਤਮਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਉਲਾਰ ਪਹੁੰਚ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦਾ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਇਹ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਚਿੰਥਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕੀ? ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ? ਦੂਸਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਝਣ ਦੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਲਭਣ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪੁਨਰ ਪੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਸਜੱਗ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਉਸਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁੱਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਧਰਮ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ-ਸਰੋਕਾਰ ਕੀ ਹਨ? ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਹੀ ਵੰਗਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ-50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਸਾਹਿਤ ਚਰਚਾ

ਗੁਰਬਚਨ
98725-06926

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਅਪ੍ਰੈਲ 2, 1958 ਉਮਰ ਸਾਲ। ਜਨਵਰੀ 1957 'ਚ ਮੈਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸਪਤਮਿਕ ਅਖਬਾਰ 'ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ' 'ਚ ਕਲਰਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਦਫਤਰ ਰੀਗੇ ਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ 'ਤੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ। ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਕੋਲ ਬਣੀ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਮੇਰੀ ਨਿਗੂ 'ਆਲੋਚਨਾ' ਰਸਾਲੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਹੈ, 'ਆਲੋਚਨਾ' ਰਸਾਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੰਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਉਸ 'ਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਸਵੀਰ 'ਚ ਨਹਿਰੂ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ 'ਚ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਈ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜੋ 1957 ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ, ਦੂਜੀ ਜਲੰਧਰ, ਤੀਜੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਈ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਆਲੋਚਨਾ' 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਦੀ 'ਮੇਰੀ ਪਰਦੇਸ ਯਾਤਰਾ' ਕਿਤਾਬ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਫਰਨਾਮਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਈ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬੜੇ ਕਮਾਲ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਸ ਕਵੀ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਈਸਰ 'ਭਾਈਆ' ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਸਫ਼ੇ 'ਚ ਛਪੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਕੋ-ਸਾਧੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਮੈਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 'ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਚਾਰ' ਦਾ 'ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ' ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ, 'ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ ਮਾਸਕੋ ਤੱਕ'। ਇਹ ਵੀ ਕਾਹਲੀ 'ਚ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਛਪਦਾ ਰਸਾਲਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ' ਹੈ, ਕੋਈ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਇਹਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ। ਇਹਦੇ 'ਚ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ। ਸੋਚਦਾਂ, ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪਿੜ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਰੋਣਕ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਦੁਪਹਿਰ ਸਿੱਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਮੇਰਾ ਸਾਈਕਲ। ਸਾਹਮਣੀਓਂ ਆਉਂਦਾ ਪੋਸਟਮੈਨ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਅਹਿ ਲੈ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਡਾਕ'। ਇਕ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਫੜਦਾ ਹੈ, 'ਇਹ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਈ'। ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਕਲਰਕ ਹੈ। ਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਖਤ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ, '11 ਅਪ੍ਰੈਲ 1958 ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੋ'। ਇਬਾਰਤ 'ਚ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ। ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ, ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' 'ਚ ਅਕਾਦਮੀ 'ਚ ਖਾਲੀ ਆਸਾਮੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਸੀ, ਦਫਤਰ ਇੰਚਾਰਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਪਿਸ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਰਡ ਦੇਨਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਏਥੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਜਾ ਕੇ।" ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਇਧਰ ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਦਾਂ। ਇਕ ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਵਾਂ ਸਾਈਕਲ ਖੜਾ। ਇਕ ਮੁਹਤਬਰ ਯੁਵਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਹਾਂ।" ਫਿਰ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 3-4 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ

ਹਾਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ।" ਮੈਂ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾਂ - "ਮੈਂ ਵਲੈਂਟੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਟਾਈਪ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।" ਬਿੰਦ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਚਮਕ ਪੈਂਦਾ - "ਲਓ, ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ। ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨੌਜਵਾਨ...।"

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮੈਂ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਤਰੀਨ ਵਰਕਰ ਹਾਂ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਾਈਕਲ ਦੌੜਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਕੂਲ 'ਚ ਬਣੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਟਾਈਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਵੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ 'ਚ ਮੁੰਬਈ ਬੋਸਿਰੀ ਅਵਾਰਡੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਕੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ। ਨਵੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਅਦਬੀ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਗੜ੍ਹਕ ਮੈਂ ਉੱਡਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਘਰ ਸਿਰਫ਼ ਸੌਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਈ ਵੇਰ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਰਾਤ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ 'ਚ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨ ਹਨ, ਸਰੋਵਰ ਕਿਨਾਰੇ ਚੰਗੀ ਹਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਹਸਤੀਆਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਕਈ ਮਹੀਨੇ, ਘਰੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ, ਫਿਲਮੀ ਸਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੁਆਲੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਏਥੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਭੋਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਚੱਕਰ ਮਾਰ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦੇ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਹਿੰਦਾ। 'ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ' 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਐਡੀਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਦੱਸਦਾ ਉਹ ਗੁਰੂਸਰ ਸੁਧਾਰ 'ਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ, ਸੇਖੋਂ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਮੈਂ ਕਲਕੱਤੇ 'ਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਫਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ 'ਸਮੁੱ' 'ਚ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ 'ਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਆਰਟਿਸਟ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਇਮਰੋਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲਗਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਦਰਬਾਰਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵੇਰ ਸੁਣ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 'ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ' 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 30 ਜੂਨ 1957 ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ - ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਖਬਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, "ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ"। ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਇਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਹੀ 'ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ ਜੋ 'ਨਿਰਗੁਣਿਆਰਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਮਾਸਿਕ ਟ੍ਰੈਕਟ-ਨੁਮਾ ਪਰਚਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਇਹਦਾ ਐਡੀਟਰ ਅਕਸਰ 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ' ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਸਦਾ 'ਨਿਰਗੁਣਿਆਰਾ' ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ 1898 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਦੋ ਕਲਰਕ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਤਿਆਰੀ ਦਫਤਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ, ਹੰਢੇ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹਨੇਰੇ ਸਵੇਰੇ, ਦੂਰ ਨੇੜੇ। ਬਿੰਦ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਿੱਧੇ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ' ਵਾਲਿਆਂ ਮੇਰੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾਮਨਜੂਰ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਜੁਆਬ 'ਚ ਅਸਤੀਫਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹਾਂ।

ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਹਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਐਮ.ਏ. ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਫਰੈਂਕ ਵੀ ਹੈ। ਫਰੈਂਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੀਤ ਸੁਣਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨਿਤ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੀ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ, "ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੰਭਾਲ ਦਿਉ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਦੇਣਗੇ।" ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿੱਖ ਹਸਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ-ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਬੜੀ ਪੈਂਠ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ। ਅਕਾਦਮੀ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਕਰ, ਹੇਠ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਸਾਈਕਲ ਅਲਾਊਂਸ। ਸਾਲ ਬਾਦ ਚਾਰ ਰੁਪਏ ਤਰੱਕੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਦ ਮੈਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ।

ਇਕ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਕਹਿੰਦਾ, "ਰਾਜਸਾਸੀ ਵਾਲੇ ਸੰਧਵਾਲੀਆ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੋਜਣੇ ਨਹੀਂ।" ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਜੋਧ 'ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰਾਜਸਾਸੀ ਵਲ ਦੌੜਾ ਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਹ 'ਚ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ, ਏਨੀ ਗਰਮੀ, ਰਤਾ ਰੁਕ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨੀ ਮੈਂ ਸੰਧਵਾਲੀਆ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਲੇ-ਨੁਮਾ ਕੋਠੀ ਪੁੱਜਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਆਸ। ਭੁੱਖ। ਦਵਾਰਪਾਲ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਕਹਿੰਦਾ - "ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਰ ਵਜੇ ਉੱਠਣਗੇ।" ਮੈਂ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਉੱਥੇ ਚਟਾਈ 'ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਚਾਰ ਵਜੇ ਬੇਦਾ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ, ਜੁਆਬ ਲਿਆਂਦਾ, "ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਦਿਓ, ਰੁਪਏ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।" ਮੈਂ ਸਮਝ ਜਾਨਾਂ, ਸਰਦਾਰ ਸੰਧਵਾਲੀਆ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਨਿਰਾਸ਼, ਮੈਂ ਦਵਾਰਪਾਲ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਕਹੋ, ਸੌ ਰੁਪਏ ਫੰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ।" ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਦਾ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਅੱਜ ਪੀ.ਏ. ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆਂਗੇ।" ਕੌਣ ਪਹੁੰਚਾਵੇਗਾ? ਵਾਪਸ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜਦਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, "ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਨੇ ਪੋਸੇ। ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਕਿਹਾ ਸੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਜਾ?"

ਕਾਨਫਰੰਸ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ. ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ 'ਮੁੰਡਾ' ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਡਿਪਟੀ ਮਨਿਸਟਰ ਹੈ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ। ਸਭਨਾਂ ਮੁਹਤਬਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਵਰਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਸਫਲ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਿੰਡ ਨਹਿਰੂ ਆਇਆ। ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੀ ਆਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਵੱਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਤੁਰੰਤ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਦੋ ਦਿਨ ਭਟਕਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਹ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਭਾਟੀਆ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦਾ, "ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਬੀਬੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਵਾਇਲਟ ਐਲਵਾ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ

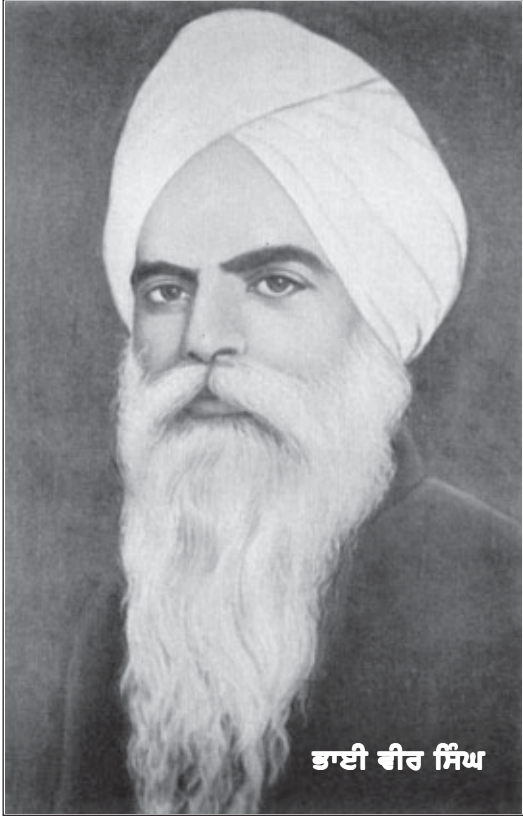
ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਡਿਪਟੀ ਮਨਿਸਟਰ, ਜੀਹਦਾ ਨਾਂ ਰਾਜਰਨਵੀਸ ਹੈ, ਵੀ ਆਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਦੋਵੇਂ '3 ਮਈ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜ ਜਾਣਗੇ। ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਤੀਹ ਚਾਲ੍ਹੀ ਬੰਦੇ ਸਿਹਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।"

ਭਤਥੂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਘੰਟੇ ਹਨ। ਦੋ ਮਈ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਕਤ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸਵੇਰੇ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜਣਗੇ? ਫੋਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਤਵੰਤੇ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਭਾਟੀਆ ਜਾਂ ਮੁਬਾਰਕ ਸਿੰਘ ਦੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਟਾਈਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਿੰਦ ਨੇ ਸਿਹਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਫਾਫੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉੱਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਥਾਂ-ਟਿਕਾਣਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲਿਫਾਫੇ ਫੜਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਲੈ ਸ਼ੇਰਾ, ਇਹ ਕੰਮ ਤੂੰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾਂ।" ਮੈਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਾਲੇ ਲਿਫਾਫੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੋਕਰੀ 'ਚ ਰੱਖਦਾਂ, ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਬਾਈਕ ਵਾਂਗ ਦੌੜਾ ਦਾ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਘਰ, ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਫਿਰ ਮਾਲ ਰੋਡ ਸੁਖਬੰਸ ਕੌਰ ਭਿੰਡਰ। ਲਾਰੰਸ ਰੋਡ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲ। ਫਿਰ... ਵਲ, ਚਲ ਸੋ ਚਲ। ਸਵੇਰੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੈਂ ਲਿਫਾਫਾ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਝੀਥੀਂ ਬਾਣੀ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗਦਾਂ, ਹੁਣ ਸਭ ਸੌ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਖਰੀ ਲਿਫਾਫਾ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਡੇਢ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਹ ਪੰਝੀ ਬੰਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸਿਹਰੇ ਲਈ ਖੜੇ ਸਨ।

3 ਮਈ, 1958

ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਲੰਧਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਲੇਖਕ/ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੁੱਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਜੀਤ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਏ ਹਨ। ਤੰਬੂ ਕਨਾਤਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵਾਇਲਟ ਐਲਵਾ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬਨਾਣਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣੇ ਹਨ। ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਇਕ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋਤਾ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਯੁਵਕ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਹੈ, ਫਸਟ ਆਇਆ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ 'ਸਟੂਡੈਂਟ' ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ' 'ਚ ਲੇਖ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਇਹ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡਾ ਜਹੀਨ ਹੈ, ਤਿੱਖਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ 'ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਸਾ' ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਹਲ ਹੈ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ। ਉਹਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਆਹੂਜਾ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 1955 'ਚ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਜਾ ਵੱਸਿਆ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਇਕ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਨਵਜੁੱਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ 'ਚ ਦਾਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਖਤ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹਨੇ 'ਆਰਸੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਰਸਾਲਾ ਛਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਜੀ।" ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਆਗਿਆ' ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, "ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰੋ ਜੀ ਰਿਲੀਜ਼ 'ਆਰਸੀ' ਨੂੰ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚ।"

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੁਲਸੀ ਨਾਂ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ ਜੋ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ, 7-ਮੁਹੱਬਤ ਖਾਨ ਰੋਡ, 'ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕੁਆਟਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਹੋਰਾਂ ਲਗਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬੁਲਾਓ। ਪੱਚੀ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਤੁਲਸੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤੀਹ ਰੁਪਏ ਲਿਖ ਭੇਜੋ। ਤੁਲਸੀ ਨੂੰ ਤਾਰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਤਾਰ 'ਚ ਹੀ ਜੁਆਬ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਹੈ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮਸ਼ੇਰ ਹੈ, ਲੋਕਲ ਕਵੀ ਬਲਗਣ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਹੈ-ਸਭ ਬੁਲਾਓ ਜੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁਢਲੇ ਭੁਗਤਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਕ ਜਗਤਾਰ ਪਹੀਰਾ ਨਾਂ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ, ਗੀਤ ਲਿਖਦਾ, ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ।" ਦੂਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, "ਕਿਹਤਾ ਪਹੀਰਾ? ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਜੀ, ਏਦਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਰਾਇਆ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਸੇਵਾ-ਫਲ ਨਹੀਂ। ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ, 'ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਕਵੀ ਉਭਰਿਆ, ਚੰਗਾ ਗਾਉਂਦਾ।" ਦੂਜਾ, "ਛੱਡੋ ਜੀ, ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਉਹੀ ਕਵੀ ਬੁਲਾਓ ਜੋ ਜੰਮ ਜਾਣ। ਹੁਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਾਂ ਕੀ ਲੈਣਾ।" ਆਵਾਜ਼, "ਦੇਖਣਾ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲਗਣ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ।"

"ਹਰਸਾ ਸਿੰਘ ਚਾਤਰ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਆ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕੁੰਦਨ ਨੇ ਆਉਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਪੱਚੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੀਹ ਲਵਾਂਗਾ।" ਦੂਜਾ, "ਜੋ ਤੀਹ ਦੇਣੇ ਨੇ ਤਾਂ ਨੰਦਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ ਮਾਤਾ। ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੁਮਨ ਹੈ। ਪਟਿਆਲੇ 'ਚ ਸੁਣਿਆ ਕੋਈ ਵੰਤਾ ਨਾਂ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ।" ਦੂਜੀ ਆਵਾਜ਼, "ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਵਾਰਾ ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਤੀਹ ਰੁਪਏ 'ਚ।" ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ।

ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਜੁਆਬ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਹੋਟਲ 'ਚ ਕਮਰਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਾਪਸੀ ਪੰਜ ਮਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਲੀਪਰ ਟਿਕਟਾਂ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਵੀ

ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, “ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ, ਨਵਤੋਜ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਤਾਂ ਪੁੱਜਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਦਾਰਜੀ ਸਾਇੰਸ ਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬੇਨਕਸ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਦਾ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ‘ਚੰਨ’ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਚ ਓਪੇਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਕੌਣ ‘ਅਪ੍ਰੋਚ’ ਕਰੇ? ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੁਲਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਏ।’ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ‘ਪਰਭਾਤ’ ‘ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ। ਉਹਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੈ, ‘ਕਲਚਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿ ਕੰਜਰਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ’।

ਦੁਪਹਿਰ - ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮਰਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਯੁਵਕ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨੀ। ਡਾ. ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, “ਏਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਨਾ।” ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ ਵੀ ‘ਮੁੰਡਿਆਂ’ ਵਾਂਗ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਉਹਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੰਵਰ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ‘ਧਰਮਸਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ‘ਚ ਐਡਹੋਕ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਹੈ।’ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ‘ਚ ਲੰਮਾ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਪੰਡਾਲ ‘ਚ ਏਨਾ ਲੰਮਾ ਪਰਚਾ। ਇੰਧਰ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ - “ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ।” ਗੱਲਬਾਤ ‘ਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 77 ਸਾਲ ਹੈ, “ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਉਮਰ 70 ਸਾਲ ਸੀ।”

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੀ ‘ਰਿਸੀਵ’ ਕਰਨਾ। ਬਿੰਦ ਨੇ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਮੰਗਵਾ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ‘ਚ ਪਹਿਨਾਈਏ ਨੇ। ਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਔਖਾ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤਲਖ ਹੁੰਦਾ: “ਜੇ ਹਾਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦੇ।” ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਚਿੱਟੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ‘ਚ ਆਉਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਵਲ ਹੱਥ, ਫਿਰ ਗਰਦਨ ਅੱਗੇ ਕਰਦਾ, ਹਾਰ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ‘ਚ ਪੈਂਦਾ। ਕਾਫਲਾ ਪੰਡਾਲ ਵਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ ਆਉਂਦਾ, ਹਾਰ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਫਲਾ ਫਿਰ ਪੰਡਾਲ ਵਲ।

ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੀ ‘ਰਿਸੀਵ’ ਕਰਨਾ। ਬਿੰਦ ਨੇ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਮੰਗਵਾ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ‘ਚ ਪਹਿਨਾਈਏ ਨੇ। ਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਔਖਾ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤਲਖ ਹੁੰਦਾ, “ਜੇ ਹਾਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦੇ।” ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਚਿੱਟੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ‘ਚ ਆਉਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਵਲ ਹੱਥ, ਫਿਰ ਗਰਦਨ ਅੱਗੇ ਕਰਦਾ, ਹਾਰ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ‘ਚ ਪੈਂਦਾ। ਕਾਫਲਾ ਪੰਡਾਲ ਵਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਆਉਂਦਾ, ਹਾਰ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ‘ਚ ਹੁੰਦਾ, ਕਾਫਲਾ ਫਿਰ ਪੰਡਾਲ ਵਲ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਆਰੰਭ। ਮੰਚ ‘ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੁਰਸੀਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਫਿਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਰਵਾਈ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦਾ। ਵਾਇਲਟ ਐਲਵਾ (ਅੱਖ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਮਾਰਗਰੇਟ ਐਲਵਾ ਦੀ ਮਾਂ) ਤਿੱਖੀ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ‘ਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਗਰਮੀ ਹੈ। ਪਡੈਸਟਲ ਪੱਖੇ ਫਰਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਦ ‘ਚ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾਏ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤ੍ਰੁਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਸੇਖੋਂ ਵਾਪਿਸ ਮੁਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ‘ਚ ਬੈਠਣ ਆ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਸੀਨੇ ਪਸੀਨਾ ਚਿਹਰਾ, ਉਹਦਾ ਪਤੀ

ਰਾਹ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਖਾਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ ਸੇਖੋਂ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਸੀਟ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਬਣਾਈ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਦੇ ਬੋਲਣ ਬਾਦ ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈ। ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ 35 ਸੌਦਾ ਦਾ ਪਰਚਾ ‘ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਰਸਾ’ ਗੜਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਈ ਅਕੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਉੱਠਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੜਕ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਦੀ ਕੜਕ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਸਾਹਿਤ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁੰਡੇ-ਖੁੰਡੇ ਗੈਰ-ਸੰਜੀਦਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ‘ਚ ਰੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਇਸ ਢਾਂਚੀ ‘ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਵਯੁੱਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ‘ਚ ‘ਆਰਸੀ’ ਫੜੀ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹ ਨਵਾਂ ਪਰਚਾ ਕੱਢਿਆ ਵੇ ਜੀ, ਇਹਨੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਵੇ। ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਣਾ ਵੇ। ਦਸੇ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਕਿੱਥੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾਈਏ ਜੀ?”

ਰਾਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਭਰਪੂਰ ਰੌਣਕ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ। ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਸਟਰ, ਹੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਡੋਨੋਸ਼ਨ’ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਚੋਖੀ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ

ਸੇ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਜ਼ਰੂਰ 60-70 ਏਥੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੁਨੂਆਣਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਵਗੈਰਾ।

ਪੰਡਾਲ ਖਚਾਖਚ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗੱਟ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਮਸੌਦਾ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਆ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਸਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬੜਰਾ। ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਕਾਲੀ ਦਾਹੜੀ ‘ਚ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ। ਚਿਹਰਾ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੈ, ਮੋਤੀਆ ਰੰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ, ਪੰਜਤਾਲੀ ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਮਰ। ਰਤਾ ਪਹੁੰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਲੋਕਲ ਕਵੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਹੈ। ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਸੰਚਾਲਕ ਹੈ, ਮਜ਼ਾਹੀਆ ਜੁਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਾਈਕ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਜੇ ਬੈਠੀ ਕਾਲੀ ਕਮੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਮੋਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਮੀਜ਼, ਸਫ਼ਦੇ ਸਲਵਾਰ ਪਹਿਣੀ, ਸਫ਼ਦੇ ਚੁੰਨੀ, 39 ਸਾਲ ਦੀ ਸੁਨੱਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕ੍ਰਾਣਾ ਸ਼ੇਅਰ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਕਹਿਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ

ਚੰਨ ਦੀ ਪਿਆਲੀ ‘ਚ ਮੋਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣਾ...

ਦੂਜੇ ਦੌਰ ‘ਚ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੁਣਾਂਦਾ ਹੈ, ‘ਵੱਡੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਤਾਰਿਆ...’ ਕਵਿਤਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਵੱਡਾ ਵੇਲਾ’ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜੀਹਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਲੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਆਪਣੀ ਹਾਸ-ਰਸ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਂਦਾ ਹੈ, ‘ਹੀਰ ਦਾ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ’। ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਕਾਇਰਤਾ ‘ਤੇ ਟਕੋਰਾਂ ਤੇ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਦੀ ਇਸ਼ਕ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ‘ਚ ਇਕ ਠੱਲ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈ, ‘ਇਹ ਵੱਡਾ ਹੈਵ ਬਿਨ ਗੁੱਡ ਲੌਕ ਮੇਰੀ ਜੇ ਮੈਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੀਰ ਤੇਰੀ।’ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਿਤਾਬ ‘ਅਸ਼ੋਕਾ ਚੋਤੀ’ ‘ਚੋਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਂਦੀ ਹੈ, ‘ਇਸ਼ਕ ਪੁਛੀਂਦਾ ਦਸ ਨੀ ਜਿੰਦੇ... ਕੀਕਣ ਜਿੰਦ ਗੁਜ਼ਾਰੀ’।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ‘ਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਾਹਿਤਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨਾਂ ਦਾ ਕਵੀ ਅਜੇ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਉਦੈ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਇੰਦ ਉਹ ਬਟਾਲੇ ‘ਚ ਹੀ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਬਰਕਤ ਰਾਮ ਯੂਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਸਤਾਦ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਲੱਗਦਾ ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਬਾਗ ‘ਚ ਸਾਵਨ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਗਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਫਿੰਨ੍ਹ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ।

1959 ਵਾਲੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਹੋਈ ਕਾਨਫਰੰਸ ‘ਚ ਵੀ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ 1960 ‘ਚ ਅੰਬਾਲਾ ‘ਚ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਤੱਕ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਧਾਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਉਹ ‘ਮਾਏ ਨੀ ਮਾਏ’ ਦੀ ਹੂਕ ਉੱਚੀ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਸਿੰਧੀ ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੋਤੋਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ ‘ਤੇ ਸਜੇ ਬੈਠੇ ਕਵੀ ਘਬਰਾਹਟ ‘ਚ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣਾ।

ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜੇ ਜਿਹੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਹਰੀਸ਼ ਬਿਜੂਰ

ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੋਕੂਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਖੁਦ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਕੂਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਜੋ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰ-ਵਿਹਾਰਕ, ਗੈਰ-ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਫਸੀਲ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਉਠਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਟੀ ਬੈਗ ਚਾਅ ਪੀਂਦਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਠਾਈਟ ਡ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਲੀਪਰ ਵਿਚ ਬੋਤੀ ਚਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾ ਕੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰ ‘ਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਸਿਰਫ ਸਰਸਰੀ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੁੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਅਖਬਾਰ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਈਫੋਨ ਕਾਰ ਦੇ ਆਡੀਓ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਲੈਪਟਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੁਫ਼ਾਨੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਸੀਸੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਅਤਿਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਵਿਚ ਬੋਤਾ ਬ੍ਰੇਕ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਕਾਰ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਸੀਸੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਝਾਕਦਾ ਹਾਂ। ਬਾਹਰ ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਮਸਰੂਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਬਾਈਕ ‘ਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਛੜਾਂ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਬੂੰਦ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਮੰਗਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰ ਦੇ

ਸੀਸਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਠੋਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਸਵਾਰ ਟਾਈ ਲਾਈ ਹੋਈ ਇਕ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਕੰਮ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਪਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਪਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ, ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਗੰਦਗੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਮੇਰਾ ਕੋਕੂਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕੰਮ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਟੈਕਸਟ ਮੈਸੇਜ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸੀਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਫੋਸ ਬੁਕ ‘ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ। ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈਬ (ਇੰਟਰਨੈਟ) ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਾਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਕ ਕੋਕੂਨ ਹੈ, ਇਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕੋਕੂਨ। ਮੈਂ ਮੋਬਾਈਲ ਕੋਕੂਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਕੋਕੂਨ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰਖਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਕੋਕੂਨ ਹੈ ਮੇਰਾ ਦਫਤਰ। ਐਲੀਵੇਟਰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਲੋਕ ਉਪਰ-ਬੱਲੇ ਆ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਪਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹਰ ਆਦਮੀ ਮੈਨੂੰ ਨਮਸਤੇ ਜਾਂ ਹੈਲੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇਮਬੱਧ ਹੈ, ਸੰਗਠਿਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੰਟੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕੋਕੂਨ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਥਿਰ ਕੋਕੂਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕਪੜੇ ਬਦਲਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ

ਕਾਰ ਵਿਚ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਚਿਹਰੇ ਮਿਲਣਗੇ।

ਇਹ ਪੇਜ-3 ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਕੂਨ। ਇਥੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਚਿਹਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਮੇਰੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਵੀ ਲੱਜਤਦਾਰ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਫੁਡ ਕੋਕੂਨ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਲੰਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਾਲ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ

ਜਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਘੰਟੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਨ ਕਾਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਘਰ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਬੜੇ ਹੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕੋਕੂਨ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਕਾਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਟਰ ‘ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਲਜ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਲਰਕ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਖਾਕਾ ਖਿਚੋ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਕੋਕੂਨ ਟੈਸਟ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੋਕੂਨ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕੋਕੂਨ ਖੁਦ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਬਾਸਹੂਲਤ ਛੋਟੇ ਕੋਕੂਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਾਂ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਆਖਿਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ? ਇਹੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਵਿਯਾਜਨਕ ਕੋਕੂਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਕੂਨ ਚੰਗੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਬੁਰੇ ਵੀ। ਚੰਗੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਅਰਾਮ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਖਰਾਬ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਰਾਮ ਦਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਮਨਸੂਈ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖੀਏ ਅਤੇ ਝਾਕੀਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਕੂਨ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੋਗੇ।

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਇਕੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਇਕੱਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੋਕੂਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਬਸ ਵਿਚ ਪਸੀਨਾ ਬਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਵਧਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੁੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਦੂਰ ਭਜਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸੁੱਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਤਤਕਾਲੀਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਖੜੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਇੰਦ ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

‘ਧੀਏ ਖੂਹ ’ਚ ਛਾਲ ਮਾਰਜੀ, ਪਰ...’

ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ*

ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ‘ਤੇ ਉਥੋਂ ਲੰਘਦੇ ਨੇ ਉਹ ਕੁਝੀ ਉਥੇ ਖੜੀ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਹਰ ਵਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਕੁਝੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆਂ-ਪਛਾਣਿਆਂ ਲੱਗਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਕਾਲਜਾ ਪਾਟਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਕੁਝੀ... ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ... ਅੱਜ ਉਹ ਘਰੋਂ ਹੀ ਨਈਂ ਆਈ ਹੋਣੀ।” ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਏਸ ‘ਭੈੜੀ ਥਾਂ’ ’ਤੇ ਖੜੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਝੀ ਉਸਦੀ ਗੱਡੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ-ਬੋਲਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, “ਚੱਲ ਕੁਝੀਏ, ਘਰ ਚੱਲ, ਏਥੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਕੰਮ, ਸਿਆਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਘਰੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ।”

ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਇੱਜਤਦਾਰ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਡਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਏਥੇ ਕੁਝੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕੀ ਸੋਚੇਗਾ। ਸੋ, ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਡੇਢ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ, ਕੁਝੀ ਨਾਲ ਇਕ ਅਣਕਹੀ ਸਾਂਝ ਜਹੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ।

“ਯਾਰ ਚਰਨਜੀਤ, ਮੰਨ ਨਾ ਮੰਨ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਝੀ ‘ਆਪਣੀ’ ਐਂ ਯਾਰ...।” ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ‘ਉਸੇ ਥਾਂ’ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਵੀ ਹਾਮੀ ਭਰੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਆਪਣੀ’ ਕਰੇ।

“ਛੱਡ ਯਾਰ ਮੀਤਾ। ‘ਏਥੇ’ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਨਈਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ... ਇਹ ਮੰਡੀ ਆ ਯਾਰਾ ਮੰਡੀ। ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ, ਵਿਕਾਉ ਜਿਸਮ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ’ਚ ਝਾਕ ਰਹੇ ਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ... ਕੋਈ ‘ਆਪਣਾ’ ਨਈ ਏਥੇ... ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਲੰਘ ਚੱਲ ਏਥੋਂ।”

“ਨਈਂ ਯਾਰਾ, ਪਤਾ ਨਈ ਕਿਉਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ‘ਰਾਜੇ’ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਆ।” ਏਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ।

‘ਰਾਜੇ!’ ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ। ਸਿਆਣੀ ਕੁਝੀ ਸੀ। ਮੀਤ ਦੀ ਭੂਆ ਦੀ ਕੁਝੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੱਦਿਆ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਏਥੇ।

“ਰਾਜੇ ਭੈਣੇ ਤੇਰਾ ਏਥੇ ਏ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੁਣ। ਤੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਪੰਜਾਬ। ਏਥੇ ਏ ਰੱਖਣੈ ਹੁਣ ਬਸ। ਨਾਲੇ ਉਥੇ ‘ਹਾਲਾਤ’ ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ।” ਕਈ ਵਾਰ ਮੀਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਰਾਜਵੰਤ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ।

ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੋਚੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਰਾਜਵੰਤ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਆਇਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਉਹਨੇ ਆਪਣਾ। ਕੇਸ ਤਾਂ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਦੇ, ਪਰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਤਾ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਵੰਤ ਦੇ ਸਟੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਟੋਰ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ। ਨੇੜਤਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧ ਗਈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਲਾਰਾ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ‘ਫੋਟੋਆ’ ਦਿਖਾਈਆਂ।

“ਮੈਂ ਨਈਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਏਨਾ ਨੀਚ ਐਂ... ਤੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਆਈ।”

“ਅੱਲਾ ਪਾਕ ਦੀ ਸੌਹ ਰਾਜਵੰਤ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਵਾਂਗਾ। ਬਸ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਵਾ ਲੈਨਾ।” ਇਕਦਮ ਉਸਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚਲੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਦਲ ਗਏ। ਕੁਝੀ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਵੀ ਹੁਣ ਏ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਅਸ਼ਵਾਕ ਸੀ। ਬਸ, ਬੇਜਤੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੁਝੀ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਈ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਆਇਆ... ਬੈਕਾਕ... ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮੀਤ ਉਥੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਕੁਝੀ ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਲਾ ਖਰੀਬਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੰਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਾ ਕੁਝੀ ਦੇ ਬੱਪਤ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੀਤ ਦਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਭਜਾ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਬੱਤੀ ਹਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਤੋਰੀ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਨੇ ਕੁਝੀ ਦੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਬਾਂਗ ਫੜ ਲਈ, ਪਰ ਕੁਝੀ ਨੇ ਝਟਕੇ

ਨਾਲ ਛੁਡਾ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੀਤ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦੀ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿਲ ਨੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਉੱਤਰਿਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਦ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕਾਲੇ ਨੇ ਕੁਝੀ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਮੀਤ ਨੇ ਇਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧੱਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ‘ਯੂ ਡਰਟੀ ਡੋਰਾ’ (ਤੂੰ ਗੰਦਿਆ ਕੁਤਿਆ) ਕਹਿੰਦਾ ਕਾਲਾ ਭੁੱਜੇ ਡਿੰਗ ਪਿਆ। ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਰੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ। ਡਿੰਗਦਾ-ਢਹਿੰਦਾ ਉੱਠਿਆ ਤੇ “ਆਈ ਵਿਲ ਸੀ ਯੂ” (ਦੇਖ ਲਊ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ) ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਮੀਤ ਬਿਨਾ ਕੁਝੀ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਉਸ ਨੇ ਗੱਡੀ ਸਟਾਰਟ ਕੀਤੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਰਲੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਦੀ ਕੁਝੀ ਆ ਕੇ ਖਲੇ ਗਈ।

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ‘ਆਪਣੇ’ ਏ ਓ, ਸ਼ੁਕਰੀਆ।” ਏਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਮੀਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਕੁਝੀ ਫੇਰ ਬੋਲੀ, “ਆਰ ਯੂ ਇਨਟਰਸਟਿਡ, ਫੋਰਟੀ ਪਾਊਡਰਜ਼ ਓਨਲੀ ਫਾਰ ਵਨ ਨਾਈਟ” (ਚਲਣਾ, 40 ਪਾਊਡਰ ਇਕ ਰਾਤ ਦੇ!)।

ਮੀਤ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਣਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਭਾਰਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਸਰਦਾਰ ਜੀ 40 ਪੌਡ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਲੇ ਨੂੰ... ਚਲੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ‘ਰਿੱਫ’ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਇਐ... ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਤੀਹ ਪੌਡ ਦੇ ਦਿਓ... ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਮਾਸਜ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ,” ਬਸ਼ਰਮਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਫੇਰ ਬੋਲੀ।

ਮੀਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਝੂ ਡਿੱਪ-ਡਿੱਪ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਸ ਦਾ ਉੱਚੀ ਧਾਹ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ।

“ਹਾਏ ਓ ਰੱਬ! ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ... ਓ ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੰਦਨ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ 30-30, 40-40 ਪੌਡਾਂ ਨੂੰ ਰੁਲਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ।” ਇਕ ਦਮ ਮੀਤ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਗਾ ਜਾਪਿਆ।

“ਛੇਤੀ ਬੋਲੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਬ... ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੱਭਾਂ,” ਕੁਝੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ‘ਗਾਹਕ’ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ।

“ਓ... ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝੀਏ ਤੈਨੂੰ ਬਚਾਉਣ...” ਮਸਾਂ ਮੀਤ ਨੇ ਜੇਰਾ ਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਕੁ ਸ਼ਬਦ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ।

“ਐਵੇਂ ਬਾਹਲੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾ ਵਿਖਾਓ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਏਹ ਧੱਕਾ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਐਂ। ਪੰਜ-ਦਸ ਪੌਡਾਂ ਪਿੱਛੇ ਆਮ ਏ ਗੱਲ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਐਂ।”

“ਪਰ... ਤੂੰ ਕੁਝੀਏ ਏਥੇ...” ਮੀਤ ਤੋਂ ਗੱਲ ਫੇਰ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ।

“ਜੇ ਏਥੇ ਨਾ ਆਵਾਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ ਕੌਣ ਭਰੇਗਾ? ਨਾਲੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਤੇ...” ਕੁਝੀ ਦੇ ਗੱਲ ਅਜੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਏ ਸੀ ਕਿ ਮੀਤ ਬੋਲਿਆ, “ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਐਂ ਅਜੇ?”

“ਹਾਂ ਜੀ... ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਆ ਤੇ ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ’ਤੇ ਆਂ

ਏਥੇ। ਚੰਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ।”

“ਪਰ... ਮੀਤ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਪਰ ਕੀ ਜੀ... 30 ਪੌਡ?” ਮੀਤ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਦਿਓ? ਜਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ?”

“ਤੂੰ ਬਹਿਜਾ ਗੱਡੀ ’ਚ।”

“ਪਰ ਮੈਂ 30 ਪੌਡ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੂੰ ਲੈਣੇ।”

“ਆਜਾ ਆਜਾ। ਕੋਨੀ...” ਮੀਤ ਦਾ ਗੱਚ ਭਰ ਆਇਆ।

ਕੁਝੀ ਬਹਿ ਗਈ ਤੇ ਮੀਤ ਨੇ ਗੱਡੀ ਤੋਰ ਲਈ।

“ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਆ ਕੁਝੇ?” ਬੋਤੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਮੀਤ ਨੇ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਰਾਜਵੰਤ... ਰਾਜਵੰਤ ਕੌਰ।”

ਮੀਤ ਦਾ ਪੈਰ ਇਕਦਮ ਬਰੇਕ ਉੱਤੇ ਗਿਆ ਤੇ ਗੱਡੀ ਰੁਕ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੁਝੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ, ਗੱਡੀ ਕਿਉਂ ਰੋਕ ’ਤੀ?”

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ... ਕੁਝ ਨਹੀਂ,” ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮੀਤ ਨੇ ਰੇਸ ਦਬਾਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂ ਵੀ ਕੁਝੀ ਤੋਂ ਲਕੋ ਲਏ।

“ਜੇ ਕੁਝੀਏ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿਵਾ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਤੂੰ ਆਹ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦੇਂਗੀ?”

“ਕਿਹਤੀ ਨੋਕਰੀ ’ਚੋਂ ਏਨੀ ਕਮਾਈ ਹੋਊ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਹਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਆ।”

“ਕਿਨੇ ਕੁ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ?”

“ਬਸ ਏਨੇ ਕੁ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੀਸ ਰਹਿਣ ਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰੇ ਭੇਜਣ ਜੋਗੇ ਵੀ ਬਚ ਜਾਣ।”

“ਘਰੇ ਭੇਜਣ ਜੋਗੇ? ਤੂੰ ਏਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਆਈ ਐਂ ਕਿ ਕਮਾਈ ਕਰਨ?”

“ਬਾਪੂ ਨੇ ਘਰ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ ਭੇਜਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਛੁਡਾਉਣੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੈੱਟ ਹੋ ਕੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਸੱਦਣੈ। ਉਹ ਵੀ ਖਹਿਤੋ ਪਿਆ ਹੋਇਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਿਹੋ ਕਿ ਇਹ ਬਾਹਲੀ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਨੀ, ਪਰ ਉਹ ਮੰਨਦੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਆਪ ਤਾਂ ‘ਮੇਜ਼ਾਂ’ ਲੈਂਦੀ ਐਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ’ਚ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਐ ਚੰਗਾ ਨੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣੈ ਏ ਨਰਕ ਦਾ,” ਕੁਝੀ ਇਕੋ ਸਾਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬੋਲ ਗਈ।

“ਹਾਏ ਓ ਮੇਰੀਏ ਭੈਣੇ!” ਮੀਤ ਦੀ ਧਾਹ ਨਿਕਲ ਗਈ, “ਤੈਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਆਈਂ ਤੋਰਤਾ ‘ਕੱਲੀ ਨੂੰ’ ਬਿਨਾ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਕੁਝੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਕੇ ਨਹੀਂ।”

ਕੁਝੀ ਮੀਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ‘ਭੈਣੇ’ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਜਹੀ ਹੋ ਗਈ।

“ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ 30 ਪੌਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਹੀ ਨਾ?” ਉਸ ਨੇ ਡਰ ਜਾਹਰ ਕਰਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਏਸ ਨਰਕ ’ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਤੇ ਤੂੰ... ਕੋਈ ਨੀ ਦੇਦੁੰਗਾ ਤੈਨੂੰ 30 ਪੌਡ।” ਮੀਤ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਬੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਭੈਣ ਕਹੀ ਜਾਨੋ ਓ।”

“ਆਹੋ ਭੈਣ ਏ ਏ ਤੂੰ ਮੇਰੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੀ ਲਿਆਇਆ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੋਕਰੀ ’ਤੇ ਲਵਾਉਂਦਾ... ਆਵਦੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਮੈਂ ਆਏ ਨੀ ਲੰਦਨ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ ਰੁਲਣ ਦੇਣੀ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੀ ‘ਗਾਹਾਂ’ ਤੋਂ ਇਹ ਭੈਣਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਂਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਗਲੀਆਂ ’ਚ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਜਾਏਂਗੀ।”

“ਠੀਕ ਆ ਵੀਰੇ।” ‘ਵੀਰੇ’ ਕੁਝੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਏ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੀਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿਸ਼ਰੀ ਵਰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਕੁਝੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਤਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਕੁਝੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਆ ਗਏ।

“ਏਜੰਟ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬੋਨੂ ਚੰਗੀ ਨੋਕਰੀ ਦਿਵਾਵਾਂਗੇ, ਫਰੀ ਹੋਸਟਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਧੀਆ ਖਾਣ ਪੀਣ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਏਥੇ... ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਵੀਰੇ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨੀ ਖਾਧਾ।” ਮੀਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਵੀਰੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੀਅ ਕੀਤੇ ਕਿ ਭੱਜ ਜਾਵਾਂ ਪਰ ਫੇਰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਤੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਗਹਿਣੇ ਪਿਆ ਘਰ ਦਿਸ ਪੈਂਦੈ ਤੇ ਮੈਂ... ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮਨ ਕਰਦੈ ਕਿ ਹੀਬਰੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਲਾ ਪਾਵਾਂ ਕਿ ਚਲੀਆਂ ਜਾਓ ਵਾਪਸ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਓ, ਮੁੜ ਜਾਓ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇ ਨਰਕ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਊਣੀ ਤਾਂ... ਨਾ ਵਧਿਓ ‘ਗਾਹਾਂ’ ਜੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਪੱਗ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਚੂਨੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਐ ਤਾਂ।”

ਕੁਝੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਤ ਨੇ ਸਟੀਰੀਓ ਔਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਚੰਗਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ, ਰੋ ਨਾ ਐਵੇਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋਜ਼ੀ।” ਸ਼ਬਦ ਚੱਲ ਪਿਆ, “ਮੋਹਨਿ ਮੋਹਿ ਲੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਿ।... ਗਾਛੁਹੁ ਪੁੜੀ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ। ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ ਸਚੁ ਦੋਤੁ ਸਵਾਰਿ।।”

ਕੁਝੀ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਤ ਨੇ ਸਟੀਰੀਓ ਔਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਚੰਗਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ, ਰੋ ਨਾ ਐਵੇਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋਜ਼ੀ।” ਸ਼ਬਦ ਚੱਲ ਪਿਆ, “ਮੋਹਨਿ ਮੋਹਿ ਲੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਿ।... ਗਾਛੁਹੁ ਪੁੜੀ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ। ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ ਸਚੁ ਦੋਤੁ ਸਵਾਰਿ।।”

ਗਾਛੁਹੁ ਪੁੜੀ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ। ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ ਸਚੁ ਦੋਤੁ ਸਵਾਰਿ।।

ਪ੍ਰਿਉ ਸੇਵਹੁ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਾਰਿ। ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਬਿਖੁ ਤਿਆਸ ਨਿਵਾਰਿ।।”

ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੁਕ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਜਵੰਤ ਬੋਲੀ, “ਇਹਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਆ ਵੀਰੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ... ਸਿੰਗਲਾਦੀਪ ਟਾਪੂ, ਜੀਹਨੂੰ ਅੱਜ-ਕੱਲ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸ਼ਿਵਨਾਭ। ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਹਰ ਆਏ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਦੀ ਚੰਗੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ‘ਨਾਨਕ’ ਫਕੀਰ ਏਧਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹੈ। ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਸੁਣਿਐ ਉਸ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬੜਾ ‘ਜਾਹਰ ਪੀਰ’ ਐ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ’ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਰਾਜੇ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਰਾਜਾ ਬੜੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਪਖੰਡੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਉਡੀਕ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਨਾਨਕ ਬਣ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਪਖੰਡੀ ਪੈਸੇ ’ਤੇ ਡੋਲ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ’ਤੇ, ਕੋਈ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ’ਤੇ... ਅੰਤ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਨਕ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਚ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਪਖੰਡੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਚਮੁੱਚ ‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ’ ਸਹਿਬ ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੀ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹੀ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਅੱਗੇ ਨੱਚੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਗਾਛੁਹੁ ਪੁੜੀ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ।। ਨਾਮੁ ਭਣਹੁ ਸਚੁ ਦੋਤੁ ਸਵਾਰਿ।।” ਮਤਲਬ ਕਿ ‘ਛੱਡ ਦਿਓ ਮੇਰੀਓ ਪੀਓ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ’। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਤੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀਆਂ, “ਇਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ, ਜਾਹਰ ਪੀਰ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਇਹੀ ਅਸਲੀ ਨਾਨਕ ਫਕੀਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਤਰੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਮੀਤ ਲੋਚ ਵਿਚ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਵੰਤ ਜਾਰ-ਜਾਰ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਹੈ ਮੇਰੀ ਕਮਲੀ ਭੈਣ... ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?”

“ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਓ ਬਾਬਾ ਜੀ।” ਕਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਬੋਲੀ, “ਮੈਂ ਪਾਪਣ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਈਂ ਵੀਰੇ।” ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਮੀਤ ਵੱਲ ਹੋ ਗਏ। ਇੰਨ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਕਾਫੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਫੇਰ ਬੋਲੀ, “ਵੀਰੇ ਕੀ ਆਪਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਏਸ ਗੰਦ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਆਂ?”

ਮੀਤ ਦੇ ਪੈਰ ਫੇਰ ਇਕਦਮ ਬਰੇਕ ‘ਤੇ ਗਏ। ਗੱਡੀ ਰੁਕਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਕੀ... ਏ... ਏ... ਤੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ? ਕੀ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬਣ ਕੁਝੀਆਂ ਵੀ ਏਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ? ਹਾਏ ਓ ਮੇਰਿਆ ਰੱਬ! ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕਹਿਰ ਚਾਹੋਗਾ?”

“ਹਾਂ ਵੀਰੇ... ਮੇਰੇ ਗੁਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਹੀ... ਬਸ 50 ਵਿਚੋਂ 2 ਕੁ ਮੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਘਰੋਂ ਕੁਝ ਠੀਕ ਸਨ। ਬਾਕੀ... ਤੇ ਨਾਲੇ ਇਕੱਲੇ ਮੇਰੇ ਬੈਚ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੀਰੇ, ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ’ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਏਸ ਗੰਦ ਵਿਚ ਹੀ ਧਸ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।”

“ਹਾਏ ਓ ਰੱਬ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਜਵੰਤ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਏਥੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰਾਜਵੰਤਾਂ,” ਮੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

“ਕਿੱਥੇ ਨੇ ਉਹ ਤੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ?”

“ਓਥੇ ਏ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਗਲੀ ’ਚ।”

“ਖਬਰਦਾਰ ਜੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ‘ਮੇਰੀ ਗਲੀ’ ਕਿਹਾ ਤਾਂ... ਮੈਥੋਂ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਨੀ ਫੇਰ। ਭੁੱਲ ਜਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ’ਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਘਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਧਰ ਜਾ ਕੇ ਆਉਂਗਾ।”

“ਪਰ ਵੀਰੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਆਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨੀ ਆਉਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ।”

“ਪਛਾਣ...? ਤੇਰੀ ਪਛਾਣ ਮੈਨੂੰ ਕੀਹਨੇ ਕਰਾਈ ਸੀ? ਆਜ਼ਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਉਧਰ ਮੁੜਕ ਕਦੇ ਨੀ ਜਾਣਾ।”

ਰਾਜਵੰਤ ਨੂੰ ਘਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੀਤ ਫੇਰ ‘ਉਧਰ’ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਜਵੰਤ ਦੀ ਦੱਸੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਚੀਕ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਮੇਮ ਉਸ ਵੱਲ ਭੱਜੀ ਆਈ। “ਵਟ ਹੈਪਨਡ... ਡੂ ਯੂ ਵਾਂਟ ਸਮਥਿੰਗ... ਵੀ ਹੈਵ ਪੰਜਾਬੀ ਗਰਲਜ਼ ਫਾਰ ਕਸਟਮਰਜ਼ ਲਾਈਕ ਯੂ... ਵੈਰੀ ਗਾਟ ਪੰਜਾਬੀ ਗਰਲਜ਼” (ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦਾ... ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਝੀਆਂ ਵੀ ਹਨ... ਬੜੀਆਂ ਜੋਬਨ ਭਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁਝੀਆਂ।)

ਤੇ ਮੇਮ ਖਚਰੀ ਜਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗੀ। ਮੀਤ ਦੇ

ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫੁਰਾ ਖਭੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਗ਼ੌਰਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਉਸ ਮੇਮ ਨੇ ਚਪੇਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ।

“ਸੁਟ ਯੂਅਰ ਮਾਊਥ” (ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਰਖ) ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਗੱਡੀ ਭਜਾ ਲਈ।

“ਆਜ਼ਾ ਆਜ਼ਾ... ਕੋਈ ਨੀਂ... ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਈ ਡਰ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ। ਫੇਰ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੈ।” ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੂਜੀ, ਜੀਹਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਨੂੰ ‘ਸਮਝਾਉਂਦੀ’ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪਰੋ ਇਕ ਗੋਰੇ ਨੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੀਤ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਉਸ ਗੋਰੇ ਨੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੱਜ ਕੇ ਚੁੰਨੀ ਚੁੱਕ ਲਵੇ ਪਰ ਇਕਦਮ ਉਸਦਾ ਧਿਆਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆ... ਇਕ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਇਕ ਕਾਰ ਨਾਲ ਲਮਕਦੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, “ਓਕੇ ਸਰ ਓਕੇ, ਓਨਲੀ 20 ਪਾਊਂਡਜ਼, ਓਨਲੀ 20” (ਠੀਕ ਐ ਸਰ ਠੀਕ, ਸਿਰਫ ਵੀਹ ਪਾਊਂਡ, ਸਿਰਫ ਵੀਹ)

“ਮੈਂ ਤਾਂ 10 ਪੌਂਡ ਦੇਣੇ ਐਂ... ਜੇ ਚਿੱਤ ਮੰਨਦੈ ਤਾਂ ਬਹਿ ਜਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬੇਬੇਰੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਨੇ।” ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੀਤ ਦੇ ਕਾਲਜਿਓਂ ਰੁੱਗ ਭਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਵਿਚਾਰੀ ਮਸੇਸੇ ਜਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਬਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅੰਦਰ ਬਹਿ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਇਕ ਲੰਮੇ ਦਾਹੜੇ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ‘ਸਰਦਾਰ’ ਬੈਠਾ ਸੀ।

“ਲਿਟਲ ਬਿਟ ਮੌਰ ਬੇਬੀ...” (ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਉਪਰ ਸੋਹਣੀਏ...), ਜਦੋਂ ਮੀਤ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਗੋਰਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੌਂਡ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਤਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੀਤ ਏਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਭਾਰੇ ਹੱਥੋਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਮੇਖਾਂ ਠੋਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੋਂ ਗੱਡੀ ਭਜਾ ਲਈ। ਅੱਗੇ ਇਕ ਚੌਕ ਵਿਚ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਇਕ ਕਾਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਟੀ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਸਨ। ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, “ਟੈਨ ਪਾਊਂਡਜ਼... ਓਕੇ ਓਕੇ... ਓਨਲੀ ਫਾਈਵ ਪਾਊਂਡਜ਼...” (ਦਸ ਪਾਊਂਡ... ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਪੰਜ ਹੀ ਸਹੀ) ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਤ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ,

“ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਗੀ ਦੇ ਮੋਤੀ ਨੇ... ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ... ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਬਿਗਾਨੇ ਦਰਾਂ ‘ਤੇ ਠੋਕਰਾਂ, ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰ ਸਕਣ।”

ਮੀਤ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਡੀ ਭਜਾ ਲਈ ਤੇ ਐਤਕੀ ਇਹ ਹੀਥੋ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕੀ।

ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਬੈਗ ਘੜੀਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਤ ਬਾਵਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, “ਮੁੜ ਜਾਓ ਨੀ ਮੇਰੀਓ ਡੈੱਟੋ ਆਪਣੇ ਦਰਾਂ ਨੂੰ, ਮੁੜ ਜਾਓ ਜੇ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ... ਮੁੜ ਜਾਓ ਬੋਨੂੰ ਅਣਖੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ।” ਮੀਤ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣਿਆਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਕੁਝ ਕੁ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਐਵੇਂ ਭੱਕੀ ਜਾਂਦੈ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ। ਸਾਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਾਲੇ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਹੋਸਟਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਣਗੇ।”

ਕੁੜੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, “ਗੁਰਜੀਤ, ਤੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਦਿਵਾ

ਦੇਣੀ ਐਂ, ਵੇਖੀ ਕਿਤੇ ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈ।” “ਲੈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਬੇਬੇਰੀਐਂ ਏਥੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ। ਮੇਰੇ ‘ਆਟੀ’ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ‘ਕੰਮ’ ਬਹੁਤ ਐ ਏਥੇ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪਰ ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ।”

ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਹੀ ਬਦਨਾਮ ਗਲੀਆਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੀਤ ਅਜੇ ਵੀ ਉਵੇਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਹਾਤਾ ਵੇ ਮਾਪਿਓ! ਆਪਣੀਆਂ ਅਣਖਾਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਏਨੇ ਬੇਗ਼ੈਰਤ ਨਾ ਬਣੋ। ਧੀਆਂ, ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਇੰਜ ਇਕੱਲੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੁਲਣ ਨਾ ਭੇਜੋ... ਹਾਤਾ ਮਾਪਿਓ ਵਾਸਤਾ ਬੋਨੂੰ ਅਣਖੀ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ।” ਰਾਜਵੰਤ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ, “ਵੇਖੀ ਧੀਏ ਬਾਪ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀ। ਜਵਾਨ ਧੀ ਖੁੱਲੀ ਤਿਜੌਰੀ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਐ ਪੁੱਤ... ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਦਿਲ ਡੁੱਬਦੈ ਤੈਨੂੰ ‘ਕੱਲੀ ਨੂੰ ਤੋਰ ਕੇ ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅੱਗਾ ਦਿਸਦਾ ਵੀ ਨਈਂ ਨਾ... ਵੇਖੀ ਮੇਰੀ ਰਾਣੀ ਧੀ ਕੋਈ ਹੀਮ-ਕੀਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਇੱਜ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨੀ ਰਾਜੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਬਿਪਤਾ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਧੀਏ ਖੂਹ ‘ਚ ਫਾਲ ਮਾਰ ਦੇਈਂ ਪਰ...”

*ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫੋਨ:98157-63313

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ

ਗੁੰਜਾਇਸ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਰਹੀ ਨ ਦਿਸੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਹੜਾ ਕਰ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਸ ਗੱਲ ਨਾ ਦਿਸੇ ਲੱਗਦੀ ਘਰ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਇਸ ਰਸਤੇ ਨ ਆਇਆ। ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਮੱਕੜ ਚੋਗਾ ਉਸਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨ ਆਖੇ ਝੂਠਾ ਸਿੱਖੀ ਭੇਸ ਵਟਾਇਆ ‘ਬੇਦੀ’ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਬੇੜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਦੋਨਾਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਮਜਮਾ

ਆਉ ਮਿਲ ਕੇ ਮਜਮਾ ਲਾਈਏ। ਬਿਨ ਡਾਲਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਈਏ।

ਸਾਨੂੰ ਵਾਂਗਰ ਲੜ ਲੜ ਮਰੀਏ, ਮਹਾਂ ਕੁੰਭ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਈਏ।

ਲੋਕਿਕ ਕਾਜ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਪੂਰੇ, ਵਿਘਨ ਪਾਈਏ, ਟੰਗ ਅਡਾਈਏ।

ਆਪਣੀ ਭਾਵੇਂ ਵਿਕ ਜਾਏ ਸਾਰੀ, ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਚਣੇ ਚਬਾਈਏ।

ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਨਿਹਫਲ ਹੋਣੀ, ਗਰੀਬਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਖਾਈਏ।

ਮਰਨ ਢੰਡੋਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰੀਏ, ਗਿਰਝਾਂ ਵਾਂਗ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾਈਏ।

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਫੜ੍ਹ ਫੜ੍ਹ ਝਾਟਾ, ਨਸਲ ਭੇਦ ਦਾ ਸ਼ੌਰ ਮਚਾਈਏ।

ਮੁਤੱਸਬੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾ ਲਾ ਉਚੇ, ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਏ।

ਕਲਾ ਕਲੇਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ ਠੰਢਾ, ਤੱਕਲਾ ਸੋਹ ਦਾ ਸੱਥ ਗਡਾਈਏ।

ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ, ਲੰਮੇ ਚੋਲੇ ਪਾ ਕੇ, ਮੌਰਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲ ਖਿਡਾਈਏ।

ਸੁਰਪਾਲੂ ਗੋਡੇ ਨਿਉਂ ਕੇ ਟੇਕਣ, ਰਾਖ ਦੀ ਪੂੜੀ ਮਲ ਮਲ ਨੁਈਏ।

ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰੀਏ, ਹਰ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਸਵਾਂਗ ਰਚਾਈਏ।

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ

ਅਹਿਸਾਸ

ਰੂਹ ਦੇ ਦੁਆਰ ਜਗ ਰਹੀ, ਇਮਾਨ ਦੀ ਚਿੜਾ। ਬਣ ਕੇ ਵਫਾਈ ਦਗ ਰਹੀ, ਇਮਾਨ ਦੀ ਚਿੜਾ।

ਦਿਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਯਾਦ ਦੇ, ਕੋਈ ਦਾਗ ਲਾ ਗਿਆ। ਸਧਰਾਂ ਦੀ ਕੱਚੀ ਕਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ, ਜਾਗ ਲਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਪਨੇ ਉਡਾਂਗੇ, ਅੱਕਾਂ ਦੀ ਫੰਬੀ ਵਾਂਗ, ਜਗਦੀ ਜਗਾਈ ਹੈ ਕਿਸੇ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਚਿੜਾ।

ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਹਲਟੀ ਗੋੜ ਕੇ, ਪਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਲਿਆ। ਪਲਕਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਭੇੜ ਕੇ, ਕੋਈ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਤੱਕਦੇ ਹੀ ਤੱਕਦੇ ਸੜ ਗਿਆ, ਸਧਰਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪੰਡਾਲ, ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਲਾਝੂ ਲਾ ਗਈ, ਵੀਰਾਨ ਦੀ ਚਿੜਾ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਕਾ ਲਾ ਗਈ, ਗ਼ਮ ਦੀ ਉਦਾਸ ਰਾਤ। ਆਪੇ ਹੀ ਦਰ ‘ਤੇ ਆ ਗਈ, ਬਣ ਕੇ ਪਿਆਸ ਰਾਤ। ‘ਸਾਰੋ’ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇ ਗਿਆ, ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ, ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਜੋ ਬਣ ਗਏ, ਜੀ ਜਾਨ ਦੀ ਚਿੜਾ।

ਭਾਗ ਸਿੰਘ ‘ਸਾਰੋ’

ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਰਾਮਪਾਲ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਰਗਾ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਛੀ ਚਹਿਚਹਾਉਂਦੇ, ਮੋਰ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸੱਪ ਚੁਹੇ ਤੇ ਡੁੱਡੂਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਭਜਦੇ ਸਨ, ਰੁੱਖਾਂ ਝਾੜੀਆਂ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਜੰਗਲ ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਇਕ ਟਿੱਡਾਂ ਵਾਲਾ ਖੂਹ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਸਮਾਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਵਾਹੀ-ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮੱਝਾਂ-ਗਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀ ਦੀ ਲੱਸੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੀਅ ਦੌੜਦੇ ਆਏ ਤੇ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਲਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੱਬੀ ਸੁਗਾੜ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਛ-ਗਿਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸਵਾਏ ਅੱਲ ਵਲੱਲੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ? ਖੇਰ, ਬੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਵੱਧਦੀ ਗਈ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਭੋਲਾ ਲਗਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਿੱਧਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖਰਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ

ਗਲਤ ਰਾਮ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਰਾਮ ਸਿੰਘ

ਕਮਲਾ ਰਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਨਾ ਨਹਾਵੇ, ਨਾ ਧੋਵੇ, ਗੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਲੋਕਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗਲਤ ਰਾਮ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। 16 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਰਾਮ ਮਾਂ ਮਹਿੱਟਰ ਸੀ। ਉਹ ਆਵਾਹ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ, ਗੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੂਆਂ ਨੇ ਮੱਲ ਲਿਆ। ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਵੀ ਜਟਾਵਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਖੁਰਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਬੋ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਬਾਬਾ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ, ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਏ ਤੇ ਸੋਚਦੇ ਸੋਚਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ‘ਲਖਣੇ’ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 9 ਸੀ) ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਖੀਸੇ ਕੱਟੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰੋਗੇ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਕੇ ਬਦ ਅਸੀਸਾਂ ਹੀ ਲਈ ਜਾਉਗੇ। ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੋਲਿਆ, “ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਦਸੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗੇ।” ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, “ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖੋ, ਉਸਦੀ ਕਾਇਆ ਪਲਟਣੀ ਹੈ। ਸੋਚਣਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।” ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਵਚਨ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ “ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ, ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ। ਵੇਖਿਉ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ‘ਬਾਵਾ’ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।” ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਕੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ‘ਲਖਣੇ’ ਲੈ ਗਏ। ਉਹ ਖੁਰਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਸਰੀਰ ‘ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਜਖਮ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਬੋਹੜ ਹੋਣ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋ

ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਹਕੀਮ ਕਦਾਰ ਨਾਥ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਾਰੇ ਨਾਈ ਨੂੰ ਸਦਿਆ ਗਿਆ। ਹਕੀਮ ਜੀ ਨੇ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦਾ ਚੋਲਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿਤਾ ਜਦਕਿ ਤਾਰੇ ਨਾਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਲਾਂ ਕਟਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਚੋਲਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਸੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਕੁੜੀ ‘ਵੀਰੋ’ ਨੂੰ ਚੋਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਕੀਮ ਜੀ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ‘ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਪਏ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਮਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਲਤ ਰਾਮ ਤੜਫੇਗਾ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ, ਹਕੀਮ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਲੱਸੀ ਮੰਗਵਾਈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਨੀਲਾ ਥੋਥਾ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲੱਸੀ ਵਾਲਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਲਿਆ ਜਾਵੇ ਹਕੀਮ ਨੇ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਕਰੀਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। “ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਉਸ ਨੀਲੇ ਥੋਥੇ ਵਾਲੀ ਲੱਸੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਹਕੀਮ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਗਏ। ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ। ਉਹ ਤੜਫਣ ਲਗ

ਪਿਆ। ਚਿਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਇਹੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ”। ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਨੇ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਰੋੜੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਚੁਬੌਚੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਖੁਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੂਬ ਸਾਬਣ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਨੁਹਾਇਆ। ਹਕੀਮ ਨੇ ਆਪ ਸਾਫ਼ ਤੌਲੀਏ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ‘ਤੇ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਰੀਮ ਦੀ ਮਾਲਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਉਸ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪੁਆਇਆ। ਹੁਣ ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਰੋੜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਹਕੀਮ ਨੇ ਤੋਰ ਕੇ ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਬੋਹੜ ਥੱਲੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਗਲਤ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ 7-8 ਪਰੋਠੇ, ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁੜ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ ਪੀਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਜੇ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲੇ, “ਖੀਸੇ ਕੱਟੇ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ”। ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਚਾਰਪਾਈ ‘ਤੇ ਹੀ ਲੋਟ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਬੈਠਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਘਰਾਣੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਤੇ ਸਾਰੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਉਸੇ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਪਾਠੀ ਪਾਸ

ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬਾਬਾ ਜੀ! ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੀਸੇ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣੇ। ਪਾਠੀ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੀਸੇ ਕੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 9 ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਠੀ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਗਲਤ ਰਾਮ ਪਾਸ ਹੀ ਰਾਤ ਕੱਟੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗਲਤ ਰਾਮ ਉਠਿਆ ਤੇ ਖੀਸੇ ਕੱਟ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ‘ਝਾੜ ਸਾਹਿਬ’ ਬਾਬਾ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ ਜਦ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕੌਤਕ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਨੇ ਮਨੇ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਅਸੀਰਵਾਦਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਗਲਤ ਰਾਮ ਤੋਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਣਿਆ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਹਕੀਮ ਕਦਾਰ ਨਾਥ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਦੁਆਈਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ ਬੰਨਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਲਈ ਹਕੀਮ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਹਕੀਮ ਹੀ ਉਸਦਾ ਰੱਬ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਬਹੁਤ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਹਕੀਮ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੜਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਉਹੀ ਵਿਧਵਾ ਕੁੜੀ ‘ਵੀਰੋ’ ਜਿਸਨੇ ਗਲਤ ਰਾਮ ਤੋਂ ਬਣੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੋਲਾ ਸੀਤਾ ਸੀ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਭਲਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਭਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚਣਾ ਜਾਂ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੰਗਰ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਇਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਇਦ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖੇ ਲਿਖਾਏ ਆਏ ਹੋਣੇ ਹਨ: ਇਹ ਕੌਲੀ, ਥਾਲ ਤੇ ਰੱਬ; ਇਹ ਐਸ਼, ਅਰਾਮ ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਯਭ, ਸਭੇ ਸ਼ਬਦ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਘੜੇ-ਘੜਾਏ ਉਤਰੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਪਰ “ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ” ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬੋਲਚਾਲ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ, ਰੱਬੀ ਮਹਿਮਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਭੇ ਸ਼ਬਦ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ-ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਧਰ ਦਿੰਦੇ: ਛਿੰਦਾ, ਕਾਟੀਆ ਬਾਟੀਆ ਤੇ ਮਾਤੂ ਰਾਮ; ਕਮਲਾ, ਬਿਮਲਾ ਤੇ ਐਸ਼ਵਰਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਜੰਮਦੇ, ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਵਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸਲੋਂ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਜੰਮ ਕੇ ਦਮ ਤੌੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਯਾਰਤਰਾ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਹੋਰ ਹੀ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਵਾਪਿਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਕਸ ਆਫ਼ਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੁੰਡ ਰਹੀ ਹੈ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਐਵਾਟਾਰ'। ਇਹ ਐਵਾਟਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਬਦ 'ਅਵਤਾਰ' ਦਾ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ ਹੈ। ਚੁੱਕੇ ਕੂਟਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧਮਕ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਯਾਨਿ 'ਯੋਗ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਭੌੜ-ਚਾਲ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ 'ਜੋਗ' ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਿਜਲੀ, ਰੇਡੀਓ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੱਛਮ ਦਾ ਗੋਤਾ ਕੱਢ ਕੇ 'ਜੋਗ' ਤੋਂ 'ਯੋਗ' ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਇਸ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਰਗੜਾ ਖਾ ਕੇ ਜੋਗ ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਆਸਣ ਵਾਲਾ ਜੋਗ ਹੀ 'ਯੋਗ' ਜੋਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀਆਂ ਨੇ ਮਾੜੇ-ਮੋਟੇ ਪ੍ਰਾਣਯਾਮ ਦੇ ਸਾਹ-ਸਤ ਭਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਰੰਗਣ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਚਿਕਿਤਸਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੱਛਮ ਦੀ ਘੋਖ-ਪਰਖ ਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਐਲੋਪੈਥੀ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਮਲੇਛ ਵਿਦਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਅਸ਼ਟਾਂਗ ਤੋਂ ਨਿਖੁੱਟੇ ਇਸ ਲੰਗੜੇ ਯੋਗ ਵਿਚ ਏਨੀ ਹਵਾ ਭਰ ਗਈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਰੰਕ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਸਣਬਾਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ; ਹਾਲੀਵੁਡ ਦੀਆਂ ਹੁਸੀਨਾਵਾਂ ਇਸ ਦੀ ਡੰਡੌਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ; ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਕੈਂਪ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ; ਆਖਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋਗ ਨਿੰਦਿਆ ਸੀ, ਯੋਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਲੋਕ ਦਵਾਈ ਵਾਂਗ ਹਰ ਡੰਗ ਇਸ ਦੀ ਡੰਡ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਦੇਸ਼-ਪਰਦੇਸ਼, ਨਿਤ ਸਵੇਰੇ ਲੋਕ ਚਟਾਈ ਵਿਛਾ ਕੇ ਟੀ.ਵੀ. ਅੱਗੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਦੇਵ ਜਿਹੇ ਸਵਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੁਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਚਾਉਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਦੇਵ ਕੌਸਰ ਤੋਂ ਪਾਂ ਤੱਕ ਤੇ ਯੁਵਕਵਾ ਤੋਂ ਲਕਵਾ ਤਕ ਹਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦਾ ਭੋਗਪਣ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਭਾਰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਫੋਨ 'ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਨੇ ਏਨੇ ਕੰਮ ਗਿਣਾਏ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੱਡ-ਭੰਨਵਾਂ ਕੰਮ ਫੁਲਾਂ 'ਤੇ ਤਰਦੀ ਕਾਠੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਗੋਤੇ ਕਢਦਾ, ਬੀਹੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨਿਪਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ-ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਮਰਨੇ-ਪਰਨੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਜ਼ਬੂਰੀ 'ਚ ਡੱਢਣੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੀਟ-ਮਾਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਵੀ ਲੋੜੋਂ ਵਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ-ਬਾਹਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਭੱਈਆ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਵਿੰਡ ਦੇ ਗੋਗੜੀਕਰਨ, ਖਾਖਾਂ ਫੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਮੋਟਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਪੂਰਾ ਸਾਜ਼ਗਾਰ

ਹੈ। ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਫਿਟ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਦੌਰੇ ਜਿੰਡਾ ਘੜਿਓ ਵਰਗਾ ਕੁੱਜਾ ਦਹੀਂ ਦਾ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਭਾਨ ਉਤਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਟੀ.ਵੀ. ਅੱਗੇ ਦੁੱਧ ਘਿਉ, ਮਾਸ-ਮੱਛੀ ਤੇ ਦਾਰੂ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਕਾਇਆ ਨੂੰ ਸਰਾਲ ਵਾਂਗ ਸੁਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹ ਸੂਝ ਕੇ ਆਸਣ ਦਰ ਆਸਣ ਪੁੱਠਾ ਸਿੱਧਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਹਿਮਾਈ ਛੁੱਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਸਰਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਇਸ ਕਦਰ ਵਿਲਾਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਯੋਗਾ ਜਿਹੀ ਸੁਸਰੀ ਹਿਲ-ਜੁਲ ਕੀ ਜੁੱਬਸ਼ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: ਨੱਚਣ ਕੁਦਣ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ। ਭੜੋਲੇ ਵਰਗੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਚਿਬ ਪਾਉਣ ਲਈ ਗਹਿਗੱਚ ਸਰੀਰਕ ਵਰਜਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਖੈਰ, ਗੱਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁਢ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰੀ ਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਿਹੀ ਯੂਰਪੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਸਗੋਤਰੀ ਸਾਂਝ ਹੈ, ਅਮਰੀਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਂਝਾ ਪਿਛੋਕੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਬਦ 'ਵਾਓ' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਲੇ 'ਵਾਹਿ' ਦਾ ਸਕਾ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲੋਂ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਕਈ ਪਾਸੇ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਸੂਫੀ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਦੋਵੇਂ ਮਤ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਜਨਸਾਧਾਰਨ ਦੇ ਕਰਮਜੀਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਨਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਦਿਤੇ ਪਰ ਵਿਧੀਵਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸੱਤ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਵਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਬਲਵੰਡ ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪੜਾਲੀ
 ਲੰਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰ ਘਿਆਲੀ
 ਅਗਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਤੇ ਇਕਜੁਟਤਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁੱਠ

ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੋਕ ਯੂਰਪ ਗਏ, ਫਾਰਸ ਗਏ ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਏ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਇਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਲਭਣ ਲਈ ਤੀਜਾ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਏਨੀ ਝੱਖ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮੇਰਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਗਲਤਾਨ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਯੋਗਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੰਗਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਮਹਾਤਮ ਬਹੁਤ ਹੈ ਤੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਮ ਸ਼ਰਧਾ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਸ ਤੋਂ ਕਾਇਲ ਹਾਂ। ਕਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਾਇਲ ਹਨ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਜਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵਾਂ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੜਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਲੰਗਰ-ਭਗਤ ਐਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡ ਹੋਣ ਤੇ ਲੰਗਰ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਰੂਵੀਂ ਤੇਰੁਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਸੂਫੀ ਖਾਨਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਨ। ਖਾਨਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਖਵਾਜਾ ਮੋਇਨੁਦੀਨ ਹਸਨ ਚਿਸ਼ਤੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਇਹ ਲੰਗਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੰਗਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੇਗ ਵਿਚ 4800 ਕਿਲੋ ਅੰਨ ਪੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ

ਅਪਵਿਤਰ ਅਕਸਰ ਕੋਲ ਕੋਲ ਪਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਲੋੜੋਂ ਵਧ ਭਾਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਜਲੂਸ ਨੂੰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਲੂਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਲੂਸ ਕਢ ਦਿੱਤਾ। ਸਦਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੋਂ ਵਲੰਧਰੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਛੱਪਲੇ ਹੀ ਜਲੂਸ ਦੀ ਜਗਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਾਕੰਸ਼ਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਮ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੇ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਇਹੀ ਕੀਰਤਨ ਛੁਪਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੰਤੋਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਆਮ ਹੀ ਮਨਫੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕ-ਮਾਣਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ:

ਜਦ ਮੁਕ ਗਏ ਘੜੇ ਵਿਚ ਦਾਣੇ ਤਾਂ ਬਣ ਗਏ ਸਿੱਘ ਸਭੀਏ
 ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਕੰਮਰੇਡ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਤੁਅਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਲੰਗਰ

**ਇੰਨੀ
ਕੁ
ਬਾਤ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

ਚਾਰ ਲੰਗਰ ਅਰਥਾਤ ਸੋਟੀਆਂ ਜਾਂ ਖੂੰਡੀਆ ਗੱਡ ਕੇ ਤੇ ਉਪਰ ਛੱਪਰ ਤਾਣ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਫੋਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਲੰਗਰ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਫੌਜ ਦੇ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਗਰ ਤਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਲਾਉਣਾ, ਲੰਗਰ ਉਖਾੜਨਾ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਵਾਕੰਸ਼ ਇਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੰਗਰ-ਭਗਤੀ ਦੀ ਏਨੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਭੁਖਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆਣ ਜਾਂ ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਜਿਹੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਮੱਤਵ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੂੜਨਾ ਹੀ ਲੰਗਰ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਆਦਿ ਤੇ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਲੱਗੇ ਲੰਗਰ ਧੱਕਾ ਲੰਗਰ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਰਹਿਤ ਕਰੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਰਸੀਆਂ-ਮੇਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਝੁਟੇ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਗਰ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਧੂੜ ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦੀ ਚੱਸ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਲਜੀਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਰਮਣੀਕ ਤੇ ਮੋਹਕ ਤਿੱਠਹਾਰ ਹੋਈ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਗੰਦ-ਮੰਦ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਲਗਭਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਦਾ ਉੱਜੜੀਕਰਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਥੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਕ ਹੱਡ ਬੀੜੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਹੋਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਡੇ ਇਸ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਲੋਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬਣਦੇ-ਤਣਦੇ ਤਿੰਨ ਸਰਦਾਰ ਆ ਬੈਠੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਖ ਤੋਂ ਉਹ ਖੁਦ ਸੰਧੂ ਸਰਦਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਾਨਾਵਾਲੇ ਲਾਗੇ ਪਰਸ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟੋਕਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖੜ੍ਹੇ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਬੱਸ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਂ ਕਾਲੇ ਦਿਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵੇਲਾ। ਦੁਬਕੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਢਿਡ ਫੁੱਲ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਵੀ ਤਿੜ-ਫਿੜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਿੱਘਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਗੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾੜਾ ਰਾੜੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗੂ।” ਗੱਲ ਕੀ, ਬੱਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਘਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਰੋਕਣੀ ਪਈ। ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ ਖੂਬ ਸੇਵਾ ਹੋਈ। ਮੁਸਾਫਿਰ ਸੰਗਤਾਂ ਖੂਬ ਨਿਗਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਚੋਖੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਹੋਈ ਪਰ ਥੋੜਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਲੰਗਰ-ਉਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੇ ਬੱਸ ਡੱਕ ਲਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਿੱਘਾਂ ਦੇ “ਚੱਲ ਯਾਰ ਪੰਜਾਂ ਮਿੱਟਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ” ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬੱਸ ਰੋਕਣੀ ਪਈ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਲੰਗਰ ਹੋਰ ਆਏ ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਲੰਘਾ ਲਏ। ਅੰਦਰਲੇ ਸਿੱਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਮਸ਼ਟ ਮਾਰ ਲਈ। ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਟਿਕਾਣੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਲੰਗਰ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਇਟਾਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਬੱਸ ਦੀ ਬੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਰ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਏਹੀ ਭਾਣਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੱਸ ਅੰਦਰਲੇ ਸਰਦਾਰ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰ ਛੇੜੀ ਅਪੜਨ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਘੜੀ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਅਖੀਰ ਬਾਥੇ ਬਕਾਲੇ ਦੇ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾ ਲਾਈ ਖੜੇ ਪੀਲੇ ਪਟਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਬੋਲਿਆ, “ਲੈ ਔਰ ਫੇਰ ਮੌਤ ਖਲੋਤੀ ਉ ਅੱਗੇ।” ਤੇ ਫਿਰ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੱਗਾ, “ਬੱਸ ਨਾ ਰੋਕੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਥਲੇ ਆਉਂਦਾ ਆ ਜਾਏ, ਕੀ ਮਖੋਲ ਬਣਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ।”

ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਿਨਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

-ਨੰਦਿਤਾ ਪੁਰੀ

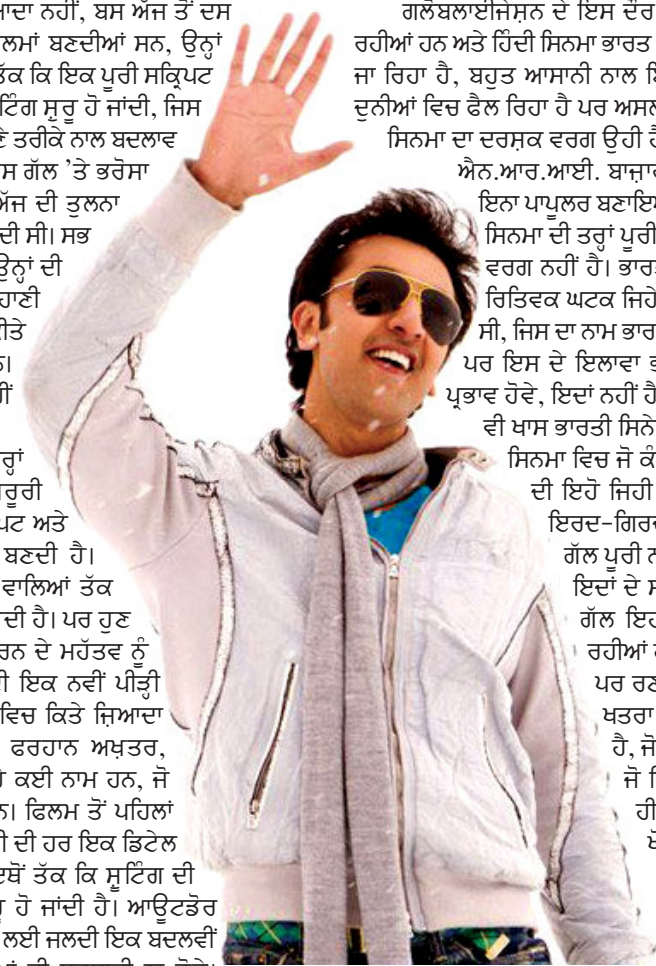
ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਚੌਢਿਕ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਬਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਪੂਰੀ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਵੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਈਡੀਏ ਦਸਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲਾਵ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਜ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਧਾਂਤਿਕਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੱਕ ਕੁਝ ਵੀ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਡਾਇਲਾਗ ਤੱਕ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਟ੍ਰੇਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਠੀਕ ਉਲਟ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੁਨਿਆਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਉਸੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਿਨਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਪਾਟ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਟੀਮ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਕੋਲ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ਼, ਫਰਹਾਨ ਅਖ਼ਤਰ, ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਅਤੇ ਜੈਦੀਪ ਸਾਹਨੀ ਜਿਹੇ ਕਈ ਨਾਮ ਹਨ, ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਕ੍ਰਿਪਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਡਿਟੇਲ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੂਟਿੰਗ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਊਟਡੋਰ ਸੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਜਲਦੀ ਇਕ ਬਦਲਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਠੱਪ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝਦਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਪਾਪੂਲਰ ਸਿਨਮਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ

ਨਵਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਨਮਾ ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਵਕਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਲੋਬਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਡਿੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਇਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਕ ਵਰਗ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਨੂੰ ਇਨਾ ਪਾਪੂਲਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫ੍ਰੈਂਚ, ਜਰਮਨ, ਇਤਾਲਵੀ ਅਤੇ ਬੀਰਮਾਨੀ ਸਿਨਮਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨਮਾ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਦਰਸ਼ਕ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਤਿਆਜੀਤ ਰੇ, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਸੇਨ ਅਤੇ ਰਿਤਿਕ ਘਟਕ ਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਮੁੱਚੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨਮਾ ਦਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਨਮਾ ਵਿਚ ਫੀਲ ਗੁਡ ਅਤੇ ਸੁਖਦ ਅੰਤ ਦੀ ਬੀਮ ਵੀ ਖਾਸ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਨਮਾ ਵਿਚ ਜੋ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਫੀਲਗੁਡ ਜਾਂ ਸੁਖਦ ਅੰਤ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਇਥੇ। ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਗਾਣਾ ਗਾਉਂਦੇ ਹੀਰੋ ਹੀਰੋਇਨ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਦਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਨਮਾ ਇਦਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਵੀ ਇਹ ਸੀਮਾਵਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਅੱਜ ਵੱਡੇ ਸਟਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਰਣਵੀਰ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਹੀਰੋਇਨ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਦੀ। ਜੋ ਇਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੀਜ਼ੀਵਾਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਜਿਹੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਸਿਤਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਸਟਾਰਡਮ ਲਈ ਖਤਰਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖੁਦ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਵੀ ਇਹ ਖਤਰਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਇਹ ਖਤਰਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਫਲ ਵੀ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਰਾਨੀ ਸਿਨਮਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬੰਦ ਸਮਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਜਾਂ ਯੂਰਪੀ ਸਿਨਮੇ ਜਿਹੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਲੈਸ ਹਾਂ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਨਮੇ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਨਾਹਿਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ 7.72 ਲੱਖ ਦਾ ਤੋਹਫਾ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਰੇਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੋਚਿੰਗ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਹਿਦ ਹੁਣ ਅਪਾਰਜ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਰੇਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਆਯੋਜਿਤ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਸਬ ਸੇ ਬੜਾ ਫੈਨ' ਦੌਰਾਨ ਨਾਹਿਦ ਨੂੰ 7 ਲੱਖ 72 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਉਰਵਸ਼ੀ ਯਾਦਵ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਬਰੇਲੀ ਆਈ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰ ਕਸਬਰਾ ਮੁਹੱਲੇ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬੀ ਕਾਮ ਪਾਸ 30 ਸਾਲਾ ਨਾਹਿਦ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਉਮਰ 'ਚ ਪੋਲੀਓਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ 'ਚ ਮੁੰਬਈ ਗਿਆ ਨਾਹਿਦ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫੈਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਰੇਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਖੋ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ 'ਝੁੰਮਕਾ ਗਿਰਾ ਰੋ' ਗਾਇਆ।

ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਪਾਰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਾਹਿਦ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਹਿਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ 7.72 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਭੇਟ ਕੀਤੇ।

ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰੇਗਾ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ

ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਭਿਨੇਤਾ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਅਭਿਨੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਆਪਣੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਵੀਰ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਲਾ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰੇਗਾ।

ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ 'ਵੀਰ' ਦੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਹੀ ਉਹ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਬ੍ਰਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ੌਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 4-5 ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਖੁਬਸੂਰਤ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਲਮਾਨ ਨੇ 'ਵੀਰ' ਦੇ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਖੁਬਸੂਰਤ ਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਆਰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵਿਜਲ ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਗਿਲਾਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਵੀਰ' ਦਾ ਸੈੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਚ ਵੀ ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਕਾਫੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਰੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਯੋਧੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਫਿਲਮ 22 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਜਾਦੂਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਸਹਿਗਲ

3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1904 ਨੂੰ ਜੰਮੂ 'ਚ ਜਨਮੇ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕ, ਅਭਿਨੇਤਾ ਸਵਰਗੀ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਸੂਰੀਲੀ, ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਗਾਏ ਹੋਏ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਸਹਿਗਲ ਨੂੰ ਬਚਪਨ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਥੇ ਭਜਨ-ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਬਦ ਕਲਾਸੀਕਲ ਵੰਗ ਨਾਲ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਬਚਪਨ 'ਚ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਲੀਲਾ 'ਚ ਸੀਤਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਟਾਈਮਕੀਪਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਰੈਮਿੰਗਟਨ ਟਾਈਪਰਾਈਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਜੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। 1930 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹਰੀਸ਼ਚੰਦਰ ਬਾਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ 'ਚ ਆਰ. ਸੀ. ਬੋਰਲ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਬੋਰਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ 'ਚ ਬੀ. ਐਨ. ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਊ ਬਿਏਟਰਜ਼ 'ਚ 200 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਪੱਕਜ ਮਲਿਕ, ਕੇ. ਸੀ. ਡੋ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਸਾਨਿਆਲ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆਏ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ 'ਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹਰੀਸ਼ਚੰਦਰ ਬਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗੀਤਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਗ੍ਰਾਮੋਫੋਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਰਦੂ ਫਿਲਮ 'ਮੁਹੱਬਤ ਕੇ ਆਸੂ' ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਭਿਨੇ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ 1932 'ਚ ਹੀ 'ਸੁਹਬ ਕਾ

ਸਿਤਾਰਾ' ਅਤੇ 'ਜ਼ਿੰਦਾ ਲਾਸ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀਆਂ ਪਰ ਇਕ ਅਭਿਨੇਤਾ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ। 1933 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਪੂਰਨ ਭਗਤ' 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਭਜਨਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ 'ਯਹੂਦੀ ਕੀ ਲੜਕੀ', 'ਚੰਡੀਦਾਸ' ਅਤੇ 'ਰੂਪ ਲੇਖ' ਵਰਗੀਆਂ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਗਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਗਾਏ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਸਨ।

ਸਹਿਗਲ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਖੁਦ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ 'ਰੇਡੀਓ ਸਿਲੋਨ' (ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ) ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਇਆ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗਾਣਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਵਜਾਇਆ

ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। 1935 ਵਿਚ 'ਦੇਵਦਾਸ', ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਾਇਆ ਸਦਾਬਹਾਰ ਗੀਤ 'ਬਾਲਮ ਆਨ ਬੋਸ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੇ' ਅਤੇ 'ਦੁਖ ਕੇ ਅਬ ਦਿਨ ਬੀਤਣ ਨਹੀਂ ਦੁਖ ਕੇ' ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਵੱਜਣ ਵਾਲੇ ਚਰਚਿਤ ਗੀਤਾਂ 'ਚੋਂ ਸਨ। 1937 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਇਕ ਬੰਗਲਾ ਬਣੇ ਨਿਆਰਾ', '1938 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸਟਰੀਟ ਸਿੰਗਰ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਬਾਬੁਲ ਮੇਰੇ ਨੈਹਰ ਛੂਟੇ ਜਾਏ', 1939 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਕਰੂੰ ਕਯਾ ਆਸ ਨਿਰਾਸ਼ ਭਈ', 1944 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਤਾਨਸੇਨ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਦੀਆ ਜਲਾ...', 1946 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ' ਦਾ ਗੀਤ 'ਗਮ ਦੀਏ ਮੁਸਤਕਿਲ' ਅਤੇ 'ਜਬ ਦਿਲ ਹੀ ਟੁਟ ਗਯਾ...' ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹਨ। ਕੇ. ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਨੇ ਦੋਗਾਣੇ ਵੀ ਗਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਸੁਰੱਈਆ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਰੇਡੀਓ ਵਿਵਿਧ ਭਾਰਤੀ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰੇ 'ਭੁਲੇ ਬਿਸਰੇ ਗੀਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਆਖਰੀ ਗੀਤ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਸਹਿਗਲ ਦਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਲੰਧਰ 'ਚ 18 ਜਨਵਰੀ 1947 ਨੂੰ 42 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ।

ਹੈਲਨ ਤੇ ਜੀਨਤ ਅਮਾਨ ਇਕੱਠੀਆਂ

ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜੀਨਤ ਵੀ ਹੈਲਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਅਭਿਨੇ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, 'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਭਿਨੇ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਭਿਨੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।'

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਅੱਜ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਗਲੈਮਰਸ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ 'ਚ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜੀਨਤ ਅਮਾਨ ਅਤੇ ਹੈਲਨ ਸਾਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 1980 ਵਿਚ 'ਰਾਮ ਬਲਰਾਮ' ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ 'ਫੂ ਨੋ ਵਾਏ' ਯਾਨਿ 'ਨ ਜਾਨੇ ਕਿਉ' ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਹੈਲਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਜੀਨਤ 'ਰਾਮ ਬਲਰਾਮ' ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਬਣੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੀਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜੁੜਨਾ ਚੰਗਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ

VALERO **BIGBS** **VALERO**
TRAVEL CENTER

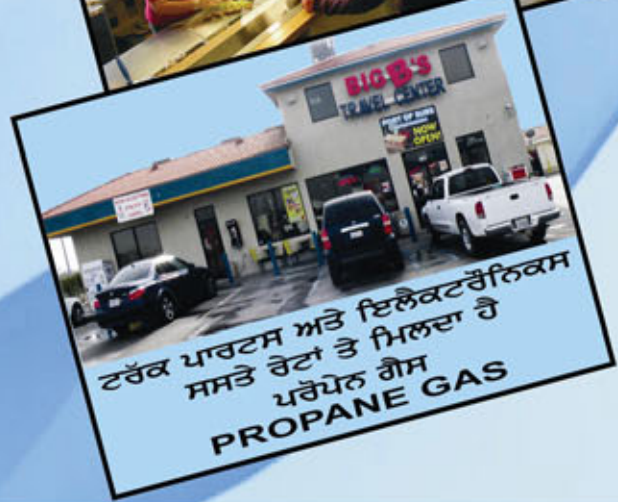
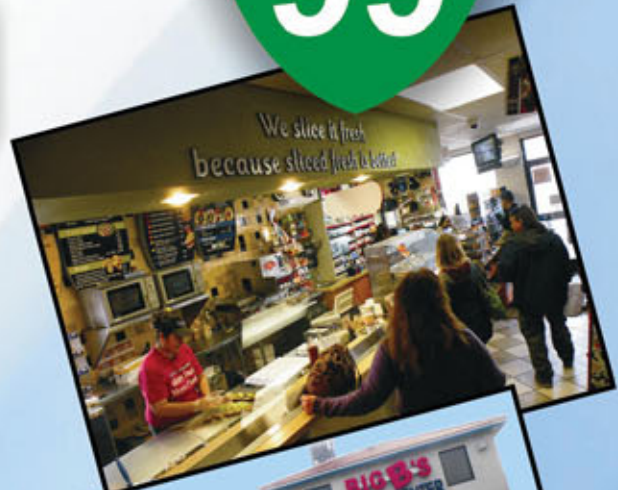
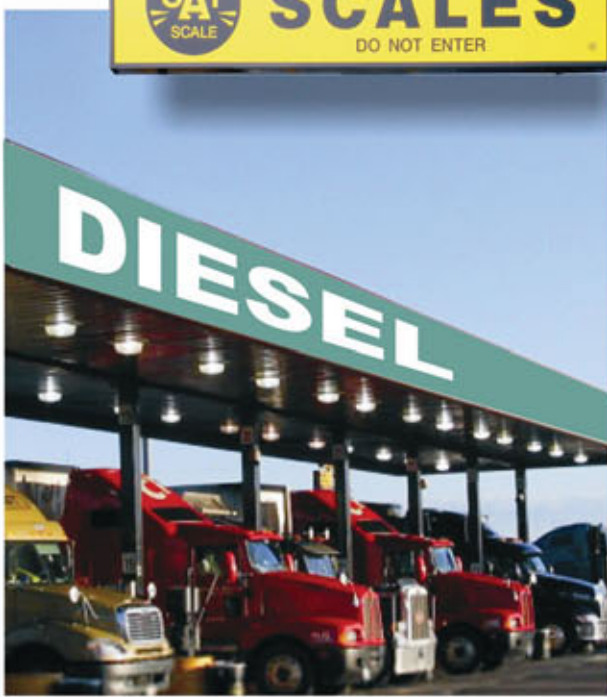
EARLIMART MOTEL
 Cable / TV / Refrigerator / Microwave / AC
Special Rates for Truckers

We Accept
COM Check • T Check • EFS • Fleet 1
Clean Shower & Bathroom
ATM

- PORT OF SUBS**
- MEXICAN FOOD**
- ELECTRONICS**
- TRUCK PARTS**
- CAR WASH**
COMING SOON

ਟਰੱਕ ਪਾਰਟਸ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ
 ਸਸਤੇ ਰੇਟਾਂ ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ
 ਪ੍ਰੋਪੇਨ ਗੈਸ
PROPANE GAS

Amrik Singh Bhandal
 Owner
Mandeep Singh Bhandal

Free Coffee or Refill Soda with fillup Diesel

EXIT 65 ON **OPEN 24 HOURS**

1164 N. Front Road, Earlimart CA 93219

Tel: 661.849.2222 Fax: 661.849.3755

ਇਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

